Wladislaw Gomulka

A párt politikájának döntő fontosságú kérdései

WŁADYSŁAW GOMULKA

A PÁRT POLITIKÁJÁNAK DÖNTŐ FONTOSSÁGÚ KÉRDÉSEI

Előadói beszéd a LEMP Központi Bizottságának IX. teljes ülésén
(1957 május 15—18)
és az ennek alapján elfogadott határozat

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

1957

Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója.

ELŐSZÓ

Ebben a brosúrában közöljük W. Gomulka elvtársnak, a Lengyel Egyesült Munkáspárt Központi Bizottsága első titkárának a KB IX. teljes ülésén ez év május 15-én elmondott előadói beszédét, és a teljes ülésen elfogadott határozatot.

E két fontos dokumentum alapján az olvasók képet alkothatnak maguknak a lengyelországi helyzetről és a lengyel elvtársakat foglalkoztató problémákról. Megismerik a LEMP Központi Bizottságának álláspontját néhány fontos és napjainkban sokat vitatott politikai kérdésben, s megkapják illetékes forrásból azoknak a hamis nézeteknek a cáfolatát, melyeket a lengyelországi helyzetről, a LEMP politikai irányvonaláról az imperialisták tudatosan terjesztettek. Az itt közölt beszéd és határozat egyszersmind válasz a szocialista tábor egységének megbontására irányuló, a „nemzeti kommunizmus"-sal operáló imperialista cselszövésekre is.

Felhívjuk az olvasók figyelmét Gomulka elvtárs beszédének azokra az igen érdekes részeire, melyekben a proletárdiktatúra sajátos és általános érvényű törvényeinek összefüggését fejtegeti, és a dogmatizmus s a revizionizmus elleni „kétfrontos harcot" elemzi, hangsúlyozva, hogy a fő csapást azokra a revizionista törekvésekre kell mérni, melyek fékezik a nemzetközi munkásmozgalom fejlődését, bénítják akcióképességét, tagadják a szocializmus építésének általános érvényű törvényeit, kisebbítik a szovjet tapasztalatok jelentőségét.

Gomulka elvtárs óva int attól, hogy más országok gépiesen másolják a szocializmus lengyelországi építésére kidolgozott módszereket, annál is inkább, mert ezek ott is még a kísérletezés stádiumában vannak, s helyességüket majd az élet dönti el.

A KIADÓ

WŁADYSŁAW GOMULKA

A párt politikájának döntő fontosságú kérdései

Előadói beszéd a LEMP Központi Bizottságának IX. teljes ülésén

Elvtársak! A Központi Bizottság mai IX. teljes ülésének az a feladata, hogy kifejtse a VIII. teljes ülés határozataiban megjelölt problémákat. Meg kell mondani a pártnak és a munkásosztálynak, mit tegyen, miképpen járjon el, hogy országunkban a szocializmus építése a VIII. teljes ülés által meghatározott új irányvonal szerint haladjon előre. Továbbá le kell vonnunk a megfelelő következtetéseket azokból a különböző jelenségekből, melyekkel mindennapi életünkben találkozunk.

A VIII. teljes ülés határozatai és a pártnak ebből eredő új politikai irányvonala nem maguktól, nem egyes emberek agyában születtek meg. Nem a semmiből, nem absztrakt módon keletkeztek. Az élet termékei, az alkotó szocialista gondolkodás gyümölcsei. Az e határozatok felé vezető úton haladt a párt már az 1953. évi III. teljes ülés óta, különösen az SZKP XX. kongresszusa utáni időszakban, a VII. teljes ülést is beleértve. A VIII. teljes ülés határozatai fordulópontot jelentenek pártunk politikájában, s az az erő, mely ezt a politikai fordulatot előidézte, a munkásosztály volt.

Tizenkét esztendeje építjük Lengyelországban a szocializmust. Tudjuk, hogy a szocialista rendszert építeni és felépíteni csakis abban az esetben lehet, ha ennek a rendszernek fő építője a munkásosztály. A szocializmusért folyó harc során a munkásosztály elégedetlenségét nyilvánította a szocializmus építésénél alkalmazott módszerekkel és eszközökkel kapcsolatban. Ennek az elégedetlenségnek a talaján jött létre a VIII. teljes ülés.

A VIII. teljes ülés igazi értelme az, hogy szakított a szocializmus építésének és a hatalom gyakorlásának helytelen módszereivel, s helyesbítette a párt politikáját, mégpedig olyan irányban, hogy a szocializmus építése a munkásosztály és általában a dolgozó tömegek eleven, alkotó művévé váljék. Úgy akarjuk irányítani a szocializmus építését, hogy a munkásosztály, a dolgozók tömege tudja,

miért harcol ma, és mit hoz számára ez a harc holnap, hogy erősen higgyen a szocializmusban. Ha ugyanis ez a hit meginog, az azt jelenti, hogy a szocializmusnak az élet viszonylatában fogyatékosságai vannak, vagy pontosabban — a megvalósításának eszközei és módszerei fogyatékosak.

A szocializmus építése, azaz a régi, tőkés társadalmi viszonyoknak az emberek közötti új, szocialista viszonyokká való átalakítása — nehéz és hosszantartó folyamat. Ez a termelésnek és az ember anyagi életének úgyszólván valamennyi területe mellett az ember gondolkodásmódját, szellemi életét, társadalmi öntudatát és erkölcsi magatartását is egyaránt felöleli. Ezek a folyamatok szorosan összefüggenek egymással, s bár nem egyenletesen mennek végbe, kölcsönös feltételezettség van közöttük.

Tudjuk, hogy a dolgozók nemcsak azért akarják a szocializmust, hogy felszámolják a tőkés kizsákmányolást, hogy megszabaduljanak a kizsákmányolástól. A dolgozó tömegek életkörülményeik gyors megjavulásának reményét kapcsolják egybe a szocializmussal. A történelem úgy alakult, hogy a szocializmus mint társadalmi rendszer gazdaságilag elmaradott vagy gyengén fejlett országokban lépett a porondra. Ez nem könnyíti meg, hanem megnehezíti a szocializmus építését. A dolgozó tömegek életkörülményeinek javítása feltételezi a termelőerők fejlesztését, ami viszont megköveteli a szükséges eszközök felhalmozását erre a célra. A termelőerők fejlődésének gyors üteme, ami a gazdaságilag elmaradott, s általában gyenge gazdasági kiindulási bázissal rendelkező országokban természetes — a termelőerők fejlesztésének időszakában a dolgozó tömegek életkörülményeinek csak viszonylag lassú ütemű javítását teszi lehetővé. Ezek a kölcsönös ellentmondások nálunk a szocialista építés megkezdésének első percétől megnyilvánulnak és még hosszú időn át meg fognak nyilvánulni.

Előfordulhat, hogy maga a termelőeszközök társadalmasítása és a tervgazdaságra való áttérés — bár a szocializmus lényeges eleme — meghatározott körülmények között nincs nagyobb befolyással a munkásosztály és általában a dolgozó tömegek gondolkodásmódjának változására. Az a szocializmus, amely a termelőeszközök tulajdonának csak a formáját változtatja meg, a tőkés tulajdont szocialista tulajdonnal váltja fel, de eközben nem változtatja meg alapvetően a termelőeszközöket felhasználó ember gondolkodásmódját — nem teljes, nem öleli fel mindazt, amit a szocializmus fogalma magában foglal.

A munkásosztály szocialista tudata nélkül nehéz építeni a szocializmust. A munkások és általában a dolgozók tudatának szocia-

lista szellemben való alakulását sok tényező befolyásolja. Itt elsősorban olyan tényezők játszanak szerepet, mint a proletariátus fejlődésének történelmi, nemzeti sajátosságai, valamint a népgazdaság és az állam igazgatásának formái a kapitalizmusról a szocializmusra való áttérés során.

A szocializmus építése a kapitalizmus elleni harcban, a burzsoá ideológia és a reakciós erők ellen folytatott harcban valósul meg. Annak, hogy a szocializmus a munkásosztály, a dolgozó tömegek eleven, alkotó műve legyen, egyik feltétele a dolgozók állandóan növekvő részvétele a népgazdaság és a helyi közigazgatás konkrét, mindennapi irányításában. Ebben az irányításban kell megvalósulnia a proletárdiktatúrának mint olyannak, amely a dolgozók demokráciájának legátfogóbb formája.

A szocializmushoz vezető lengyel út

A szocializmus építésének gyakorlata a különböző országokban a szocializmus építését, a munkásosztálynak az üzemek igazgatásában és az egész államosított ipar irányításában való részvételét illetően nem alakított ki egyetlen, univerzális formát. Azt is megmutatta, hogy milyen nehéz folyamat a mezőgazdasági termelés egyéni gazdálkodáson alapuló formájának kollektív, társadalmi gazdálkodáson alapuló formává való átalakítása. Ugyanígy a dolgozók részvétele a közigazgatás irányításában, jóllehet elvileg egyforma valamennyi szocialista országban, valóságos hatókörét tekintve különbözhet. A szocializmus gyakorlata inkább azt bizonyította, hogy univerzális formák nincsenek és nem is lehetnek. Bár a szocializmus egyetemes, építésének formái a hely és az idő konkrét feltételeinek megfelelően alakulnak. Emellett itt arról is szó van, hogy a saját és az idegen tapasztalatokra támaszkodva új formákat keressünk, illetve javítsuk a szocializmus építésének régi formáit.

Ezekből a megállapításokból kiindulva a VIII. teljes ülés abban a törekvésében, hogy a munkásosztályt valahogyan összeforrasszuk a szocializmussal, a széles tömegeket erősebb szálakkal fűzzük a szocialista rendszerhez és a dolgozó parasztokat közelebb hozzuk a szocializmushoz, a szocializmus országunkban való építésének formái tekintetében három fejlődési irányt jelölt meg. Az első — a munkástanácsok, a második — a népi tanácsok hatáskörének bővítése, a harmadik — a paraszti gazdasági önkormányzat különböző formáinak fejlesztése. Ez a három irányvonal a szocializmus lengyel útjának fontos eleme.

Mivel ez a meghatározás — a szocializmushoz vezető lengyel (vagyis nemzeti) út — néha különböző félreértéseket idéz elő, pontosan meg kell állapítanunk, hogy mi a politikai tartalma ennek a megfogalmazásunknak.

A szocializmus közismerten ellentéte mindennemű nacionalizmusnak. Nem valamiféle elkülönült, egynemzeti alakulat, és nem is lehet az. A szocializmus lényege — a nemzetközi jellege. Céljai egyetemes emberiek, nem pedig csak egyetemes nemzetiek. A szocializmus sok közös jellegzetessége közül ebben a vonatkozásban megemlíthetjük az egyik legnemesebbet, nevezetesen azt, hogy a szocializmus megszünteti a világ nemzetei között a háborúkat. A szocializmus ezt a célt csak azért érheti el, mert tartalma nemzetközi, egyetemesen munkás, egyetemesen emberi. Hogyan egyeztethető tehát össze a szocializmushoz vezető nemzeti, a mi esetünkben lengyel út, annak nemzetközi jellegével?

A szocializmushoz vezető út hangsúlyozása szűk értelemben annyit jelent, hogy ezt az utat, vagyis a szocializmus építésének egy bizonyos országban alkalmazott módszereit megkülönböztetjük attól az úttól, amelyen a Szovjetunió haladt a szocializmushoz. Itt mindjárt meg kell mondani, hogy a szocializmushoz vezető orosz — tágabb értelemben szovjet — út semmiképpen sem azonosítható a személyi kultusz fogalmával. Ezt a hibát sok elvtárs elköveti. Igaz ugyan, hogy a személyi kultusz leginkább a Szovjetuniónak a szocializmushoz vezető útjára nyomta rá a bélyegét, sok kárt és torzulást idézett elő, de mindezek ellenére nem ez jellemzi a szocializmushoz vezető orosz utat.

Feltehetünk ugyanis egy egyszerű kérdést: vajon akkor, ha a Szovjetunió a szocializmushoz vezető útján, vagy pontosabban szólva, az út egy meghatározott szakaszán elkerüli a személyi kultusszal kapcsolatos torzulásokat, megfelelne-e a szocializmushoz vezető orosz út, s ami fontosabb, vajon akkor feltétlen érvényű lenne-e a világ valamennyi más országa számára? Talán nem, sőt biztosan nem. Bizonyítéka ennek, hogy mást ne mondjunk, az SZKP XX. kongresszusának az a megállapítása, amely szerint bizonyos feltételek között lehetséges a szocializmusba való átmenet parlamentáris úton, erőszakos fordulat nélkül.

Ebből adódik az első következtetés: a szocializmushoz vezető konkrét utat az általános konkrét történelmi feltételek, a konkrét osztály-erőviszonyok határozzák meg — e feltételeket az illető ország és az egész világ viszonylatában értve. A szocializmus győzelme a Szovjetunióban és más országoknak a szocialista építés útjára lépése új történelmi helyzetet teremtett, melyben az egyes országa-

goknak a szocializmushoz vezető útja másképpen alakulhat, mint ahogy más történelmi helyzetben a Szovjetunióban alakult.

A Szovjetunió volt a világon az első ország, ahol szocialista forradalom ment végbe. Emellett a Szovjetunió hosszú éveken át az egyetlen szocialista ország volt. Ehhez járult a nagy gazdasági elmaradottság, amelyet a cári Oroszországtól örökölt, ehhez járultak továbbá Oroszországnak az első világháborúban való részvétele, majd a polgárháború és az imperialista intervenció következtében előállott nagy pusztítások. Ugyanakkor a Szovjetuniónak a legnagyobb mértékben sietnie kellett a termelőerők, a nehézipar fejlesztésével és a mezőgazdaság átalakításával, mert katonai intervenció veszélye fenyegette. Ez megkövetelte, s bizonyos mértékben még ma is megköveteli, hogy a társadalmi rend építése során az egész nép többet dolgozzék a következő nemzedékekért, mint saját maga számára. Az emberi természet azonban olyan, hogy a jövő nemzedékért az ember nem nagyon emészti magát, ellenben annál többet gondol magára, a saját életére. Ennélfogva a szocializmus távlati érdekei bizonyos összeütközésbe kerültek az ember pillanatnyi érdekeivel.

Vajon ilyen körülmények között a szocializmushoz vezető út a Szovjetunióban lehetett-e más, mint tövises út? Vajon annak idején a proletárdiktatúra formái jelenthettek-e, és kifejezhettek-e széleskörű demokráciát a dolgozó tömegek számára? Vajon a szocializmus fennkölt jelszavai megvalósulhattak-e teljes mértékben az életben? Világos, hogy nem. Ha építeni akarták a szocializmust, az erőszak eszközeinek széles skáláját kellett alkalmazni. Vannak bölcsek, akik erre azt felelik, hogy a szocializmus építését nem Oroszországból kiindulva kellett volna elkezdeni, kifogásolják, hogy a történelem nem az ő tetszésüknek megfelelően alakult, hogy a szocialista forradalom Oroszországban született. Az ilyen érvekre csak vállvonogatással lehet felelni, hiszen annyit érnek, mint az, ha a kutya megugatja a holdat. A történelem nem egyesek „belátása" szerint alakul, hanem a saját fejlődéstörvényei szerint. A történelem a néptömegek műve. Nem szabad tehát neheztelni a történelemre.

A Szovjetunió a szocializmushoz vezető úton haladva szocialista nagyhatalommá vált, s döntő hatást gyakorolt az emberiség történelmének további fejlődésére.

Ebből adódik a második következtetés: a szocializmushoz vezető úton a Szovjetunióban felmerült óriási nehézségek nem feltétlen érvényűek, nem ismétlődnek meg feltétlenül más olyan népeknél, amelyek a szocializmust építik vagy építeni fogják, bár a szocia-

lizmus építése során minden ország különböző nehézségekbe ütközik. Nem ismétlődnek meg feltétlenül először is azért, mert számos ország viszonylag fejlettebb termelési bázisról indult el vagy fog elindulni a szocializmus felé, mint amilyennel a forradalom előtt a cári Oroszország rendelkezett. Másodszor azért, mert az osztályerőviszonyok világviszonylatban való alakulása következtében ezek az országok lassúbb ütemet vehetnek alapul mind termelőerőik fejlesztésénél, mind pedig a szocializmus építésénél, különösen falun. Végül, harmadszor azért, mert minden szocializmust építő ország már nem kizárólag saját erejére van utalva, mint annak idején a Szovjetunió, hanem felhasználhatja és felhasználja más szocialista országok segítségét.

Az elmondottakból az az általános következtetés adódik, hogy a Szovjetuniónak a szocializmushoz vezető útja, melyen meghatározott általános történelmi feltételek, és meghatározott, Oroszországra nézve sajátos, Oroszország történeti fejlődése során kialakult feltételek között haladt, sem nem teljes mértékben feltétlen érvényű, sem nem teljes mértékben alkalmas más népek számára.

Ez azonban még nem meríti ki teljesen a szocializmushoz vezető utak különbözőségének problémáját.

Minden nemzetnek, függetlenül attól, hogy részt vesz az általános történelmi fejlődésben, hogy alakítja ezt a fejlődést és maga is alakul általa — megvannak a maga fejlődési sajátosságai, megvan a maga külön története, megvannak a története által kialakított jellegzetességei, és megvan a saját nemzeti arculata. Ezt a tényt nem lehet büntetlenül figyelmen kívül hagyni, kisemmizni az egyes országokban folyó szocialista építésnél.

Másképpen alakítja az ember tudatát és gondolkodásmódját a gyár, és megint másképpen a parasztgazdaság. Más az a munkás, aki évek óta és családi hagyományai folytán munkás, és megint más az, aki újonnan és más társadalmi rétegből kerül a munkásosztály soraiba. Más a fejlett iparral rendelkező ország népe, és megint más a gazdaságilag elmaradott országé.

Minden nemzetnek megvolt a saját fejlődési útja, s ez rányomta a bélyegét. Így például azoknak az országoknak munkásosztálya, amelyek gyarmati elnyomásban tartottak más népeket, sok tekintetben különbözik a gyarmati országok, illetve a legutóbbi időkig gyarmati országok munkásosztályától. Az egyik országban egyetlen egyház monopolizálta a lakosság vallási hitét, a másikban viszont messzemenő vallási türelmesség tapasztalható, s az ország egyazon nemzetiségéhez tartozó emberek különböző hitvallásúak.

A lengyel nemzet lelkialkatának a történelem során kialakult

sajátos jellegzetessége például az, hogy különösen érzékeny az ország szuverenitása tekintetében. Ezt Lengyelország felosztása és az állami lét ezeréves hagyományával rendelkező nemzet százados rabsága fejlesztette ki benne. Ugyanakkor nemzeti leikialkatunkra ránehezednek a nemesi, anarchisztikus demokrácia veszedelmes tradíciói, továbbá ránehezedik az ugyancsak a Lengyelország felosztásának idejéből eredő dac, a hatóságok nem becsülése, rendelkezéseik kijátszása. Jellemző nemzetünkre a nagymértékű individualizmus a mindennapi életben, s ezzel egyidejűleg a szolidaritás mély érzése általában a külső ellenség viszonylatában. Még rengeteg ilyen példát lehetne felhozni.

Az egyes nemzetek e különböző tulajdonságai hatást gyakorolnak a szocializmus építésének módszereire, minden országban a szocializmushoz vezető út sajátos elemei.

Az általános feltételek említett történelmi különbségei és a különleges feltételek jellegzetes sajátosságai szabják meg a szocializmushoz vezető nemzeti út határait. Ez az út kizárja azt, hogy a szocializmust építő más országok lemásolják a szocializmushoz vezető orosz utat. Sok tekintetben ilyen másolást alkalmaztak abban az időszakban, amikor az egyes országoknak nem voltak még saját tapasztalataik a szocializmus építése terén. Ehhez hozzájárultak a nem egyenjogú kapcsolatok a Szovjetunióval a Sztálin-kultusz uralkodásának időszakában.

A történelmi különbözőségek és nemzeti sajátosságok hangsúlyozása a szocializmus építése során nem jelentheti a Szovjetunió szocialista építésének tapasztalataiból következő általános törvényszerűségek, általános elvek tagadását. Ezeknek a tagadása egyenesen a szocializmus megsemmisítéséhez vezetne. A szocialista építés általános, a Szovjetunióban beigazolódott törvényszerűségeinek lebecsülése vagy tagadása — nacionalista revizionizmus. Ez ellen harcolni kell, ettől meg kell védeni a pártot és a munkásosztályt, mert semmi köze a szocializmushoz. A nemzeti jellegzetességek és sajátosságok lebecsülése vagy tagadása a szocializmus építése során — nihilista dogmatizmus, amit szintén le kell küzdeni, mert akadályozza a szocializmus építését, eltorzítja azt, s következményeiben szembeállítja a dolgozó tömegeket a szocializmussal.

A fentebb elmondottakból kitűnik, hogy a szocializmushoz vezető minden nemzeti útnak, tehát a lengyel útnak is általános, minden országra egyformán vonatkozó alapelvekre kell támaszkodnia, s ilyen értelemben nemzetközi út. Viszont ez a szocializmushoz vezető általános nemzetközi út minden országot illetően nemzeti al-

építményre épül, s ilyen értelemben beszélünk a szocializmushoz vezető nemzeti, tehát a mi viszonylatunkban lengyel útról.

A szocializmushoz vezető lengyel út elgondolása a mi elgondolásunk. De a szocializmushoz vezető utak különbözőségének gondolatát Lenin fogalmazta meg, amikor ezzel kapcsolatban a következőket mondta:

„Minden nemzet eljut a szocializmushoz, ez elkerülhetetlen, de nem teljesen egyformán fognak eljutni, mindegyik sajátos vonást kölcsönöz majd a demokrácia ilyen vagy olyan formájának, a proletárdiktatúra ilyen vagy olyan válfajának, a társadalmi élet különféle területein végrehajtott szocialista átalakítások ilyen vagy olyan ütemének. Nincs semmi, ami elméletileg nyomorúságosabb és gyakorlatilag nevetségesebb volna, mintha valaki a jövőt *ebben* a tekintetben »a történelmi materializmus nevében« egyhangú szürke színnel akarná megrajzolni".*

Milyen gyakran megfeledkeznek ezekről a szavakról a különböző dogmatikus tudósok, akik azon fáradoznak, hogy a „nemzeti kommunisták" ostoba bélyegét süssék ránk. Mióta váltak számukra a burzsoá politikusok a marxizmus-leninizmus előadóivá? Ha valóságnak fogadták el a „nemzeti kommunizmusról" szóló ostoba fecsegést, miért nem fogadnak el más ostobaságot is, aminek a neve „népi kapitalizmus"? Ez a két amerikai találmány egyforma értékű, az egyik annyit ér, mint a másik.

A szocializmusért folyó harc folyamán általánosan alkalmazásra kerülő általános törvényszerűségek a következő irányelvekben foglalhatók össze:

1. A munkásosztály és a dolgozó tömegek marxista-leninista pártjának megszervezése, mely a demokratikus centralizmus elveinek megfelelően működik, s a munkásosztály és a dolgozó parasztság szövetségének politikáját valósítja meg.

2. A burzsoázia hatalmának megdöntése után a proletariátus diktatúrájának megvalósítása a dolgozó nép kizsákmányolóinak és elnyomóinak rétegei fölött.

3. A tőkés termelési eszközök társadalmasítása, a falusi termelési viszonyok fokozatos átalakítása az egész népgazdaságot felölelő, meghatározott keretű központi tervezés és irányítás bevezetése.

4. A proletár internacionalizmus lenini elveinek megfelelő politika alkalmazása, szigorúan szem előtt tartva valamennyi állam és nép egyenlőségét és szuverenitását, a szocialista országok és erők egyesítése az imperialista agresszióval szembeni ellenállás és a béke védelme érdekében.

---

* *Lenin* Művei. 23. köt. Szikra 1951. 66. old.

Ezek az általános, egyetemes törvényszerűségek minden szocializmushoz vezető út alkotó részei. Ezek alkalmazása nélkül a munkásosztály és a dolgozó tömegek nem térhetnének át a kapitalista rendszerről a szocialista rendszerre.

A burzsoá hatalom megdöntésének és a szocializmus építésének egyaránt elengedhetetlen feltétele — a munkásosztály marxista-leninista pártjának irányítása. Ezt jól tudják ellenségeink. Ezért amikor a szocializmust támadják, mindenekelőtt a pártra akarnak csapást mérni. A szocializmus hosszantartó építése folyamán a legnehezebb, de egyben a legfontosabb feladat, hogy a munkásosztály pártja olyan politikát folytasson, amely erősíti, növeli a párt vezető szerepét, erősíti a párt pozícióit a munkásosztályon, a dolgozó tömegeken, az egész nemzeten belül.

A munkástanácsok szerepe és feladatai

Már előbb említettem, hogy a VIII. teljes ülés a szocialista építés egyik fejlődési irányvonalát a munkástanácsokban jelölte meg. A munkástanácsok kérdése körül már hosszabb idő óta nyilvános vita folyik, s ennek során sok egészséges és helyes gondolat mellett nemegyszer káros törekvések is kifejezésre jutnak.

Vizsgáljuk meg tehát ezt a problémát különböző szempontokból. Mik a munkástanácsok, milyen funkciókat teljesítenek, és melyek a feladataik?

A munkástanácsok — általánosságban szólva — a proletárdiktatúra rendszerében, a munkásdemokrácia formáját képviselik a termelés területén, az üzemek irányítása területén.

A proletariátus diktatúrája, a dolgozó tömegek demokráciájaként értelmezve, sokkal tágabb fogalom a munkástanácsok fogalmánál. A proletárdiktatúra ugyanis felöleli a szocialista államban az igazgatással és a hatalom demokratikus gyakorlásával kapcsolatos kérdések összességét. A proletárdiktatúra fogalmába beletartozik például a munkás-paraszt szövetség, ami a politikai oldalát fejezi ki a munkások és parasztok által nemzetgyűlés és népi tanácsok formájában választott szervek segítségével megvalósuló munkás-paraszt államigazgatásnak. Ezzel szemben a munkástanácsok fogalma szűkebb, az üzemeknek a munkások által meghatározott zárt kereteken belül történő közvetlen igazgatására vonatkozik. Míg tehát a proletárdiktatúra szocialista demokráciát jelent, a dolgozó tömegek számára a munkásosztály hegemóniája és a pártirányítás jegyében megvalósuló széleskörű demokrácia formája, vagy más szavakkal, míg a népi demokrácia a proletárdiktatúra formája,

illetve annak sajátos változata, addig a munkástanácsok nálunk a proletárdiktatúra sok láncszeme között csak az egyiket jelentik, a munkásdemokráciát testesítik meg az ipari termelés irányítása terén és a népgazdaság egyes más területein.

A munkástanácsok nem a munkásosztály politikai hatalmának szervei, amilyenek a munkásmozgalom történetében a munkásküldöttek tanácsai voltak. Nem a népi állam közigazgatási szervei. A munkástanácsok olyan szervek, amelyek útján a munkásosztály közvetlenül részt vesz a népgazdaság irányításában, sokkal nagyobb mértékben, sokkal messzebbmenően, mint eddig, részt vesz a proletárdiktatúra államának, vagyis a szocializmust építő államnak gazdaság-szervező tevékenységében, e funkció teljesítésében.

Felmerül az a kérdés: vajon a munkástanács az egyetlen olyan forma-e, amelynek keretében a munkások részt vesznek az üzemek igazgatásában? Vajon a múltban, amikor nem voltak nálunk munkástanácsok — s meg kell mondani, hogy most sem minden üzemben választottak munkástanácsot —, vajon abban az időben nem volt-e a munkásoknak lehetőségük arra, nem voltak-e meg a feltételek ahhoz, hogy részt vegyenek üzemük és az egész népgazdaság irányításában?

Nem adhatunk erre tagadó választ. Ez a lehetőség — bár szűkebb keretek között — a múltban is megvolt a munkásosztály számára. Ezek a lehetőségek — valamennyi közvetett formától eltekintve — kifejezésre jutottak a szakszervezetek meghatározott jogaiban, az üzemi bizottságok, valamint a pártszervezetek jogaiban. Soha nem volt nálunk olyan helyzet, hogy a munkásosztály, az üzemi munkáskollektíva teljesen meg volt fosztva a népgazdaság és az üzemek irányításában való részvétel lehetőségétől, és hogy általában nem élt ezekkel a lehetőségekkel. Arról van szó, hogy ezek a lehetőségek, bár formálisan széleskörűek voltak, valójában leszűkültek és eltorzultak a szocializmus alapelveinek megsértése, a proletárdiktatúra sok funkciójának elbürokratizálódása, a párt vezető szerepének leegyszerűsített, adminisztratív megnyilvánulási formái következtében. Ebből a talajból hajtott ki a munkástanácsok eszméje, mint biztos ellenszer a szocializmus rendszerében felmerülő egészségtelen jelenségekkel szemben, mint olyan eszköz, amely visszaállítja a proletárdiktatúra és a munkásdemokrácia tulajdonképpeni tartalmát egy olyan fontos területen, mint az üzemek irányítása.

Helytelen lenne azonban úgy vélekedni, hogy azokban a szocialista országokban, amelyekben nincsenek munkástanácsok, a munkásosztály meg van fosztva az üzemek és a népgazdaság irányí-

tásának eszközétől. Az irányítás eszközei lehetnek a jó szakszervezetek és a megfelelő hatáskörrel rendelkező üzemi bizottságok is. Nálunk azonban a munkásosztály akaratából a munkástanácsok formája alakult ki. Ennek a formának az elfogadására nem kis hatással volt a szakszervezetek tevékenységét bíráló légkör, az a körülmény, hogy a szakszervezetek — a proletárdiktatúra rendszerében általában felmerülő széleskörű egészségtelen jelenségek következtében — ezeknek maguk is alá voltak vetve, mint olyanok, amelyek fontos láncszemet képeznek a proletárdiktatúra államában.

Az említett tényezőkkel kapcsolatban a munkástanácsok eszméjének megszületéséhez hozzájárult nálunk az is, hogy új, jobb formákat kerestek a népgazdaság irányítására és az államhatalom gyakorlására. Arról, hogy az egyszer elfogadott formák nem örökösek és változhatatlanok, maga az élet tanúskodik. Meghatározott helyzetben ezeket a formákat a jugoszláv kommunisták a maguk országában megváltoztatták. Jugoszláviából származnak a nálunk elfogadott munkástanácsok, bár — miközben a jugoszláv tapasztalatokra támaszkodunk — úgy látjuk, hogy a mi tanácsaink számára más fejlődési irányt kell elfogadni, mint a jugoszláviai.

A népgazdaság irányítási formáinak megváltoztatását illetően a másik példát jelenleg a Szovjetunió szolgáltatja nekünk. Az SZKP és a szovjet kormány által ezen a téren megjelölt intézkedések, melyek megvalósítása bizonyára hosszabb időszakot vesz igénybe, nemcsak a népgazdaság egész, jelenleg nehézkes és költséges irányítási rendszerének gyökeres megváltozását vonják maguk után, hanem ugyanakkor e rendszer megváltoztatása révén sok pozitív változásra vezetnek a Szovjetunió népei és köztársaságai életének egyéb területein is. Más szocialista országokban is tapasztalható az útkeresés, a gazdaságvezetésnek mindenekelőtt a szakszervezeti hatáskör bővítése révén történő tökéletesítésére és a munkásdemokrácia kiszélesítésére irányuló törekvés.

Mint általában lenni szokott, hogy tudniillik olyankor, amikor az életben új szervezési formák jelentkeznek, ez bizonyos fokig elvtársakat is megzavar, úgy most is, amikor munkástanácsok szervezéséhez kezdtünk, különböző helytelen elgondolások merültek fel a munkástanácsok hatáskörét illetően.

Vannak olyan hangok, amelyek — jóllehet zavarosan, nem pontosan megfogalmazva — azt a gondolatot fejezik ki, hogy adják az üzemeket mintegy kollektív tulajdonként az egyes üzemek dolgozóinak, akik majd önállóan irányítják a munkástanácsokon keresztül. Az ilyen elgondolást minden, a közgazdaságtanban csak valamelyest is jártas embernek rögtön el kell vetni, mégpedig a kö-

vetkező okoknál fogva: ha mindegyik üzem a munkások csoporttulajdonává, mintegy szövetkezeti tulajdonná válna, akkor teljes mértékben, csak még súlyosabb következményekkel érvényesülne a tőkés gazdaság valamennyi törvénye. A népgazdaságban meg kellene szűnnie a központi tervezésnek és irányításnak, ami a szocializmus alapvető jellegzetessége. Az egyes üzemek által gyártott termékek ára a piacon spontán módon, a kereslet és kínálat törvénye alapján alakulna ki. Minden üzem önállóan, a többitől függetlenül határozná meg, hogy milyen termékeket gyárt. A beruházásokat is a piac írná elő, csakhogy még súlyosabb következményekkel, mint a kapitalizmusban. A tőkés, illetve a tőkések csoportja ugyanis egymagában tulajdonosa a gyárnak. Tehát az elért nyereség óriási részét irányozhatja elő beruházásra, hiszen ha csak a nyereség minimális részét fordítja is személyi szükségleteinek fedezésére, ez is olyan magas életszínvonalat biztosít a számára, amilyet csak akar. Ezzel szemben a munkások mint az üzem kollektív tulajdonosai, akiknek az életszínvonala viszonylag nem magas, mindig arra törekednének, hogy minél nagyobb mértékben növeljék keresetüket, s nem lennének tekintettel a beruházásokra.

Nem sorolom fel a társadalmasítás ilyen rendszerének, azaz inkább az üzemek olyan újbóli átalakításának minden következményét, amely tőkés irányban haladna. Az eddig említettek elegendők annak a következtetésnek levonásához, hogy az ilyesfajta népgazdasági rendszernek semmi köze sem lenne a szocializmushoz, s egyhamar a pusztulás útjára kellene jutnia. Tehát mégcsak beszélni sem érdemes az ilyen elgondolásról.

Más hangok azt követelik, hogy ne csak az üzemekben létesüljenek munkástanácsok, hanem fejlesszék ezeket tovább, építsék ki termelési ágak szerint vertikálisan. Ez az elgondolás azon alapul, hogy fel kell számolni a központi igazgatóságokat, mint a népgazdaság irányító szerveit. Nem szólva a központi igazgatóságok konkrét tevékenységének, hatáskörének stb. kérdéséről, a központi igazgatóságok iparági munkástanácsokkal való felcserélésének elgondolását találóan fejezi ki a mondás: „Bot helyett balta, cseréld el, rajta!"

Az üzeminél magasabb szinten működő munkástanácsokat szükségszerűen az államnak vagy pedig — ami egyre megy — az üzemeknek kellene fizetni. Tehát függetlenített emberekből álló tanácsokká válnának. Az eredmény az lenne, hogy a központi igazgatóságok felszámolása után a valóságban átvennék azok funkcióit, vagy pedig maguk válnának központi igazgatóságokká. Tapasztalatok hiányában sokkal rosszabbul irányítanák az alájuk tartozó

népgazdasági területeket, mint a mai iparigazgatóságok. Hosszabb idő elteltével sem végezhetnének jó munkát, mert a tanácsok, már maguknak a tanácsoknak eszméjéből következően, választás útján jönnek létre és időközönként kicserélhetők. Mire a tanács tagjai úgy-ahogy elsajátítanák az irányítás művészetét, lejárna az az időszak, melyre megválasztották őket. Helyükre mások jönnének, mindenesetre jöhetnének mások. Nem volna tehát idejük arra, hogy megtanulják az irányítást.

Ezenfelül pedig, ha az ember „a"-t mond, akkor „b"-t is mondania kell. A népgazdaság minden ágában vertikálisan kiépített munkástanácsoknak feltétlenül rendelkezniök kellene valamiféle központi, fölöttes szervvel. Talán a kormány legyen ez a szerv? A kormány nem lehet olyan társadalmi szervezetek fölöttes szerve, amilyenek a munkástanácsok. Maradna az az elgondolás, hogy más központi szervet hozzanak létre közvetlen vagy közvetett választások útján. És itt hirtelen rájövünk, hogy az egész elgondolás tévútra vezet bennünket. Kitűnik, hogy a kormánynak nem szabad többé foglalkoznia a népgazdaság kérdéseivel, fölöslegessé válik, mivel egy másik központi szerv — mintegy a munkástanácsok fejére tett sapka — vette kezébe az ország népgazdaságának irányítását. És ha irányítani akar, akkor át kell vennie a kormánytól a központi tervezést, a bankokat, a felvásárlást, a kereskedelmet stb. — egyszóval a kormány egész tevékenységi körét. A kormány fölöslegessé válik. Röviden, ez az egész elgondolás anarchista utópiának bizonyult. Úgy hiszem, nem érdemes fölötte tovább vitázni.

Van egy harmadik elgondolás is, amely szerint nem kell felszámolni a központi igazgatóságokat, hanem mellettük és magukban az igazgatóságokban kell létesíteni munkástanácsokat. Felmerül a kérdés: mire, milyen célból? Mit csináljanak a munkástanácsok a központi igazgatóságokban? Ha feltesszük, hogy segítségükkel meg lehet javítani a központi igazgatóságok munkáját, fel lehet számolni a bürokráciát, biztosítani lehet az üzemek jobb nyersanyagellátását vagy jól meg lehet szervezni a kooperációt — akkor végeredményben arra lyukadunk ki, hogy a munkástanácsok tagjai egyszerűen jobb vezetők és funkcionáriusok lesznek, mint a központi igazgatóságok mai vezetői és funkcionáriusai. Helyesnek fogadva el ezt a feltevést, vajon nem lenne-e célszerűbb egyszerűen kicserélni a tehetségtelen funkcionáriusokat és jobbakat állítani a helyükre, azokat, akiket a munkástanácsok tagjaiként szeretnének látni a központi igazgatóságokban?

Alapjában véve, ennek a harmadik elgondolásnak egész értelme az emberek problémájára, az ember szaktudására és társadalmi ér-

tékére vezethető vissza. Sok nehézségünk — a népgazdaság irányítása terén és az élet egyéb területein egyaránt — ebből a forrásból fakad, az emberek lelketlenségéből ered, abból, hogy megszűnik a társadalmi, a szocialista érzéke, ami annyira nélkülözhetetlen minden munkahelyen, a szocializmus építésének minden területén.

A központi igazgatóságok mellett a munkástanácsok nem járhatnak semmi előnnyel, ezért nincs rájuk szükség. Még a központi igazgatóságok tevékenysége fölötti munkásellenőrzés funkcióját sem gyakorolják, sőt bizonyos mértékben meg is könnyíthetik, hogy a bürokraták a munkástanácsokra hárítsák a felelősséget az egyik vagy a másik fogyatékosságért. Különben ha csak munkásellenőrzésről volna szó, ezt másképp is meg lehetne szervezni, például a szakszervezeteken keresztül, melyek esetleg az üzemi munkástanácsokkal egyetértésben működnének.

Éppen ezért a pártnak a felsorolt vagy hozzájuk hasonló elgondolások szerzői számára világosan meg kell mondania: ne idézzetek elő többé zűrzavart a saját fejetekben és ne idézzetek elő többé zűrzavart a munkások fejében! Az ilyen elgondolások csak kompromittálnák a munkástanács eszméjét, a munkásosztály csak csalatkozna a munkástanácsok létesítésével kapcsolatban táplált reményekben. Ugyanakkor el kell vetni az olyan ostoba gondolatokat, hogy amikor a párt elutasítja a hasonló elgondolásokat, ezzel visszavonul az októberi állásokból, a VIII. teljes ülés határozataitól.

Mint minden téren, a munkástanácsok tekintetében is a VIII. teljes ülés határozatai értelmében, a pártnak a VIII. teljes ülés által megjelölt politikai irányvonala értelmében járunk el, figyelembe véve a reális lehetőségeket és a gazdaságvezetés megváltoztatásának követelményeit. A munkástanácsok hatásköre nem annyira szűk, hogy ne lenne elég nagy gazdasági eredmények eléréséhez saját kereteiken belül, valamint a munkástanácsok eszméjének alapjául szolgáló legfőbb gondolat, nevezetesen az üzemi munkásdemokrácia megvalósításához.

A munkástanácsok időszerű munkaprogramja

Mi a munkástanácsok reális, látszólag szerény, minden üzemre nézve időszerű és mindenütt legalább részben megvalósítható munkaprogramja?

A munkásoknak úgy kell ismerniok saját üzemük, saját munkahelyük gazdálkodását, mint a saját zsebüket. Semmi sem lehet számukra közömbös, ami munkahelyükön történik. Ezért a munkástanácsok feladatait a következőkben foglalhatjuk össze:

1. Meg kell ismerniök és meg kell ismertetniok a dolgozókkal, hogy hogyan fejlődött a termelés és hogyan alakultak a költségek az utóbbi néhány év folyamán. A gyárigazgatóság köteles rendelkezésre bocsátani az ehhez az elemzeshez szükséges egész statisztikai anyagot.

A tanácsoknak és a munkásoknak különösen nagy figyelmet kell fordítaniok az egy termelési egységre eső anyagfelhasználásra. Sok üzemben az anyagköltségek képezik az előállított termék, illetve áru összköltségének túlnyomó részét. Köztudomású, hogy sok üzemben a termelési folyamatok során nagymértékű nyersanyag- és anyagpazarlás megy végbe. Ez óriási mértékben növeli a termelési költségeket. A pazarlásnak az egész népgazdaság viszonylatában való megszüntetése a termelési költségek több milliárd zlotis csökkentését eredményezhetné.

A termelési költségek beható elemzése lehetővé teszi a munkástanácsok számára annak meghatározását, hogy a termelési költségek melyik részét, és milyen mértékben lehet csökkenteni. Az ilyen elemzések alapján a munkástanácsok a gyárigazgatósággal karöltve kidolgozzák a termelési költségek csökkentésére vonatkozó tervet, és gondoskodnak a végrehajtásáról.

2. A munkástanácsoknak pontosan kell ismerniök az egyes műhelyek termelési kapacitását, valamint a meglevő kapacitás kihasználásának fokát. Ezekre az adatokra támaszkodva gondoskodniok kell először is arról, hogy a termelési tervek megfeleljenek a termelési lehetőségeknek, másodszor arról, hogy a beruházási tervek összhangban legyenek az egész üzem szükségleteivel, harmadszor pedig arról, hogy a fölösleges gépeket és szerszámokat oda irányítsák, ahol fel lehet azokat használni.

Különösen fontos, hogy azoknál az üzemeknél, ahol biztosítva van a teljes nyersanyag- és anyagellátás, a termelési terveket a termelési kapacitásnak megfelelően állítsák össze. A tapasztalatok — különösen a legutóbbi év tapasztalatai — azt mutatják, hogy sok helyen a gyárigazgatóság tudatosan leszállítja a termelési terveket. A munkástanácsok lépjenek fel az ilyen törekvések ellen.

3. A munkástanácsoknak a termelési költségek elemzésére támaszkodva — a gyárigazgatósággal karöltve — alaposan meg kell vizsgálniok, hogy nincs-e az üzemben több dolgozó, mint amennyi szükséges. Sok üzemben az a helyzet, hogy mind a szellemi, mind a fizikai dolgozók száma felülmúlja a szükségletet.

A munkástanácsoknak mindent el kell követniök annak érdekében, hogy ezt az egészségtelen jelenséget, a munkaerőfölösleget fájdalommentesen, amennyire csak lehet fájdalommentesen szüntes-

sék meg. Maguk a munkástanácsok nem képesek arra, hogy mindenütt, illetve teljes mértékben megoldják a munkaerőfölösleg problémáját. Sokat segíthetnek azonban a központi szerveknek e probléma megoldásában. A munkástanácsoknak mindenekelőtt meg kell állapítaniok a fölösleges dolgozók számát, foglalkozási csoportok szerint. A gyárigazgatósággal együtt mérlegelniok kell az alapvető termelés növelésének minden lehetőségét, s emellett meg kell szervezni a kiegészítő termelést, olyan nyersanyagok, illetve anyagok alapján, amelyekben az ország nem szűkölködik. Így például építőanyagok, különböző előregyártott elemek stb. termeléséhez kellő mennyiségű nyersanyaggal rendelkezünk. Alkotó kezdeményezéssel és nem nagy beruházással — különösen ott, ahol megfelelő épület van — nagy eredményeket lehet elérni. Nálunk egyenesen határtalan az építőanyagokban mutatkozó szükséglet. Ennek a termelési ágnak a fejlesztése fontos állami szükségszerűség.

Azoknak az üzemeknek munkástanácsa és igazgatósága, amelyekben állandóan munkaerőfölösleg mutatkozik, nem nézheti ölbetett kézzel ezt a problémát. Konkrét tervet kell kidolgozniok a fölösleges dolgozók foglalkoztatására, ezt a tervet saját hatáskörükben meg kell valósítaniok, s szükség esetén igénybe kell venniök az állam pénzügyi segítségét. E probléma megoldásánál azonban a legnagyobb jelentősége az alkotó gazdasági kezdeményezésnek és szervezési képességnek van.

4. A munkástanácsok hatáskörébe tartozik, hogy véleményt mondjanak a termelés területén vezető beosztásban levő dolgozók szakmai rátermettségéről. A beosztottak kiválasztásánál az igazgatóé a döntő szó, de a tanács véleménye nem kis súllyal esik latba.

Ami a vezető beosztású dolgozók szakmai rátermettségét illeti, ezt nem szabad kizárólag arra a kérdésre leegyszerűsíteni, hogy megvan-e valakinek a tudományos képesítése. A már vezető beosztásban levő dolgozóknál a gyakorlati munkában elért eredményeket kell figyelembe venni. Nem szabad leváltani a vezető munkakörből olyan kiemelt munkásokat, akik a gyakorlatban bebizonyították, hogy teljes mértékben eleget tesznek kötelezettségeiknek.

5. A munkástanácsok további fontos feladata, hogy az üzemekben határozott eszközökkel lépjenek fel mindenfajta lopással, sikkasztással és más visszaéléssel szemben.

A késztermékek, nyersanyagok, segédanyagok, szerszámok stb. lopása járványszerű jelenséggé vált, amellyel szemben elnézést tanúsítanak. Határozottan szakítanunk kell az ilyenfajta elnézéssel. Az üzemi tolvajlás, a társadalmi vagyon eltulajdonítása, amit az emberek bizonyos csoportja megenged magának — az egész munkásosztály, valamennyi dolgozó meglopása. Mindaz, amit a gaz-

emberek ellopnak — márpedig ez az egész népgazdaság viszonylatában milliárdokra rúg —, csökkenti a dolgozók életszínvonalát.

Ki kell irtani az olyan okoskodást, hogy az üzemben elkövetett lopás, a társadalmi vagyon eltulajdonítása, csak az államot érinti, s nem károsítja a munkásokat. Ez nem igaz. Az a munkás, aki társadalmi vagyont tulajdonít el, meglopja azt a munkást, aki nem lop. Az állam csak akkor tudja igazságosan elosztani a nemzet kenyerét, ha az egész. Az ellopott részt nem oszthatja el, mert azzal nem rendelkezik. Az, aki ellopta, két karéjt eszik a nemzet kenyeréből — azt, amelyik munkája után megilleti, és azt, amelyiket ellopott.

A munkás-önkormányzat és a munkásdemokrácia helyes érvényesülésének kifejezésre kell jutnia egyebek között abban is, hogy az üzemekben véget vetnek minden néven nevezendő lopásnak. A munkástanácsok egyszerűen utasítsák a gyárigazgatóságokat, hogy fokozottabban küzdjenek a lopások ellen, s ami még fontosabb — nyújtsanak ehhez segítséget. Aki lopásra vetemedik, legyen elkészülve arra, hogy nem számíthat elnézésre.

A munkástanácsok — az üzemi bizottságokkal és a pártszervezetekkel egyetértésben — állapítsanak meg büntető szankciókat, s ezeket alkalmazzák azokkal szemben, akik kisebb lopásokat követnek el. Nagyobb lopások vagy a lopások megismétlődése esetén a bűnösöket azonnal el kell bocsátani, s az ügyet át kell adni az ügyészségnek.

A lopások elleni harc — harc a munkások jobb életéért, az igazi munkás-önkormányzatért, harc azért, hogy a munkásosztály soraiban érvényesüljön a szocialista erkölcsiség, a szocialista etika. Ezt a harcot a munkástanácsoknak kell vezetniök.

6. A munka folyamán véleményeltérések merülhetnek fel a munkástanácsok és a gyárigazgatóságok között. Ezeket valakinek el kell döntenie. Helyes volna, ha a központi igazgatóságok és az egyes minisztériumok mellett döntőbizottságokat létesítenének a főhatóságok és a szakszervezetek képviselőiből.

A döntőbizottságok működési szabályzatának meg kell határoznia e bizottságok jogkörét, valamint eljárásuk módját.

7. A felsorolt legfontosabb problémák természetesen nem merítik ki a munkástanácsok tevékenységét. Működési szabályzatuknak megfelelően hatáskörükbe tartoznak olyan kérdések is, mint a munkaszervezés, a műszaki fejlesztés, a munkafegyelem, az üzemi alap elosztása stb.

A munkástanácsok tevékenységének ez a látszólag szerény programja lehetővé teszi, hogy évről évre néhány milliárd, sőt lehet, hogy sok milliárd zlotival többet csiholjunk ki népgazdaságunkból. Ezt a több milliárd zlotira rúgó összeget, melynek jelentős része

az üzemi alapot növelné, újabb beruházások nélkül, ugyanabból a népgazdaságból tudjuk előteremteni, amellyel ma rendelkezünk. Csak az kell, hogy ki akarjuk és ki tudjuk csiholni ezeket a milliárdokat. Van miért küzdeni, érdemes dolgozni, érdemes megtanítani a munkástanácsokat arra, hogy hogyan harcoljanak a legeredményesebben programjuk gyakorlati megvalósítása érdekében.

Az anyagi érdekeltség jelenleg érvényben levő rendszere nem mindig felel meg azoknak a követelményeknek, amelyekről az imént szóltunk. Ezt a rendszert olyan mértékben, ahogy a szükséges gazdasági és szervezeti feltételek létrejönnek, meg kell változtatni. És meg is fogjuk változtatni.

A munkástanácsok a munkások autonóm demokratikus intézményei, amelyek arra vannak hivatva, hogy közreműködjenek az egyes üzemek vezetésében. Valakinek fejleszteni kell a munkástanácsokban a vezetés képességét, nem is szólva arról, hogy a tanácsoknak maguknak is kell tanulniok saját munkájuk tapasztalataiból. Továbbá össze kell gyűjteni az egyes tanácsok munkájának tapasztalatait, s általánosítani kell azokat a tapasztalatokat, amelyeket alkalmazni lehet a megfelelő iparágban vagy általában az egész népgazdaságban. Ezt a feladatot valakinek el kell végeznie.

A szakszervezetek és a munkástanácsok

Azt az elgondolást, hogy a tanácsok fölé valamiféle hierarchikus piramist emeljünk, mint irreálisat elvetettük. Rámutattunk arra, hogy mire vezetne ez a gyakorlatban. A munkástanács-mozgalom fejlődése és a munkástanácsok tapasztalatai nyomán a munkástanácsoknak a népgazdaságra gyakorolt befolyását illetően a jövőben kialakulhatnak e befolyás kiszélesítésének különböző útjai. Jelenleg azonban nem hagyhatjuk a munkástanácsokat saját sorsukra, s ugyanígy autonóm, önkormányzati jellegüktől sem foszthatjuk meg őket. A jelenlegi helyzetben a munkástanácsok szervezeti felkarolásával és szükséges támogatásuk kérdésének megoldásával kapcsolatban az egyetlen reális elgondolás az, hogy ezeket a feladatokat a szakszervezetekre bízzák.

A szóban forgó probléma ilyen megoldása mellett szól az a körülmény is, hogy alapjában véve a munkástanácsok tevékenységével kapcsolatos problémák összefonódnak, egybekapcsolódnak a szakszervezetek feladataival. És fordítva: a szakszervezetek tevékenységi körébe tartozó kérdések nem közömbösek és nem is lehetnek közömbösek a munkástanácsok számára, mert szorosan összefüggnek a munkástanácsok tevékenységi köréhez tartozó problémákkal.

Ha előzőleg azt mondottuk, hogy a munkástanácsoknak úgy kell

ismerniök üzemüket, mint a saját zsebüket, most hozzátehetjük — a szakszervezeteknek úgy kell ismerniok, hogy mi történik a tevékenységi körükhöz tartozó népgazdasági ágakban, mint ahogy mindenki tudja, mi történik a saját házában. Ahogy a szakszervezetek általános tevékenységét megkönnyíti az, ha ismerik az egyes üzemek helyzetét, ugyanúgy elengedhetetlenül szükséges, hogy a munkástanácsok ismerjék saját gazdasági águk és az egész népgazdaság helyzetét, mert ez segítségükre van abban a konkrét munkában, melyet saját üzemükben, saját hatáskörükben folytatnak. A munkástanácsoknak szükségük van a szakszervezetek segítségére, a szakszervezeteknek pedig szükségük van a munkástanácsok segítségére.

Igaz ugyan, hogy a szakszervezetek az üzemi bizottságok formájában más szervekkel rendelkeznek az üzemekkel való kapcsolat fenntartásához, ebben az új helyzetben azonban, amikor megalakultak az üzemekben a munkástanácsok, vagyis amikor az üzemekben létrejön a munkás-önkormányzat, az üzemi bizottságok, melyek valamelyest más problémákkal foglalkoznak, már nem elegendők ahhoz, hogy teljes mértékben összekössék a szakszervezeteket az üzemekkel és az üzemek dolgozóival. Elengedhetetlen, hogy az üzemi bizottságok és a munkástanácsok tevékenysége — amelyek közül az előbbiek a dolgozók általános munkafeltételeivel, a munkabérekkel és a szociális kérdésekkel, az utóbbiak pedig az üzem gazdálkodását és igazgatását érintő kérdésekkel foglalkoznak — az elhatárolás mellett magasabb szinten bizonyos összhangba kerüljön. Mit sem változtatva a munkástanácsok autonóm jellegén és a szakszervezetekkel szembeni függetlenségükön — szükségessé válik a munkástanácsok összekapcsolása a szakszervezetekkel.

A szakszervezetek helyi és központi apparátusában, valamint magában a Központi Szakszervezeti Tanácsban külön osztályokat kell szervezni, melyeknek az lesz a feladata, hogy az illetékes igazgatási szervekkel egyetértésben oktatási tervet dolgozzanak ki a munkástanácsok számára, rövidtartamú oktatási tanfolyamokat szervezzenek termelési ágak szerint, fejlesszék a munkástanácsok kezdeményezését, gyűjtsék és általánosítsák a munkástanácsok munkájának tapasztalatait, s minden módon segítsék a munkástanácsokat. A szakszervezetek időszaki kiadványaiban és lapjaiban rendszeresen kell ismertetni a munkástanácsok tevékenységét, s alakítani kell munkájukat.

A szakszervezetek továbbá kötelesek foglalkozni a munkástanácsok oktatásának szervezésével, és vállalni az oktatással kapcsolatos költségeket. A munkástanácsok ugyanis nem rendelkeznek, s nem is kell rendelkezniok semmiféle alappal, amiből fedezhetnék a te-

vékenységükkel kapcsolatos költségeket. A munkástanácsokban végzett munka tudvalevően társadalmi munka, nem jár érte díjazás. A munkástanácsoknál nincs és ne is legyen fizetett munkakör.

A munkástanácsok és a szakszervezetek összekapcsolása életbevágóan szükséges, és az egyiknek is, a másiknak is javára válik.

Munkás-összetétel, szocialista tevékenység

A munkástanácsok eredményes működése nemcsak szervezeti formáiktól, hatáskörüktől és feladataik programjától függ. Az eredményes munka elsősorban azon múlik, hogy milyen emberek vannak a munkástanácsokban. A legfontosabb probléma a megfelelő emberek kiválasztása és megválasztása, mert ez dönti el, hogy jól dolgoznak-e a munkástanácsok. Egyébként ez a probléma nagyon szerteágazó, s az élet más területein is jelentkezik.

A munkástanácsok személyi összetételét nem lehet fentről a dolgozókra ráerőszakolni. Most egyébként ezt a munkásosztály senkinek sem engedné meg. Ezenfelül az olyan személyi összetételű munkástanács, melyet felülről, a munkások akarata ellenére kényszerítettek a dolgozókra, egyáltalán nem lenne képes arra, hogy végrehajtsa a munkástanács programját, hogy megvalósítsa a munkás-önkormányzatot. A munkás-önkormányzat nem volna önkormányzat, a munkásdemokrácia nem volna demokrácia, ha a munkások nem bíznának meg saját tanácsaikban. Éppen ezért senki sem gondolhat, és nem is gondol senki arra, hogy ráerőszakolja a munkásokra a tanácsok személyi összetételét. Hadd válasszák azokat, akikben a legjobban megbíznak.

Ezt az elvet hirdette meg a párt VIII. teljes ülése.

De a munkásosztály pártja, amilyen a mi pártunk, nem viselhetné a megtisztelő munkáspárt nevet, ha ezt az elvet úgy értelmezné, mint jogcímet arra, hogy közömbös legyen előtte a munkástanácsok összetétele, ha passzívan nézné, hogy kit választanak meg a munkások, ha a munkástanácsok kérdésében szabad folyást engedne a spontán elemek érvényesülésének. A munkáspártot, amilyen a mi pártunk, éppen az jellemzi, hogy a legtevékenyebben részt vesz a munkástanácsok választásában és munkájukban. A párt feladata, a pártszervezetek feladata, hogy olyan jelölteket — párttagokat és pártonkívülieket — állítsanak a munkások elé, akik a munka szempontjából a legjobb biztosítékot nyújtják.

A munkásosztály nem egyöntetű. Soraiban vannak ideológiailag fejlett és kevésbé fejlett, tehetséges és kevésbé tehetséges, szociális és individualista hajlamú emberek. A mi munkásosztályunk jelen-

tős részben „új munkásokból" tevődik össze, fiatalokból, akik faluról jöttek a városba, korábbi parasztokból, akik még nem forrtak össze a gyárral, ugyanakkor azonban már nem is tudnak elszakadni a gyártól, továbbá részben olyan elemekből, akik más társadalmi rétegekből kerültek kénytelen-kelletlen a munkásosztály soraiba. Munkásosztályunknak ez a vegyes összetétele, párosulva ideológiájának a munkásmozgalom által nemrégiben átélt megrázkódtatások nyomán bekövetkezett általános gyengülésével — kedvező talajt teremt osztályidegen, gyakran ellenséges befolyások behatolására, mindenféle demagógia terjesztésére.

A munkástanácsok óriási többségének az összetétele általában jó. Vannak azonban példák arra, hogy a munkástanácsokba eszmeileg idegen elemek furakodtak be, akiket október elemi árja vetett felszínre. Az ilyen elemek a munkástanácsok eszméjének szocialista valóságával való érintkezés során szükségszerűen kibuknak.

A munkástanácsoknak ahhoz, hogy teljesíthessék feladatukat, megvalósíthassák a munkás-önkormányzatot, először, szociális összetételüket tekintve munkás-jellegűnek, másodszor, ideológiájukat tekintve szocialista jellegűnek kell lenniök. Ez korántsem jelenti azt, hogy a tanácsokba csak munkásokat és csak kommunista párttagokat kell beválasztani.

A munkástanácsok tagjainak osztálytudatosan gondolkodó munkások közül kell kikerülniök, s ilyenek vannak minden üzemben. Mindenütt vannak haladó szellemű, takarékosan gazdálkodó, igazságos, megvesztegethetetlen emberek, akik jól megértik, hogy mi szolgálja a köz javát és a szocializmus építését, hogy miben és hogyan kell megnyilvánulnia a munkás-önkormányzatnak és a munkásdemokráciának, olyan emberek, akiktől távol áll a demagógia és a megtévesztés, akik tudják, hogy minden eredményért meg kell dolgozni, akiket nem szükségszerűen a tagsági igazolvány, de szívük és eszük fűz a szocializmus eszméjéhez, a társadalmi igazságosság eszméjéhez, s akik dolgozni akarnak ezért az eszméért.

Ilyeneket kell a munkástanácsokba választani. A pártszervezetek ilyen embereket javasoljanak a dolgozóknak. Csak az ilyenekben bízik majd meg, csak az ilyenekre hallgat majd minden dolgozó. Kutassanak mindenütt gondosan ilyen emberek után, és mindenütt megtalálják őket.

Csak örülni lehet annak, ha a munkástanácsokba mérnökök, technikusok és adminisztratív dolgozók kerülnek be. Be kell őket választani a tanácsokba. Tudásukkal sokat segíthetnek, és kötelesek is segíteni a tanács gazdasági munkájában. Csak nem szabad megfeledkezni a helyes arányok betartásáról, arról, hogy a tanácsok —

munkástanácsok, tehát többségben kell lenni bennük a munkásoknak. Elengedhetetlen, hogy a munkásoké legyen bennük a döntő szó.

A tanácsok nem volnának teljesek, ha soraikból hiányoznának a műszaki és adminisztratív dolgozók. Hiszen ők is a dolgozók egy részét képviselik. A munkás-önkormányzat az ő önkormányzatuk is. Amíg azonban fennállanak a fizikai munka és a szellemi munka közötti különbségek, ezekről nem lehet megfeledkezni, nem lehet eltekinteni a valóságtól.

A munkástanácsok szerepe növekedni fog, nőni fognak a feladataik olyan mértékben, ahogy erősödnek a munkástanácsok, továbbá, amilyen mértékben változások mennek végbe gazdasági életünkben, különösen pedig a munka- és bérrendszer rendezése és tökéletesítése arányában. Ez az utóbbi probléma, amellyel a jövőben a munkástanácsok és a szakszervezetek szemtől-szembe kerülnek — nagyon jelentős.

Arról van szó, hogy a munka díjazásának jelenlegi rendszere sok hibát és fogyatékosságot mutat. Az üzemekben sok különböző rendellenesség tapasztalható. A kisebb szaktudással rendelkező munkás, aki munkájával kisebb mértékben járul hozzá a termeléshez, néha többet keres, mint a magasabb szakképzettségű munkás, holott ennek a munkája a termelés során nagyobb értéket hoz létre. A tapasztalt mérnök vagy műhelyvezető néha kevesebbet keres, mint a szakmunkás. A népgazdaság egyes ágaiban, különösen a fémiparban és az építőiparban a norma- és bérrendszert messzemenően megsértik. Nehéz, olykor pedig egyszerűen lehetetlen helyes és igazságos normákat megállapítani. A bérfegyelem megsértése különböző formákat ölt, és különböző módokon jelentkezik.

Az iparági kollektív szerződések keretében senki sem tudja jobban és igazságosabban megállapítani az üzemi munkabéreket, mint a munkástanácsok az üzemi bizottságokkal egyetértésben. Ez a feladat áll előttük a jövő viszonylatában. A jelenlegi bérrendszert még nem lehet radikálisan megváltoztatni, mert erre még nem érett meg a helyzet.

Meggondolatlan kísérletekre nem szabad vállalkoznunk, mert ez nagyon sokba kerülhet. A munkástanácsoknak is tapasztalatokat kell gyűjteniök, be kell bizonyítaniok, hogy meg tudnak birkózni jelenlegi hatáskörükkel és feladataikkal, melyek szintén nem csekélyek. Meg kell erősödniök, és meg kell szerezniök mindazokat a társadalmi jellegzetességeket, amelyekkel a munkás-önkormányzatnak rendelkeznie kell.

Egyes munkástanácsok nem tudják elkerülni a dolgozóktól való elszakadás veszélyét. A munkástanácsok és elnökségeik gyakran

nem a dolgozók összességére támaszkodnak, hanem csak az üzemi aktivisták szűk körére. Egyik-másik tanács megfeledkezik arról, hogy mennyire fontos a munkástanács társadalmi jellegének teljes megőrzése. Károsak az olyan tendenciák, hogy a munkástanács vagy az elnökség tagjait függetlenítik, felmentik az üzemi munka alól, és a tanács állandó fizetett funkcionáriusaivá változtatják.

A pártszervezetek és a munkástanácsok

A munkástanácsok fejlődésének legfontosabb feltétele — a párttagok aktív állásfoglalása a munkástanácsok és azok feladatai mellett.

A pártszervezetek pozícióját és vezető szerepét az üzemben nem veszélyezteti a munkástanácsok létesítése, sőt éppen ellenkezőleg, az üzem önállóságának növekedésével, a dolgozók részéről az üzemi gazdálkodásra gyakorolt tényleges befolyásnak, az üzem irányításában való részvételüknek növekedésével együtt nő a pártszervezetek felelőssége, tekintélye és jelentősége.

Jelenleg a legfontosabb az, hogy a pártszervezetek az üzemekben levonják az új helyzetből munkájukra nézve adódó következtetéseket, fokozzák aktivitásukat, növeljék politikai befolyásukat. Az egyes pártszerveknél még kísértő rossz, pártszerűtlen munkastílusról, az adminisztratív módszerekről és a parancsolgatásról gyorsan és teljes mértékben át kell térni politikai-nevelő munkára és a tömegek politikai befolyásolására.

Károsnak kell minősítenünk azt az egyes pártszervezeteknél megnyilvánuló tendenciát, hogy nem törődnek a termelési kérdésekkel. A pártszervezet marad az üzemben az a politikai erő, mely szervezi a munkásosztály és az értelmiség harcát a magasabb műszaki színvonal eléréséért, a jobb, olcsóbb és több termelésért. Az üzemi pártszervezeteknek ismerniök kell a termelési tervekre és azok teljesítésére vonatkozó minden adatot, tudniok kell mindent a termeléssel és az üzemmel kapcsolatban. A termeléssel összefüggő kérdések alapos ismerete nélkül nem folytathatnak politikai munkát a dolgozók körében. Márpedig a dolgozók politikai állásfoglalása, a párt politikájának megértése és támogatása — a munkástanácsok eredményes munkájának fő feltétele.

A pártszervezeteknek azáltal kell politikailag irányítaniok a munkástanácsok tevékenységét, hogy rendszeresen meghallgatják és útmutatásokkal látják el a munkástanácsban levő párttagokat, anélkül azonban, hogy megpróbálnák parancsolgatással vagy adminisztratív módszerekkel irányítani a tanácsot. A munkástanács-

ban helyet foglaló párttagokat pártcsoportba kell szervezni, s ezzel a pártszervezet vezetőségének állandóan foglalkoznia kell.

A pártszervezetek sürgős feladata küzdeni azért, hogy a munkástanácsokat állandóan erős kapcsok fűzzék a dolgozókhoz. A munkástanácsoknak ezeket a kapcsokat egyre szorosabbra kell fűzniök olyanformán, hogy beszámolókat szerveznek, kikérik a dolgozók véleményét, s bizonyos kérdések eldöntését vagy tanácskozások, illetve gyűlések, vagy általános szavazás formájában az egész üzemi kollektívára bízzák.

A népi tanácsok nagyobb önállóságáért

A népgazdaság irányítása, az oktatásügy, a kulturális élet és a szociális kérdések intézése terén a demokratizálás és a decentralizálás másik fő iránya — a népi tanácsok, különösen az alacsonyabb fokozatú népi tanácsok jelentőségének növelése. Az államhatalom demokratizálásának azokat az objektív lehetőségeit, melyeket a népi tanácsokról szóló törvény biztosít, nem használtuk ki. Ennek az az oka, hogy 1950—1954-ben a túlzott centralizálásra irányuló törekvések a népi tanácsokról szóló törvény sok helyes elvének eltorzítását vonták maguk után.

A helyi népi tanácsok hatáskörének kiszélesítése 1955 közepén kezdődött. Ebben az időben csökkentették a helyi tervekre vonatkozó központi mutatók számát, egyes olyan kérdésekben, melyekben addig a minisztériumok döntöttek, mindenekelőtt a mezőgazdasággal, a községi gazdálkodással, a lakásgazdálkodással és a helyiiparral összefüggő kérdésekben a vajdasági népi tanácsok elnökségére bízták a döntést. 1956 elejétől a vajdasági népi tanácsok hatáskörébe tartozik a lakásépítkezésekkel kapcsolatos beruházási tevékenység, amely addig centralizálva volt (Munkás-lakótelep Építési Igazgatóság). A decentralizálásnak ez az első időszaka azonban nem jelentett fordulatot a népi tanácsok munkájában.

Az 1956 október 3-i határozat, amely a népgazdaság irányítása terén bővíti a népi tanácsok hatáskörét, s amelyet sok ezer konkrét helyi javaslat alapján dolgoztak ki, megteremtette az alapot az állami igazgatás további decentralizálásához.

Ez a határozat kiszélesítette a helyi népi tanácsok hatáskörét az ipar, a mezőgazdaság, a kereskedelem, az építőipar, a tervezőintézetek, a szakiskolák, a kultúra és az egészségügy területén. Elvként leszögezték, hogy a népi tanácsoknak a helyi gazdasági terveket — a népgazdasági terv alapján, amely csak az országos jelentőségű feladatokat határozza meg — önállóan kell kidolgozniok. Egyebek

között kimondták azt a fontos elvet, hogy a beruházások részletes felosztásáról — az állami költségvetésben a helyi beruházásokra előirányzott kereten belül — a népi tanácsok döntenek. A határozat a vajdasági és járási népi tanácsokat felhatalmazza, hogy költségvetési és tervezési hatáskörüket alacsonyabb fokozatú népi tanácsokra ruházzák át.

Számos feladat decentralizálása következtében ez idén a helyi költségvetések részesedése az állami költségvetésben mintegy 18 százalékról 23 százalékra nőtt.

Az 1956 október 3-i határozat azonban eddig még nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Túlságosan általános és töredékes jellegű. A helyi jelentőségű üzemeknek a helyi tanácsok hatáskörébe utalása szükségessé teszi az ipar és az ellátás rendszerének nagyobb fokú átszervezését, ami elhúzódik. Egyes tárcák — például az oktatásügyi és a művelődésügyi tárca —, bizonyos körök tiltakozása miatt, nem hajtották végre a határozat általános elgondolásait, sőt ezeknél a tárcáknál éppen ellenkező tendenciák mutatkoztak, például az az elgondolás, hogy az iskolai igazgatást újjáélesszék, és ne a tanácsoknak, hanem kizárólag az Oktatásügyi Minisztériumnak rendeljék alá. A határozat végrehajtását az is akadályozza, hogy a minisztériumok késnek a helyi tanácsok egyes osztályainak átszervezésére vonatkozó tervezetek kidolgozásával. A határozat nem oldotta meg kellőképpen a helyi tanácsok pénzügyi önállóságának kérdését. Ezen a téren fontos eredmény az a tény, hogy a helyi költségvetésekben a saját jövedelemforrások részesedése 14 százalékról 40 százalékra növekedett, a kiegyenlítő állami dotáció azonban még mindig a bevételek 60 százaléka, s ez nagymértékben korlátozza a népi tanácsok gazdasági önállóságát.

Az állami igazgatás decentralizálásának és a népi tanácsok demokratizálásának végigviteléhez a következő lépésekre van szükség:

1. Véglegesen el kell dönteni az oktatásügy, a kultúra, a mezőgazdaság gépesítése, az útgazdálkodás és gépkocsi-fuvarozás terén a központi és a helyi szervek hatáskörének felosztásával összefüggő vitás kérdéseket, s ugyanakkor helyteleneknek kell nyilvánítani az olyan törekvéseket, hogy kivonják a helyi tanácsok hatásköréből az 1950-ben rájuk bízott igazgatási teendőket.

2. Összegezni kell a hatáskörök decentralizálása, a vajdasági tanácsok hatáskörének a járási, illetve városi és községi tanácsokra ruházása terén eddig elért eredményeket, s a hatáskörnek a különböző fokozatú helyi népi tanácsok közötti felosztását illetően meg

kell állapítani az általános elveket, annak szem előtt tartásával, hogy a járás és a város válik a népi tanácsok gazdasági, közigazgatási, kulturális és társadalmi tevékenységének fő színhelyévé. Külön probléma a községi népi tanácsok nagyobb hatáskörének megállapítása. A községi népi tanácsok erősítése érdekében meg kellene tartani az országnak alapjában helyes közigazgatási felosztását, ugyanakkor azonban helyre kell hozni a felosztás tekintetében mutatkozó bizonyos tévedéseket, s egyesíteni kell a túlságosan gyenge és nem életképes községeket.

3. A minisztériumok ellenőrzési tevékenységét a helyi tanácsok irányítása alá helyezett munkaterületek fölött arra kell korlátozni, hogy ezeken a területeken érvényesül-e az egységes állami politika. A minisztériumok kicsinyes beavatkozásának csökkentéséhez hozzájárul a Város- és Községgazdálkodási Minisztériumnak, valamint a Kisipari és Helyiipari Minisztériumnak a helyi népi tanácsok központi önkormányzati szervévé való átalakítása.

4. 1957 folyamán lehetőleg be kell fejezni az állami kisipar átszervezését, s azokat az ipari üzemeket, melyek helyi nyersanyagok felhasználásával a helyi piac szükségleteire dolgoznak — a szóban forgó üzemek jelentőségétől függően a járási, a városi, illetve a vajdasági népi tanácsok hatáskörébe kell utalni. Különösen vonatkozik ez az építőanyag-iparra, továbbá egyes élelmiszeripari, könnyűipari stb. üzemekre.

5. Ki kell dolgozni a népi tanácsok közigazgatási apparátusának új szervezeti felépítését, s ennek során figyelembe kell venni a népi tanácsok tevékenységének sajátosságait, és semmiképpen sem szabad sablonosan utánozni a központi apparátus szervezeti felépítését. Az átszervezéssel kapcsolatban egyes osztályok vezetői újra felvehetnék a hagyományos, például a gondnok, tanfelügyelő stb. elnevezést, de továbbra is a népi tanácsok végrehajtó szerveinek lennének alárendelve.

6. A helyi népi tanácsok és végrehajtó szerveik jó munkájának, kötelezettségeik példás teljesítésének lehetővé tétele érdekében végre kell hajtani a népi tanácsok apparátusának belső decentralizálását, s ezzel kapcsolatban az egyes szervezeti egységek (osztályok stb.) vezetőinek a folyó ügyek tekintetében több cselekvési és döntési szabadságot kell biztosítani. Növelni kell a népi tanácsok bizottságainak szerepét, bővíteni kell hatáskörüket, és jobb feltételeket kell teremteni számukra az egyes népi tanácsi osztályok munkájának tökéletesítésére irányuló fokozottabb különböző kezdeményezés és a szóban forgó osztályok munkájának ellenőrzése tekintetében.

7. Biztosítani kell a helyi népi tanácsok pénzügyi önállóságát, mégpedig a saját forrásból származó bevételeik további növelése, illetve az állami bevételi forrásokból származó olyan előre meghatározott hozzájárulás révén, amely fedezi a helyi költségvetések kiadásainak túlnyomó részét. A központi költségvetésből származó dotáció szerepét elvileg arra kell korlátozni, hogy kiegyenlítse az ország egyes körzeteinek gazdasági adottságai közötti különbségeket, s ezáltal biztosítsa a fejlődés helyes arányait. Azt a már megkezdett gyakorlatot, hogy a helyi népi tanácsok terveit és költségvetéseit idejekorán jóváhagyják, állandó elvként kell alkalmazni.

Erre az évre esnek a helyi népi tanácsi választások. Ezért szükséges, hogy a népi tanácsok alapvető kérdéseit, különösen azokat, melyek az alkotmányban és a nemzetgyűlés által hozott törvényekben módosítást igényelnek, továbbá a helyi népi tanácsok választási rendjének alapelveit még a választási kampány megkezdése előtt határozzák meg és döntsék el.

Politikánk fő irányvonala a népi tanácsokat, az államhatalom demokratikus helyi szerveit illetően az, hogy növelni kell a népi tanácsok hatáskörét és önállóságát, szélesebb hatáskörrel kell felruházni és aktivizálni kell bizottságaikat, szakmai és politikai szempontból egyaránt javítani kell a népi tanácsok végrehajtó szerveinek munkáját, s biztosítani kell a felsőbb fokozatú tanácsoknak az alsóbb fokozatú tanácsokkal szembeni szükséges döntési jogát.

A népi tanácsok szerepének növelése nagy feladatokat ró a párt valamennyi szervére és szervezetére. A népi tanácsok — helyi államhatalmi szervek. A pártnak tehát nap nap után munkálkodnia és őrködnie kell azon, hogy ez a hatalom minél tökéletesebben funkcionáljon.

A paraszti önkormányzat — az egyetlen út

A párt politikájában a VIII. teljes ülés határozatai nyomán bekövetkezett legradikálisabb fordulatot a falu szocialista átalakulásához vezető új utak kijelölése jelenti. Ez a szocialista építés során felmerülő legnehezebb kérdés.

Mi a kisárutermelő parasztgazdaságoknak a szocialista gazdaság útjára vezetését illetően csak egy formát ismerünk, mégpedig — a termelőszövetkezeti formát. Ez a forma jó, az előző időszakban létesült termelőszövetkezeteink többsége azonban nem állta ki az élet próbáját. Ennek okairól már nemegyszer beszéltünk. Levonjuk a következtetéseket az eddigi gyakorlatból, kiküszöböljük a hibákat, és támogatjuk az egészséges termelőszövetkezetek fejlődé-

sét. Ugyanakkor azonban olyan új utakat is keresünk, melyek a fejlődés távlatában egyre messzebbmenő és egyre mélyrehatóbb társadalmi jelleget adnak a parasztgazdaságoknak. Felismertük, hogy minél messzebbmenően kell fejleszteni a különböző falusi szövetkezeti formákat és a falusi kollektív munka különböző formáit — elsősorban a mezőgazdasági társulásokat.

A mezőgazdasági társulások, a termelési társulások és a parasztszövetkezetek — mind a paraszti gazdasági önkormányzat eszméjét testesítik meg. A munkástanácsok és a mezőgazdasági társulások, azaz mind a két önkormányzat közös vonása az, hogy gazdasági jellegűek, tevékenységük a termelés növelésére irányul, s emellett a termelés irányítása terén is sok közös vonásuk van. Ebből a szempontból a két önkormányzati típus — a munkás-önkormányzat és a paraszti önkormányzat hasonlít egymáshoz. Ugyanakkor azonban lényeges különbség is van közöttük.

A munkás-önkormányzat a termelőeszközök állami, szocialista tulajdonán alapul, ezzel szemben a paraszti önkormányzat a föld, mint termelőeszköz egyéni tulajdonára és a munkaeszközök egyéni, illetve néha közös tulajdonára támaszkodik. Márpedig tudjuk, hogy a termelőeszközök és a munkaeszközök tulajdona határozza meg a termelés jellegét. Ezért a munkás-önkormányzat a termelés szocialista jellegét képviseli — szocialista önkormányzat. Ezzel szemben a paraszti önkormányzat, mely a föld és a munkaeszközök magántulajdonán alapszik — a kistermelők önkormányzata. A szocializmus gazdasági vonásai csak ott jelentkeznek világosan, ahol a mezőgazdasági társulásokba vagy más társulásokba tömörült parasztok közösen szereznek be mezőgazdasági gépeket, vagyis munkaeszközöket. Ebben az esetben a föld mint termelőeszköz magántulajdonukban marad, a munkaeszközök azonban már közös tulajdonban vannak. Ez még nem változtat a parasztgazdaság kisárutermelő jellegén, de új, társadalmi vonással gazdagítja. A termelési folyamatban ugyanis már a tulajdon két formája szerepel — a magántulajdon és a közös tulajdon.

A másik lényeges vonás, mely a paraszti önkormányzatot a munkás-önkormányzattól megkülönbözteti — a paraszti tulajdonviszonyok differenciáltsága, vagyis a falu osztálytagozódása. A munkások magántulajdonában nincsenek sem termelőeszközök, sem munkaeszközök. A munkásság osztályszempontból egyöntetű. A parasztok viszont magántulajdonosai az előbbieknek is, az utóbbiaknak is. Csak az egyiknek több van, a másiknak kevesebb, az egyik gazdag, a másik szegény.

A paraszti önkormányzat a gazdag meg a szegény parasztok közötti harc színtere, s az is lesz. A paraszti önkormányzat eszméje

ugyanis, jól értelmezve, az önkormányzat működésének két oldalát foglalja magában. Az első — az arra irányuló törekvés, hogy valamennyi parasztgazdaság számára megteremtsék a mezőgazdasági termelés sokoldalú fejlesztéséhez szükséges feltételeket, a második — az a törekvés, hogy a falu szegényebb rétegei számára olyan feltételeket teremtsenek, amelyek megkönnyítik a kulák kizsákmányolás ellen vívott harcukat.

Ezt a kizsákmányolást mindenekelőtt abban az esetben lehet korlátozni, ha a kis- és középparasztok nem kényszerülnek majd igénybevenni a gazdag parasztok termelőeszközeit (a vontató-erőt is beleértve). A jelenlegi körülmények között erre csak egy mód van: a mezőgazdasági társulások keretében, illetve a falvakban olyan gép-társulásokat kell létrehozni, melyek felölelik az egész falut, különösen pedig a kis- és középparasztokat. Ebben az esetben megszűnik a falu szegényebb és nagyobb részének függősége a saját mezőgazdasági gépekkel rendelkező gazdag parasztoktól. Ezzel azonban még nem oldódik meg az a kérdés, hogy ki, mikor és milyen feltételekkel használhatja a közös gépeket. A gyakorlatban ezt, mint lenni szokott, azok döntik majd el, akik a gép-társulások élén állnak. Abban pedig, hogy kik állnak az élen, a szegény és gazdag parasztok közötti harc mondja ki a döntő szót.

Ez a harc folyni fog a falvakban minden gazdasági pozícióért, a mezőgazdasági társulások, beszerzési és értékesítési szövetkezetek, kölcsön- és takarékpénztárak, tejszövetkezetek fölötti befolyásért és ezek vezetéséért, folyni fog mindenütt, ahol a szegény és gazdag parasztok ellentétes érdekei megnyilvánulnak. E harc eredményeitől függ majd az, hogy milyen mértékben teljesíti a paraszti önkormányzat feladatának második részét, azaz a falu osztálytagozódásából eredő kizsákmányolás korlátozását.

A falusi szövetkezet — a falusi pártmunka fő területe

A paraszti önkormányzat fejlődési irányának alakulása a falusi pártmunka hatékonyságától, aktivitásának fokától, továbbá az állami politikának a faluban végbemenő folyamatok terén betöltött szabályozó szerepétől függ.

A falusi szövetkezet az a fő terület, amelyre a falvakban a pártszervezetek munkájának összpontosulnia kell. A pártszervezetek és a pártszervek kötelesek a falusi szövetkezetet úgy kezelni, mint amely a parasztitömegek szocialista nevelésének alapvető eszköze. Minden falusi párttag legyen a szövetkezet aktív részvevője.

A paraszti szövetkezeti szervezet demokratikus és szocialista jellegének biztosításáért folyó harcot magában a faluban fogják

megvívni. E harc sikerei attól függnek, hogy mennyire válik szorossá a munkás-paraszt szövetség, mennyire öntudatosak a parasztiömegek, milyen hatékonyan alkalmazzák a társadalmi ellenőrzést, mennyire értenek a bajok és igazságtalanságok kiküszöbölésére irányuló közös erőfeszítés végbeviteléhez. Éppen ezért a falusi pártszervezetek fő feladata az, hogy megszervezzék a parasztiömegek társadalmi tevékenységét, kezdeményezően lépjenek fel a falusi szövetkezeti mozgalom problémáinak megoldása terén, és irányítsák a tömegek társadalmi aktivitását.

A párt mezőgazdasági politikája terén azt a feladatot tűzte ki, hogy széles alapokon kell fejleszteni a falusi szövetkezetek különböző formáit. A paraszti önkormányzat alapján működő, s magukból a parasztokból akaratából létesülő beszerzési és értékesítési szövetkezetek, tejszövetkezetek, konyhakertészeti szövetkezetek, takarék- és hitelszövetkezetek, továbbá az önkormányzati alapon működő mezőgazdasági társulások megkönnyítik a parasztok számára a gazdálkodást, hozzájárulnak a mezőgazdaság színvonalának emeléséhez, a termelés növeléséhez, megkedveltetik a parasztokkal a közös munkát, megtanítják őket a közös gazdálkodásra, lehetővé teszik a termelőeszközök jobb kihasználását.

Az elmúlt időszak hibái többek között abban nyilvánultak meg, hogy nem tartották tiszteletben a szövetkezeti tulajdont és a paraszti szövetkezeti szervezetek önkormányzatának elvét. Ez komoly eltávolodást jelentett a lenini szövetkezeti terv alapelveitől. Felszámolták ugyanis azokat a szövetkezeti formákat, amelyek a közös tevékenykedés révén konkrét gazdasági hasznot hoznak a parasztoknak. A paraszti önkormányzat tevékenységi területének korlátozása és elbürokratizálódott hivatalnoki apparátussal való felváltása megteremtette a szövetkezetekben a visszaélések és a sógorság-komaság talaját. Ennek következtében a parasztságot és az államot egyaránt gazdasági károsodás érte.

A párt mezőgazdasági politikájának új irányvonalát pártunk vezetősége és az Egyesült Parasztpárt vezetősége közösen kidolgozott irányelvekben szögezte le. Egyes elvtársak bírálták ezeket az irányelveket, mert véleményük szerint állítólag a falu kapitalista fejlődésének irányába mutatnak.

Az a véleményem, hogy nincs pártunkban olyan ember, aki azt kívánná, hogy Lengyelországban a kapitalizmus fejlődjön. Ne legyenek olyanok sem, akik a régi, kompromittált, s a szocializmus ügyének csak ártó módszerekkel akarnák építeni falun a szocializmust.

Azoktól, akik bírálják a párt mezőgazdasági politikájának irányelveit, meg kell kérdezni, hogy van-e jobb, hatékonyabb program-

juk a falu szocialista építésére. Készségesen elfogadjuk, ha jobbnak, hatékonyabbnak bizonyul. Csakhogy nincs és nem is lehet ilyen programjuk. Bírálatuk meddő, üres, dogmatikus.

A párt mezőgazdasági programja nem nehezítheti meg a mezőgazdasági termelés fejlődését. Ellenkezőleg, meg kell azt könnyítenie. A mezőgazdasági termelés fejlődése ugyanis döntő jelentőségű a szocializmusnak nemcsak a falun, hanem a városban történő építése szempontjából is. A szocializmus építése a falun feltételként egyáltalán nem követeli meg a gazdasági és kulturális elmaradottságot és a paraszti gazdaságok tönkretételét. Fordítva, minél magasabb lesz a parasztgazdaságok színvonala, annál kedvezőbbek lesznek a falvakban a szocialista gazdasági forma bevezetésének feltételei.

A kis- és középparasztok különböző kollektív termelési formái, s ugyanígy a falusi szövetkezetek különböző formái korlátozhatják, és korlátozni is fogják a falvakban a kapitalizmus fejlődését és a munkaerő kizsákmányolását. Emellett ebben a tekintetben meglehetősen fontos szabályozó tényező a népi hatalom, a proletárdiktatúra állama. A kormány nemcsak megakadályozhatja, de szükség esetén hatékony ellenintézkedésekkel útját is fogja állni annak, hogy a falusi kizsákmányolók szűk rétege túlságosan meggazdagodjon. A kormánynak ezek a törekvései egyébként egészen világosan következnek a mezőgazdasági politika irányelveiből.

A pártnak a termelőszövetkezetek kérdésében követett politikája a kormány gyakorlati intézkedéseiben jut kifejezésre. Az állami gépállomások szolgálataiért fizetett díjak, felemelésük ellenére, a termelőszövetkezetek számára 30 százalékkal, a paraszti földművelő társulások számára pedig 20 százalékkal alacsonyabbak. A többi paraszt által az állami gépállomások szolgálataiért fizetett teljes díjak ugyancsak jóval alacsonyabbak a falun kialakult árszínvonalnál. Kisebb a termelőszövetkezetek földadója is. Továbbá a termelőszövetkezetek beruházási célokra kedvező feltételek mellett állami hiteleket vehetnek fel. Tehát nem mondtunk le a parasztoknak a termelőszövetkezetekbe való belépését előmozdító gazdasági ösztönző eszközökről. De sem a párt, sem a kormány nem fogja a parasztokat a termelőszövetkezetekbe kényszeríteni, a termelőszövetkezetek szervezésénél nem fog alkalmazni kényszerítő eszközöket. A parasztok előbb vagy utóbb maguk is meggyőződnek arról, hogy a párt a termelőszövetkezetek támogatásával nem akar nekik semmi rosszat, csak jót. De hadd döntsenek ők maguk. A termelőszövetkezeti tagok mindig számíthatnak a párt és a népi hatalom támogatására.

A Lengyel Egyesült Munkáspárt és az Egyesült Parasztpárt együttműködése

A párt mezőgazdasági politikája és egész politikánk szempontjából egyaránt nagy jelentőségű az Egyesült Parasztpárttal való együttműködés.

Az előbb már beszéltünk arról, hogy a szocializmus építésének egyik általános törvényszerűsége a munkás-paraszt szövetség. Ennek a kérdésnek súlyát minden országban elsősorban a falusi lakosság számaránya határozza meg. Nem kétséges, hogy olyan országokban, mint például Anglia, ahol a lakosságnak csak néhány százaléka foglalkozik mezőgazdasággal, a munkás-paraszt szövetség kérdésének nincs és nem is lehet olyan jelentősége a kommunista párt politikája szempontjából, mint például a mi országunkban, ahol a lakosság 45 százaléka parasztokból áll.

A munkás-paraszt szövetség nem szükségszerűen a munkáspártok és a parasztpártok együttműködése útján valósul meg, és nem szükségszerűen ezen az úton jut kifejezésre. Ez a kérdés a történelem folyamán a különböző országokban különbözőképpen alakult. A munkás-paraszt szövetséget meg lehet valósítani — hogy úgy mondjam — a parasztpártok részvétele nélkül is. Ennek a szövetségnek a lényege a munkáspártok és a kommunista pártok politikájában rejlik, nem pedig a politikai élet szervezeti formáinak meghatározott rendszerében.

A mi országunkban a történelmi fejlődés folyamán kialakult munkás-paraszt szövetség bizonyos értelemben két forrásból eredt: pártunk politikájából és a parasztpárt radikális frakciójának politikájából. Mind a két párt politikai tevékenysége eszközének tekintette a munkás-paraszt szövetséget. Igaz ugyan, hogy a háború előtti időszakban a radikális népi mozgalom a munkás-paraszt szövetség fogalmát valamelyest más, a mi pártunk meghatározásától valamelyest eltérő tartalommal töltötte meg, mindamellett a munkás-paraszt hatalomért folyó harc meghatározott szakaszaban ez a tartalom közös volt. Tehát a munkás-paraszt szövetség eszméje nálunk két szervezeti-politikai központtól eredt: tőlünk és a radikális parasztpártiaktól.

A munkás-paraszt szövetség teljes tartalma csak a népi Lengyelországban, a szocializmus építésének útjára lépés során jutott kifejezésre. A parasztpárt radikális szárnya, bár nem az egész, akkor bizonyos mértékben átértékelte a munkás-paraszt szövetség régi fogalmát, s elismerte, hogy a társadalmi igazságosság rendszere, melyért a munkásoknak a dolgozó parasztokkal együtt kell harcol-

niok — a szocialista rendszer. Ez az állásfoglalás kifejezésre jutott a 12 év alatt kifejtett tevékenységükben.

Eszerint tehát a pártunk politikájának tartalmából következő munkás-paraszt szövetség a mi országunkban két szervezeti formában nyilvánul meg. Az első — a párt közvetlen politikai tevékenysége a falvakban, pártszervezetei révén, melyek politikai hatást gyakorolnak a paraszti tömegszervezetekre. A második — pártunk együttműködése az Egyesült Parasztpárttal, melynek a falvakban saját szervezetei vannak, s amely a lengyelországi parasztmozgalom radikális hagyományait képviseli. A munkás-paraszt szövetségnek ez a sajátos vonása az egyik nagyon fontos eleme annak, amit mi a szocializmushoz vezető lengyel útnak nevezünk.

Az elmúlt időszakban a párt politikájában mutatkozó torzulások a pártnak az Egyesült Parasztpárttal való együttműködésére is kihatással voltak. Ennek a pártnak az önállóságát erősen korlátozták. A párt vezető szerepe az Egyesült Parasztpárt viszonylatában a párt fölérendeltségének szerepévé alakult át. Ilyen körülmények között az Egyesült Parasztpárt sem saját, alkotó gondolatait nem fejthette ki, sem széleskörű tevékenységet nem folytathatott, sem a paraszttömegeket nem befolyásolhatta komolyabb mértékben abban az irányban, hogy közelebb kerüljenek a szocializmus eszméjéhez. Ezt megsínylette a munkás-paraszt szövetség, megsínylette a népi hatalom.

Szakítva a múlt hibáival, pártunk megváltoztatta politikáját szövetségese — az Egyesült Parasztpárt viszonylatában is. Önálló pártnak tekintjük, s ezt a gyakorlatban egyre inkább kifejezésre juttatjuk. Nem akarjuk megsérteni és nem sértjük meg a szuverenitását. Azt akarjuk, hogy fejlődjön és egyesítse soraiban a parasztmozgalom minden ma is radikális tagját és aktivistáját, tekintet nélkül tegnapi politikai múltjukra. Az Egyesült Parasztpárt erejét a mi erőnknek, velünk szövetséges erőnek tekintjük, s ezért azt akarjuk, hogy növekedjék tagjainak a száma. Vállvetve, velük együtt akarjuk erősíteni a munkás-paraszt szövetséget, velük együtt akarjuk irányítani az államot, erősíteni a népi hatalmat, építeni a szocializmust.

Mi az Egyesült Parasztpártot politikai életünk és a szocializmushoz vezető utunk tartós elemének tekintjük. Örülünk annak, hogy a lengyel parasztmozgalom létrehozta a saját parasztpártját, amely jól tudja, hogy Lengyelország jövője és a dolgozó parasztság jövője összefonódik a szocializmussal, az ország egyre fokozódó iparosításával, a mezőgazdaság gépesítésével, a mezőgazdálkodás önkormányzati és kollektív formáival. A gazdag nemzetek — olyan nemzetek, amelyek nagyfejlettségű iparral rendelkeznek, s amelyeken

belül a paraszti lakosság számaránya alacsony. Lengyelországnak a nagyfejlettségű országok sorába emelése csak a népi hatalom feltétele mellett és a szocializmus építésének útján lehetséges. A mai parasztoknak legalább a fele Lengyelország fejlődési perspektivájában — a holnapi munkások és különböző szakmájú dolgozók tömege, hasonlóan azokhoz a parasztokhoz, akik már eddig, a népi hatalom 12 éve alatt tömegesen mentek a falvakból a városokba, a mezőgazdaságból az iparba. Ezt jól érti a parasztok haladó része, s ezért támogatja a szocializmust. Törekvéseiket az Egyesült Parasztpárt fejezi ki.

Ugyanakkor pártunkat — meg kell mondani — erősen nyugtalanítják az olyan jelenségek, hogy az Egyesült Parasztpárt egyes szerveibe idegen, sőt a népi hatalommal és a szocializmussal szemben ellenséges elemek furakodnak be. Megmondjuk, hogy erősen nyugtalanít bennünket az az elnézés, melyet az Egyesült Parasztpárt egyes vezető szervei az ilyen jelenségekkel szemben tanúsítanak. Az Egyesült Parasztpárt bizonyos szervezetei helyt adnak a pártunk, államhatalmunk és a két párt együttműködése elleni nyílt ellenséges kirohanásoknak. Mind merészebben emelik fel fejüket a különféle demagóg lázítók és az olyan emberek, akik még mindig az idegen kémszervek csődbejutott ügynökéről — Mikołajczykról álmodoznak.

Pártunk ezzel a helyzettel nem békülhet meg. Ezek már nem az Egyesült Parasztpárt belső ügyei — ez a népi hatalom rendszerének aláaknázása. Itt ugyanis bizonyos emigráns körök ellenséges sugalmazásai is szerepet játszanak. Ezzel nem szabad megbékülni sem nekünk, sem az Egyesült Parasztpártnak. Az Egyesült Parasztpárttal, akárcsak a Demokrata Párttal való szövetségünknek és együttműködésünknek alapja, közös választási programunknak alapja az a sarkalatos elv, hogy fokozni kell, előbbre kell vinni a szocializmus építését Lengyelországban. Ezt az elvet mind a két párt elfogadta és vallja. Arról van szó, hogy maradéktalanul alkalmazzuk a gyakorlatban.

Az állam és az egyház közötti viszony

Most néhány szót az egyház tekintetében folytatott politikánkról. Nem kell hangsúlyoznom, hogy pártunk a dialektikus materializmus tudományos világnézetének alapján áll, hogy idegen tőle az idealista világnézet. Mégis megállapodásra jutottunk a katolikus egyházzal, sőt a fakultatív iskolai vallásoktatásba is beleegyeztünk. E tekintetben nálunk olyan helyzet alakult ki, melyre nemcsak a szocialista országokban, de még olyan kapitalista országokban sincs

példa, mint Franciaország vagy az Egyesült Államok. Világos, hogy ez a helyzet nem egyezik pártunk világnézetével.

Pártunk azonban sohasem hunyhat szemet semmiféle valóság fölött. Politikájában nem alkalmazhat adminisztratív nyomást a hívőkkel szemben, nem tekinthet el attól a ténytől, hogy az egykori viszály az egyházzal a hívők milliós tömegeit állította szembe a népi hatalommal, megnehezítette részvételüket építőmunkánkban, és eltaszította őket a szocializmustól. Ezen a helyzeten változtatni kellett.

Pártunk abból a feltevésből indul ki, hogy az idealista világnézet még hosszú ideig fennmarad a materialista világnézet mellett. Még sokáig fognak élni egymás mellett hívők és nem hívők, az egyház és a szocializmus, a népi hatalom és az egyházi hierarchia. Ehhez nem fér kétség. És ebből le kell vonni a következtetéseket, de nemcsak nekünk, hanem az egyháznak is. Mi már levontuk, amikor abból a feltevésből indultunk ki, hogy szükség van az együttélésre, ami természetesen nem zárja ki az ideológiai harc meghatározott formáit, de feltétlenül ki kell zárnia a politikai háborút.

A párt az egyház tekintetében folytatott politikájában következetesen levonja a reális helyzetből adódó következtetéseket. Arról van szó, hogy maradéktalanul levonja ezeket a következtetéseket az egyház is. A szocializmushoz vezető utunkon figyelembe vesszük azt a tényt, hogy Lengyelországban a római katolikus egyház hívőinek milliói élnek. Nem akadályozzuk meg az egyházat abban, hogy hitkérdésekben a maga útját, a római doktrina útját járja. Az egyháznak is figyelembe kell vennie és el kell ismernie azt a tényt, hogy Lengyelország megváltoztatta régi társadalmi rendszerét, és a szocializmust építi. A népi Lengyelországnak és népének létfontosságú érdekeit illető kérdésekben azt szeretnénk, hogy az egyház velünk együtt a lengyel úton haladjon. Nagymértékben ettől függ majd a népi állam és az egyház viszonyának hosszú időre szóló alakulása

A párt — demokráciánk vezető ereje

Beszéltünk a párt politikájának három fejlődési irányáról életünk demokratizálása, a széles dolgozó tömegeknek a népgazdaság és a népi állam irányításába való bevonása terén. Ezeknek a kérdéseknek, amelyekkel én általánosságban foglalkoztam, sok vonatkozását más elvtársak a vita folyamán bizonyára tüzetesebben fogják kifejteni. E nagy problémák további fejtegetése során bővebben térek ki arra a kérdésre, hogy melyik életünk további helyes

demokratizálásának, annak a demokráciának mindenek felett uralkodó, alapvető, fő feltétele, amelynek a VIII. plénum határozatai értelmében mintegy a szocializmushoz vezető lengyel út politikai felülépítményévé kell válnia, és az országunkban épülő szocializmus szervezetében mintegy a politikai gerincnek kell lennie.

Ezt a központi kérdést sokan nem eléggé értékelik, nemcsak a párton kívül nem találkozik teljes megértéssel, hanem még a pártban is sok elvtárs hamisan állítja be. Sokaknak úgy tűnik, hogy a VIII. plénum által kijelölt fő fejlődési irányok megvalósítása során valamennyi sikerünk vagy kudarcunk a népgazdaság irányítási rendszerének, valamint a népi hatalom központi és helyi szerveinek megváltoztatásával kapcsolatos meghatározott elgondolások gondos kiválasztásán múlik. A kérdés ilyen felfogása helytelen.

Nyilvánvaló dolog, hogy az elgondolások lebecsülése megbocsáthatatlan hiba lenne. Az irányítási rendszer szervezetével kapcsolatos jó elgondolás nagymértékben megkönnyíti a szocializmus építésével összefüggő bonyolult kérdések megoldását. Ezért mindig támogatni fogjuk a gazdasági és állami szervek működésének megjavítására irányuló kutatásokat. De még a legmegfontoltabb elgondolás is éppen az ellenkezőjére vezethet annak, amit elérni szándékoztunk, ha azok, akik megvalósítják, nem állnak az elgondolásokból rájuk háruló feladatok magaslatán.

A népgazdaság és a népi állam irányításának megjavításával, azaz életünknek a szocialista demokrácia szellemében történő demokratizálásával kapcsolatos meghatározott elgondolások sikerét vagy kudarcát nem annyira az elgondolások tartalma dönti el, hanem ebben a kérdésben a döntés mindenekelőtt azokon múlik, akiknek az elgondolásokat valóra kell váltaniok. Elsősorban tehát a párt, a párt ereje, összetartása, ideológiai állásfoglalása, a tömegekkel való kapcsolata és a tömegekre gyakorolt befolyásának foka dönt. A párt valamennyi, nemegyszer nagyon bonyolult kérdés megoldásának legfontosabb eszköze. Éppen erről feledkeznek meg sokan, nemcsak a párton kívül, hanem a párton belül is.

Annak, hogy a VIII. teljes ülésen hozott határozatok alapjául szolgáló elvek, a szocialista demokrácia alapjául szolgáló elvek testet öltsenek, legfontosabb feltétele mindenekelőtt a párt erős, messzemenő befolyása a nép körében. Az ilyen befolyás megszerzése nélkül a szocialista demokráciát különféle veszélyek fogják fenyegetni, állandóan fenyegetni fogják a szocializmus ellenségeinek erői, akiknek a tevékenységét vagy a párt ellenük irányuló széleskörű politikai munkája útján, vagy — ennek hiányában — a demokratikus szabadságjogok korlátozása útján lehet megbénítani.

Naivak, vagy csak képmutató naivsággal álcázottak azok az imitt-amott terjesztett nézetek, amelyek szerint a szocialista demokráciának egyesíteni kell a burzsoá demokrácia valamennyi jellegzetességét a szocialista demokrácia jellegzetességeivel. Az ilyen szándékok arra lyukadnak ki, hogy egyesíteni kell a kizsákmányoltak érdekeit a kizsákmányolok érdekeivel, a munkás érdekeit a kapitalista érdekeivel, a dolgozó paraszt érdekeit a nagybirtokos érdekeivel. Ezek a dolgozók osztályérdekeivel ellentétes és kibékíthetetlen ellentmondások határozzák meg a szocialista demokrácia és a burzsoá demokrácia szöges ellentétét. Az osztálytársadalmakban és a világ osztályokra tagozódásának időszakában nincs és nem is lehet úgynevezett tiszta demokrácia. Minden demokrácia osztályjellegű, azaz meghatározott társadalmi osztályok és valamely meghatározott társadalmi rendszer szükségleteinek megfelelően korlátozott.

Azt mondhatná valaki, hogy a burzsoá demokrácia szélesebbkörű szabadságjogokat biztosít a kapitalizmus ellenségeinek, mint a szocialista demokrácia a szocializmus ellenségeinek. Bizonyos, de csak bizonyos esetekben ez igaz lehet. Gondoljunk azonban arra, hogy azokat a politikai szabadságjogokat, amelyeket a tőkés rendszer ellenségei a burzsoá demokráciákban élveznek, ki kellett harcolni a burzsoáziától, ezeket a politikai szabadságjogokat a forradalmi munkásosztály hosszú éveken át folytatott harcban kényszerítette ki a burzsoá kormányoktól. De még azokban az országokban is, ahol erős kommunista pártok vannak, mint például Franciaországban és Olaszországban, a burzsoázia minden lehető módon korlátozza e pártok politikai jogait, mindenekelőtt elzárja előttük a kormányokban való részvétel útját, jóllehet ezek a pártok a nép jelentős részét képviselik. A burzsoá demokrácia Angliában a legszélesebb körű, mivel egyáltalán nem fenyegeti a tőkés rendszert. Ugyanaz az Anglia azonban félredobja az alkotmányos korlátokat és a demokratikus elveket, amikor Guajanában vagy Kenyában kíméletlenül megfojtja a gyarmati elnyomás alól szabadulni akaró ottani nép felszabadító harcát. Az Egyesült Államokban a kommunistákat teljesen megfosztották a politikai jogoktól, a Kommunista Pártot pedig üldözik, annak ellenére, hogy gyenge vagy inkább azért, mert gyenge. Sok országban a kommunista párt be van tiltva és semmilyen legális tevékenységet nem folytathat.

Tehát a burzsoá demokrácia nem mindenütt engedi meg a kapitalizmus ellenségeinek, hogy bizonyos demokratikus szabadságjo-

gokat élvezzenek, és sehol sem biztosítja teljes mértékben ezeket a szabadságjogokat.

A háború előtti Lengyelországban a forradalmi mozgalom számára egyáltalán nem voltak demokratikus jogok. A mi burzsoáziánk és nagybirtokosságunk sohasem mondott le a rendőri terrorról mint a forradalmi néptömegek elleni harc eszközéről. Sőt a megszállás idején, amikor a kommunisták Lengyelország felszabadításáért ontották vérüket, a londoni lengyel kormány speciális szervei gondos kimutatásokat készítettek a kommunistákról, a baloldali szociáldemokratákról és a parasztpártiakról, s ezzel egyidejűleg kidolgozták azoknak a koncentrációs táboroknak a szabályzatait, amelyekbe be akarták zárni őket.

Minden demokráciának megvan a maga osztály-arculata.

A szocialista demokrácia, amely az osztályharc körülményei között érvényesül, csakis a szocializmus építésének igényeit veheti figyelembe és ezeken a kereteken belül kell maradnia. Annál is inkább szükséges ez, mert a nálunk épülő szocialista rend még fiatal rendszer.

A szocialista demokrácia határait a tényleges társadalmi erőviszonyok határozzák meg. Ha a társadalmi erők összetételét a kizsákmányolók és a kizsákmányoltak számszerű összetételének szempontjából nézzük, akkor ez az összetétel kétségtelenül előnyös, sőt igen előnyös a szocializmus, a szocialista demokrácia számára. Hiszen sokkal több kizsákmányolt van, mint kizsákmányoló. A burzsoázia erejét azonban nem mérhetjük ezzel a számszerű aránnyal. A burzsoázia ereje ugyanis nemcsak gazdasági pozícióin, nemcsak tőkés tulajdonán alapul. A burzsoázia erejének fő forrása, még uralmának megdöntése után is a több százados eszmei megszokottságon alapul, amely a dolgozó emberek lelkivilágát, gondolkodásmódját és életmódját is alakította. Ezek a szokások béklyóként nehezednek a dolgozók osztálytudatára, megkönnyítik a burzsoáziának és a reakciónak a szocializmus elleni harcot, komolyan fékezik a szocializmus építését és a szocialista demokrácia kereteinek szélesítését.

A burzsoázia és a reakció, valamint a szocializmus és a haladás közötti erőviszonyt tehát két szempontból kell vizsgálni: gazdaságitársadalmi szempontból és eszmei-politikai szempontból. Az első hozza létre a másodikat, míg azonban az elsőt a burzsoázia uralmának megdöntése után viszonylag könnyen meg lehet változtatni, sőt teljes mértékben át is lehet alakítani, addig a második nagyon életerős. A burzsoázia eszmei-politikai bázisának felszámolása vagy legalábbis komoly leszűkítése nélkül a társadalomban állandóan fennáll az a veszély, hogy a burzsoázia a munkásosztálynak

és általában a dolgozóknak biztosított szocialista demokrácia szabadságát a népi hatalom aláásását, sőt a szocialista rendszer megdöntését és a kapitalizmus visszaállítását célzó kísérletekre használja ki. Igaz, a népi hatalom annak érdekében, hogy biztosítsa magát ezzel a veszéllyel szemben, megfosztotta a burzsoáziát szervezeti harci fegyverétől, ugyanis nem engedte meg neki saját politikai párt alakítását, ez azonban először is — még nem szünteti meg eszmei-politikai bázisát a társadalomban, másodszor — nem fosztja meg saját illegális szervezetek alakításának lehetőségétől, és harmadszor — a burzsoázia igyekszik kihasználni a meglevő pártokat és szervezeteket — a soraikba való személyi és politikai behatolás útján — saját céljai érdekében.

A szocialista demokrácia csak a burzsoázia eszmei-politikai befolyásának kiküszöbölésével szoros kapcsolatban, a szocializmus eszmei-politikai befolyásának a széles dolgozó tömegekben való állandó terjedésével és erősödésével fejlődhet. A tömegek tudatának ez az átalakulása nem mehet végbe önmagától, csupán a népi hatalom által megvalósított rendszerváltozás hatására. A rendszerben végbement változások fontos tényezőt jelentenek a tömegek tudatának szocialista szellemben történő átalakítása során, az átalakítás előrehaladásának fő motorja azonban csak a párt — a pártnak a tömegek között végzett munkája, a párt aktivitása, a párt eszmei-politikai munkája lehet.

A párt ilyen irányú tevékenysége nélkül a szocialista demokrácia által biztosított szabadságjogok a szocializmus ellen, a népi hatalom ellen fordulnak, s ebben az esetben a szabadságjogokat szükségszerűen korlátozni kell. A valóságot ugyanis nem lehet semmibe venni, életünk demokratizálásának kérdését nem lehet úgy vizsgálni, hogy közben figyelmen kívül hagyjuk társadalmunk osztálytagozódását, lehetetlen, hogy ne lássuk, vagy úgy tegyünk, mintha nem látnánk a burzsoáziának a nép nem burzsoá rétegeire gyakorolt politikai befolyását.

Naiv módon fogják fel a szocialista demokrácia kérdését azok, akik a pártban gátat látnak, amely akadályozza a demokratikus szabadságjogok kiszélesítését. A párt az a fő gát, amely megakadályozza a burzsoáziát és a reakciót a szocialista, demokratikus szabadságjogoknak a szocializmus, a munkásosztály és a dolgozó tömegek érdekei ellen való kihasználásában. A népi Lengyelországban a demokratikus szabadságjogok köre annál szélesebb lesz, minél erősebb lesz a pártunk, minél nagyobbak lesznek a szocializmus és a haladás egyesült erői, minél szilárdabban és határozottabban állnak politikai szövetségeseink — az Egyesült Parasztpárt és a Demokrata Párt a szocializmus talaján.

Mindenkinek, aki azt óhajtja, hogy az életünkben eddig megvalósult demokratikus szabadságjogok egyre jobban megszilárduljanak és elmélyüljenek, erősítenie kell pártunk pozícióit a népben, segítenie kell pártunknak munkájában, hozzá kell járulnia erőinek fejlesztéséhez. Mert ez a szocialista demokrácia logikája az osztálytársadalomban. Azok, akik pártunk ellen fordulnak, akik aláásni igyekeznek erejét, ezzel — akarva nem akarva — életünk demokratizálásával, a VIII. teljes ülés határozataival fordulnak szembe.

A párt egysége a demokratikus centralizmus alapján

A párt ereje sok tényezőtől függ. A párt erejének első és fő feltétele sorainak egysége. A párt csak akkor oldhatja meg eredményesen nehéz és nagy feladatait, csak akkor vezetheti a munkásosztályt és a néptömegeket, csak akkor irányíthatja a szocializmus építését, ha egy akarat hatja át, egy célra törekszik, ha sorai fegyelmezettek és összeforrottak. A párt egységére mindig annál nagyobb szükség van, minél nagyobb nehézségek tornyosulnak mindennapi munkájának útjában.

A párt egysége nem lehet gépies, vak, parancsok engedelmes végrehajtásán alapuló egység. Az ilyen gépies egység nem kovácsolja a párttagokat egyöntetű pártszervezetté, nem a párt erejéről, hanem inkább a gyengeségéről tanuskodik. Hasonló egy kupac homokhoz, amelyben a szemek nem tapadnak egymáshoz. A párt egységének tudatos egységnek kell lennie, valamennyi tagjának akaratából, meggyőződéséből, egy célra törekedéséből kell fakadnia. A párt ereje ideológiai egységében van, abban, hogy tagjai megértik és meggyőződéssel vallják mindama általános törvényszerűségek és elvek helyességét és szükségességét, amelyeket a párt a népnek a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenetéért vívott harca során alkalmaz.

A párt egységének a demokratikus centralizmus elvén kell alapulnia. Ez a párt erejének nagyon fontos feltétele. A marxista-leninista párt demokratikus párt, azaz olyan párt, amelynek szervezete és belső élete a demokratikus centralizmus elvére támaszkodik. Fő jellegzetessége az, hogy a kisebbség aláveti magát a párttagság többsége határozatának és akaratának, mert csak ilyen módon lehet biztosítani a párt cselekvési egységét.

A párt egysége feltételezi, hogy a párt valamennyi szervét és vezető fórumát demokratikus úton választják. A pártban továbbá teljes szólásszabadság van. Minden párttag elmondhatja véleményét a pártkérdésekkel kapcsolatban, kifejtheti nézetét a párt politikájáról, gyakorlati tevékenységéről, joga van bírálni a párt tevé-

kenységét, valamint a pártvezetés vagy a pártapparátus munkájának különféle hiányosságait és hibáit.

A párttagok bírálatának és vitájának alkotó jellegűnek kell lennie, célként a párt tevékenységének megjavítását, a párt erősítését kell szem előtt tartania. A párttagnak azonban nem lehet joga ahhoz, hogy a párton kívül a párttöbbség álláspontjával és az illetékes pártszervek által meghatározott pártpolitikával nem egyező véleményt nyilvánítson. Ennek az elvnek a megsértése gyengíti a párt egységét, ellenkezik a demokratikus centralizmussal. Ha a párttag nem ért egyet a párt politikájával, ha véleményét alapvető kérdésekben nem akarja alárendelni a párttöbbség akaratának, ha világnézete akadályozza abban, hogy elfogadja a párt ideológiai elveit — akkor ki kell lépnie a párt soraiból, vissza kell adnia párttagsági könyvet, vagy a pártnak kell őt kizárnia soraiból. Ez elengedhetetlenül szükséges a párt egységének és összeforrottságának megőrzése érdekében, mert ezek képezik a párt erejének alapját.

Így kell lennie, ez következik a VIII. teljes ülés határozatainak szelleméből és betűiből. És mi a tényleges helyzet pártunkban?

Pártunk egysége, tehát ereje is komolyan megrendült a párt egészséges, tudatos egységét biztosító elvek megsértése következtében. Többek között nem tartották nálunk szem előtt a demokratikus centralizmus elvét és a pártélet lenini szabályait. Sokat beszéltünk erről a VIII. teljes ülésen. A pártegység lenini elveinek megsértése egybekapcsolódott nálunk a pártpolitika nagy hibáival, ami a külső eseményekkel párosulva politikai válságot idézett elő a pártban. Ez a válság megnyilvánult a pártszervezeteknek a pártvezetés iránti bizalmatlanságában, a párton belüli ideológiai káoszban, különböző, egymással harcoló párton belüli csoportok keletkezésében, s mindez együtt a párt egységének szétzúzására vezetett. Ilyen helyzet alakult ki a pártban jóval a VIII. teljes ülés előtt. A párt képtelennek bizonyult arra, hogy betöltse vezető szerepét, vezesse a munkásosztályt és a dolgozó tömegeket, amikor saját vezetésének egységét sem tudta biztosítani.

A VIII. teljes ülés határozatai az országban és a pártban már hosszabb idő óta kialakult válságos helyzet leküzdésének szükségességéből fakadtak. Ennek a helyzetnek kialakulásában a belső okokon kívül külső események is közrejátszottak. Nem kétséges, hogy a mi helyzetünkre nem kis befolyással volt az SZKP XX. kongresszusa, azaz a személyi kultusz leleplezése. Másként nem is lehetett, hiszen egy részét képezzük a nemzetközi munkásmozgalomnak, s minden, ami a nemzetközi munkásmozgalomban törté-

nik, múlhatatlanul hatással van ránk, és minden, ami nálunk történik, nemkülönben kihat a nemzetközi munkásmozgalomra.

Az SZKP XX. kongresszusa komoly megrázkódtatást idézett elő a nemzetközi munkásmozgalomban, különösen az annak élén álló kommunista és munkáspártokban. Ez a megrázkódtatás szükséges, sőt mondhatni — elengedhetetlen volt, mert kiküszöböli a kommunista és munkáspártok politikájából azokat az elemeket, amelyek gyengítik ezeket a pártokat, elszakítják a pártot a tömegektől és szembeállítják a tömegekkel.

Az a megrázkódtatás, amelyet az SZKP XX. kongresszusa a személyi kultusz leleplezése következtében kiváltott, nálunk a poznani eseményekkel csak növekedett, s ez még jobban kiélezte a pártban a válságot.

Eljött a VII. teljes ülés, ennek azonban az alapjában véve helyes határozatok ellenére nem sikerült javítani a helyzeten. A párt központi szerveiben folyó felszín alatti, burkolt frakcióharc tovább bomlasztotta a vezetőség egységét. Márpedig a vezetés egysége nélkül az egész párt akcióképtelen. A kialakult helyzetben azonban a politikai válságból már csak belső harc útján lehetett kilábalni. A párt megújításáért ugyanis nem egységes erők harcoltak, nem volt világos akcióprogramjuk, de érezték a párt megújításának, politikája megváltoztatásának szükségességét, elkerülhetetlenségét, harcoltak a párt konzervatív megcsontosodása, s ennek néha igazi, néha pedig képzelt képviselői ellen.

Téves ugyanis az a nézet, hogy a párton belüli konzervativizmusnak nagy számban voltak védelmezői, főleg pedig aktív védelmezői. A konzervativizmus mindenekelőtt a párt tehetetlenségében, erőtlenségében, aktívájának tétlenségében, az ismeretlen újtól való félelemben, a régihez való ragaszkodásban, holott tudják, hogy ez lehetetlen, a perspektívának és a helyzetből való kijutás útjának elvesztésében jutott kifejezésre.

Csak a VIII. teljes ülés hoz alapvető fordulatot, vezeti a pártot a válság megoldásának útjára. A VIII. teljes ülésen újjáalakított Politikai Iroda, a párt Központi Bizottságának ez a mindennapi végrehajtó szerve, már egységesen dolgozik. Ez nagy sikere a pártnak. A párt lassanként kezd magához térni az ernyedtségből, de a párt nemrégiben átélt válságának következményei nem szűnnek meg azonnal. A párt továbbra is gyenge, akárcsak a nehéz betegség utáni lábadozó. Ez a gyengeség megnehezíti a pártnak, hogy teljes mértékben érvényre juttassa, hasznosítsa saját ügye javára, a szocializmus, a nemzetköziség és a lengyel—szovjet barátság erősítése javára a VIII. teljes ülésnek azt a rendkívül fon-

tos, nagy eredményét, amely az elmúlt év november 18-án aláírt lengyel—szovjet nyilatkozatban jutott kifejezésre.

A párt hosszú ideig tartó gyengesége felélénkítette a reakciós erők tevékenységét, s ezek nagyarányú offenzívát indítottak ellene, nemegyszer a VIII. teljes ülés védőpajzsa alatt. Októberben és október után különféle reakciós kispolgári vagy kalandor elemek, kihasználva a pártnak az egész nép színe előtt gyakorolt bírálatát és önbírálatát, üldözni kezdték a párt száz meg száz, ezer meg ezer legaktívabb tagját. Az a körülmény, hogy ez ellen nem léptek fel megfelelően, nem védelmezték meg a párt becsületes és aktív tagjait, akiket ezek az elemek a „sztálinisták" elleni harc hamis jelszava alatt nyilvánosan támadtak — a párt aktíváit elbátortalanította, visszatartotta a szélesebbkörű tevékenységtől. Ez meghosszabbította a párt gyengeségének időszakát.

A nemzetgyűlési választási kampány megmutatta, hogy a párt, habár még mindig gyenge, megfelelő szervezeti erőfeszítések esetén képes végrehajtani nagy akciókat. A választási győzelem, amelyet a teljes választási szabadság körülményei között vívtunk ki, belsőleg megerősítette a pártot, fokozta politikai-morális egységét, s egyszersmind bebizonyította, hogy a párt képes maga mögé állítani a népet, hogy ott, ahol az állam és a népi Lengyelország fontos ügyeiről van szó — a nép követi a párt helyes szavát.

A párt a VIII. teljes ülés után, mind a mai napig, még nem tudta kiépíteni sorainak teljes egységét. Az elmúlt időszak következményei megmutatkoznak egyes párttagok ideológiai eltévelyedésében, különféle hamis elméletek hirdetésében, revizionista tendenciákban, a demokratikus centralizmusnak — a párt e szervezeti alapjának tagadására irányuló törekvésekben. Mindez megnehezíti a pártnak, hogy sorait összekovácsolja, mindez aláássa a párt egységét, gyengíti akcióképességét, s bizonytalanságot, zavart kelt soraiban.

A párt egysége egyáltalán nem feltételezi valamennyi párttag, valamennyi kommunista holmi abszolút egyetértését. Ilyen abszolút egyetértés soha nem volt, nincs és nem is lesz, mert nem lehetséges. A párt egyöntetűsége nem azon alapul, hogy minden tagja a párt munkaterületét érintő minden kérdésben abszolút egyforma nézeteket vall. Ilyen látszólagos „egyöntetűséget" ki lehet alakítani mesterségesen, színpadi úton, de egyáltalán nem színpadi rendezési módszerek alkalmazásával. Valójában valamennyi párttag nézeteinek abszolút egyformasága nem lehetséges, mégpedig azért, mert a párt élő organizmus, fejlődik az egész élettel együtt, amely maga is folyton-folyvást átalakulásban van. A pártnak ahhoz, hogy elkerülje a megcsontosodást, követnie kell az életet,

a változásokat. A pártnak az a feladata, hogy alakítsa az élet fejlődését. A pártnak az élet élén, állandóan elöl kell menetelnie.

A partnak ahhoz, hogy ilyen élő szervezet legyen, fejlesztenie kell gondolkodását, a marxizmus-leninizmus elméletében csak irányvonalat, tevékenységéhez szolgáló útjelzőt kell látnia, nem pedig megmerevedett dogmák gyűjteményét. A marxista-leninista pártgondolat fejlődése csakis vita útján, a párttagok közti véleménycsere útján történhet. A viták, a párt egyre jobb munkaformáinak viták útján történő kutatása, a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet jobb módjainak keresése számára a megfelelő pártszervek határozataiban mindig meg kell találni a megoldást. A vitás kérdéseket vagy úgy oldják meg, hogy a párt harci fegyverei közé kerülnek, erősítik a párt politikai vonalát, s akkor az egész pártra, minden tagjára kötelezőek, vagy pedig elvetik, s akkor abba kell hagyni a további vitatásukat.

A pártmunka gyakorlata újabb vitás kérdéseket vethet fel, vagy esetleg bizonyos idő múlva úgy látszik, hogy a párt által a korábbi viták során elvetett gondolatokat el kell fogadni — vagy azért, mert új helyzet alakult ki, vagy pedig azért, mert elvetésük helytelennek bizonyult. A vitás problémák elintézésének módja azonban mindig egyforma — a párt az ügyet pártszervei révén oldja meg.

Ez a demokratikus centralizmus lényege. A demokratikus centralizmus feltételezi a vita szabadságát a pártban, s ugyanakkor biztosítja a párt tevékenységének egyöntetűségét. A párt számára csakis mind a két elv egyidejű szem előtt tartása biztosít életerőt és egységet, csakis ez védi meg a megcsontosodástól és a szakadástól.

A revizionizmus lefegyverzi a pártot. A munkásosztály harcban a szocializmusért

Amikor tehát arról beszélek, hogy a párt a VIII. teljes ülés után mind a mai napig nem tudta teljesen kiépíteni sorainak egységét, azoknak a párttagoknak a tevékenységére gondolok, akik messzemenően kihasználják nézeteik terjesztésének jogát, ugyanakkor azonban nem mutatnak kedvet ahhoz, hogy alárendeljék magukat a pártnak, amely pártfórumai útján, a VIII. teljes ülésen, valamint szervezeti irányelveiben az ilyen nézeteket elvetette, hamisaknak és károsaknak nyilvánította. Pártunk olyan szervezeti alapelvéből, amilyen a demokratikus centralizmus nem lehet csak egy részt, azaz a demokráciát elfogadni, a másik részt, a centralizmust pedig elvetni. Ezzel ugyanis az egész alapelvet felborítjuk. Márpedig ép-

pen így járnak el azok a párttagok, akik a szocializmus új útjainak keresése közben ideológiailag eltévelyedtek, letértek a marxizmus-leninizmus útjáról, letértek a szocializmus útjáról. Vannak közöttük olyanok is, akik számára a szocializmus valósága teljesen idegen lett, akik félreérthetetlenül kifejezésre juttatják a kapitalizmus utáni vágyódásukat.

Itt nincs mód arra, hogy ismertessem mindazokat a revizionista elgondolásokat, amelyeket a sajtóban és különböző, túlnyomórészt pártonkívüli folyóiratokban nyilvánosan hirdetnek: valamennyi revizionista beállítottságának illusztrálása céljából idézem egyikük, nevezetesen L. Kołakowszki elvtárs — párttag — nézeteit, aki a *Życie Warszawy* ezévi február 3-i számában a következőket írja:

„A szocialista mozgalom minden új szakasza elméleti tevékenységgel kezdődött. Az olyan tevékenységet, amely a mai társadalmak... mind a kapitalista, mind pedig a nem-kapitalista társadalmak... fő fejlődési tendenciáinak felkutatását célozza, szükséges feltételnek tekintem ahhoz, hogy egy új és más szocializmus horizontja feltárulhasson előttünk."

Ebből az idézetből kitűnik, hogy a szerző nem a marxista-leninista elmélet fejlesztésére gondol, amit csak üdvözölni lehetne. A szerző abból az abszurd feltevésből indult ki, hogy a jelenlegi szocialista mozgalomnak egyáltalán nincs elméleti fundamentuma. A marxizmus klasszikusait egyszerűen félredobja. Csak a mai kapitalista, és mint mondja — „nem-kapitalista" társadalmak fő fejlődési tendenciáit akarja feltárni.

Azt, hogy mit jelent ez az utóbbi kifejezés — nem mondja meg. Nyilván a szocializmust építő társadalmakra gondol, csak nem talál társadalmi rendszerük megnevezésére más kifejezést. Nem akarja szocialista rendszernek nevezni, tehát új megjelölést talált ki — a nem-kapitalista rendszer megjelölést. Felmerül a kérdés — ha nem kapitalista, akkor milyen? A revizionisták erre a kérdésre nem tudnak felelni, s ezért állítják azt, hogy csak egy új elmélet világítja majd meg az új és más szocializmus horizontját. Azt, hogy hogyan kell létrejönnie ennek az új szocializmusnak, és hogy milyennek kell lennie — nem tudni. Ugyanis ilyen új elmélet még nem létezik.

A szerző nyilván tudja, hogy az új, még senki előtt nem ismeretes szocializmus politikai és gazdasági programjának kidolgozásával járó tudományos nehézségek leküzdhetetlenek. Az ilyen programnak, ahhoz, hogy ne legyen utópia, az élet valóságát kellene tükröznie. Ugyanis minden tudományos elmélet az életből fakad, minden ilyen elméletnek összhangban kell lennie az élettel, ha fejlődésének útmutatója akar lenni. Márpedig a társadalmak élete

nem holmi általános valami, hanem mindig konkrét élet. Ezért a tudományos szocializmus elmélete sem lehet általánosságokat tartalmazó elmélet, hanem mindenkor konkrét elméletnek, a konkrét életből fakadó elméletnek kell lennie. Csak ebben az esetben lehet tudományos eszköz azok kezében, akik az élet társadalmi formáit megváltoztatják. Ha az elmélet nem felel meg ezeknek a feltételeknek, akkor nem elmélet, hanem utópia.

Ami a számunkra és Kołakowszki számára még egyaránt ismeretlen új szocializmus új politikai és gazdasági programját illeti, a program tudományos kidolgozásának ma leküzdhetetlen nehézségei nem abban rejlenek, hogy még nem születtek olyan bölcsek, akik ilyen programot ki tudnának dolgozni. Az ilyen program kidolgozása azért lehetetlen, mert a jelenlegi élet és világ mindeddig nem teremtette meg az ilyen elmélet létrehozásához szükséges konkrét társadalmi, gazdasági, politikai és kulturális alapot. Amikor az életkörülmények megváltoznak, amikor az élet megérik és a fejlődésnek egy másik, a maitól eltérő szakaszába lép, akkor biztosan akadnak majd olyan emberek is, akik ki tudják dolgozni az ennek az életnek megfelelő, és továbbfejlődését elősegítő új elméletet.

Mivel — mint látjuk — az elmélet meglehetősen nehéz dolog, s Kołakowszki elvtárs nem akar ezzel bíbelődni, odahagyja az elmélet területét, s egy ugrással a gyakorlat mezején terem. Azt mondja, hogy — „nehéz kivárni azt a pillanatot, amikor a szocialista mozgalom átfogó és tudományosan megalapozott politikai és gazdasági programja a maga teljességében létrejön", majd a tudományos megalapozást mellőzve, azonnal megvalósítandó nem teljes programmal áll elő. Nem szükséges ezt a programot teljes egészében ismertetni, mert lényege a következő kiragadott részekben is megtalálható.

„... A szocialista demokrácia szembeállítása a burzsoá demokráciával káros értelmetlenség, mert nem a burzsoá demokrácia vívmányainak megszüntetéséről van szó, hanem azok kiszélesítéséről egy olyan rendszer révén, amely kiküszöbölné belőle a társadalmi egyenlőtlenségből keletkezett fiktív elemeket."

„... A demokrácia kockázat. de olyan kockázat, amelyet érdemes vállalni."

„... A párt degenerálódik, ha összenő az államapparátussal, s a gyakorlatban annak egyik részévé válik, ahelyett, hogy társadalmi ösztönző és nevelő lenne."

Akaratlanul is felmerül a kérdés: mi szüksége volt Kołakowszkinak arra a rövid megjegyzésre, hogy feltétlenül szükséges az új szocializmus új elméletének kidolgozása? Alighanem csak azért,

hogy ezzel, mint fügefalevéllel eltakarja azokat a burzsoá és szociáldemokrata elméleteket, amelyekből a szocializmus Lengyelországban való építésének programját összeállította. És ez nemcsak a saját programja. Ennek a programnak ugyanis egyszersmind az ugynevezett — tisztesség ne´essék szólván — „pártbaloldal" programjává vagy legalábbis az ide tartozók egy részének programjává kell válnia ezen a politikai konglomerátumon, ezen a vegyes összetételű csoportcsuláson belül amely gyakran jó, csak ideológiai tájékozódásukat elvesztett elvtársak mellett olyan emberekből áll, akik ténylegesen eltávolodtak a szocializmustól, és semmi közük hozzá a párttagsági könyvön kívül, amit nem adtak vissza, s amit a párt eddig nem vett vissza tőlük.

Valóban nehéz megérteni, hogyan szakadhat el magát párttagnak, kommunistának valló ember ennyire a földtől, az élettől, a mi mai lengyel valóságunktól és a mai világ valóságától.

Mit akar Kołakowszki? Úgynevezett tiszta demokráciát akar. Erről már volt szó az előadói beszédben. A szocialista demokrácia szembeállítása a burzsoá demokráciával nem értelmetlenség — mint Kołakowszki mondja —, hanem az élet valósága. Az osztálytársadalom körülményei között a tiszta demokrácia az értelmetlenség.

Lenin azt mondta, hogy „a marxizmus élő lelke a konkrét helyzet konkrét elemzésében rejlik". Ha úgy négyszemközt megkérdeznénk Kołakowszki elvtársat, hogy vajon a mi konkrét helyzetünkben a burzsoá pártok megjelenése a politikai porondon — amire ő ténylegesen törekszik — maga után vonná-e a kapitalizmus visszaállításának veszélyét, s az ezzel összefüggő polgárháborút annak minden következményével — biztosan nem adna tagadó választ. Persze, nyilvánosan azt mondja, hogy ez csak kockázat lenne, de nehéz őt azzal gyanúsítani, hogy ennyire nem ismeri a dolgokat. Ha azután megkérdeznénk tőle, hogy vajon a jelenlegi konkrét nemzetközi helyzetben, amikor az imperializmus az egész világreakcióval együtt a szocialista tábor államai ellen mozgósítja a háború erőit, hogy ebben a konkrét helyzetben a politikai erők általa javasolt szabad játéka a mi országunkban az imperializmus és a reakció kezére játszana-e — akkor talán habozás nélkül igenlő választ adna. Esetleg azt gondolja, hogy ez erősítené nyugati határainkat? Talán nem is gondolt erre, amikor programját leírta. Ugyanis kockára tehetjük néhány saját zlotinkat a lottón. De Lengyelország sorsát, Lengyelország népeinek sorsát egyetlen, felelősségének tudatában levő lengyel sem teszi fel még olyan lottóra sem, amelyet tiszta demokráciának vagy — mint ennek legutóbbi

lengyel változata hangzik — „a politikai erők szabad játékának" neveznek.

Kołakowszki programjában azt a gondolatot is megtaláljuk, hogy a társadalom csakis a tiszta demokrácia körülményei között érheti el a politikai tudatosság magas színvonalát. Nehéz erről ítéletet mondani, mert ilyen demokrácia sehol nem volt, és nincs is sehol. Széleskörű burzsoá demokrácia azonban volt valamikor a weimari német köztársaságban. És éppen ebben a széleskörű burzsoá demokráciában, amilyenné Kołakowszki ki akarja szélesíteni a szocialista demokráciát, a német társadalom olyan magas politikai színvonalat ért el, hogy Hitlert és a germán faj magasabbrendűségének faji elméletét termelte ki magából.

Abból a megállapításból, hogy csak a széleskörű demokrácia teszi lehetővé a társadalmak számára a magas politikai színvonal elérését, az is következne, hogy azoknak a népeknek a többségét, melyek megdöntötték a kapitalizmust és a szocializmus útjára tértek, alacsony színvonalú politikai tudatosság jellemzi. Történelmükből ugyanis hiányzik a burzsoá demokrácia szakasza. Ha ennek a megállapításnak a kategóriáit logikusan végiggondoljuk, arra az abszurd következtetésre jutunk, hogy a társadalmak alacsony politikai színvonala kedvez a szocialista forradalmaknak. A világ társadalmi arculatának megváltoztatását politikailag sötét emberek hajtják végre. Ebből az következne, hogy a kommunistáknak a társadalmi sötétség lelkes híveinek kell lenniök.

Kołakowszki elvtárs nyilván elfelejtette, hogy más a jóllakott és más az éhes ember politikai tudata. Más a kizsákmányolóé és megint más a kizsákmányolté. Nem lehet összehasonlítani egymással össze nem hasonlítható dolgokat. Ha alacsony és magas politikai tudatossági színvonalról beszélünk, akkor csak az a politikai tudatosság számíthat magasnak, amely az emberek társadalmi viszonyait rosszabbról jobbá alakítja át. Ezt az átalakítást a szocialista rendszert, vagyis azt a rendszert építő népek végzik, amely holnap az egész világ társadalmi rendszere lesz.

Kołakowszki elvtárs a párt szerepéről szóló lenini tanítást is elveti, nem ismeri el, hogy a pártnak a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet folyamán döntő jelentősége van.

A pártnak — mondja Kołakowszki elvtárs — csak „társadalmi ösztönzőnek és nevelőnek", azaz holmi rózsafüzér-társaságnak kell lennie. Nem kell szerveznie a tömegeket, nem kell a tömegeket irányítania gyakorlati tevékenységükben, nem kell határozatokat hoznia, azaz végeredményben — semmiért nem felel. Minden magától történik, a párt részvétele nélkül, spontán módon. A boldog

utópia e képének kiegészítése érdekében még az államhatalomért viselt felelősség alól is felmenti a pártot.

Ha ugyanis a párt az államhatalom tényezőjévé válik, akkor — mint mondja — „degenerálódik". Hogy ki vegyen részt az államhatalom gyakorlásában, az homályban marad. Egyébként ez nem is lényeges, mivel mindent a spontán elemek és ezek anarchikus törvényei irányítanak.

Így fest az az akcióprogram, amelyet Kołakowszki elvtárs a „párton belüli baloldal" számára kidolgozott. Úgy látszik azonban, hogy nem az egész „baloldal" tartotta lehetségesnek e program elfogadását, mert Kolakowszki elvtárs a párton belüli baloldalról szóló későbbi fejtegetésében szomorúan a következőket jegyzi meg:

„A baloldal fő gyengesége nem az a tény volt, hogy a tagadásból nőtt ki, hanem az a tény, hogy ez a tagadás csak a morális tiltakozás színvonaláig és nem a gyakorlati gondolkodás színvonaláig jutott el. Az a baloldaliság, amely megáll az erkölcsi átélésnél, gyakorlatilag kevéssé hatékony. A másnaposság nem politikai álláspont."

Ezért a revizionista másnaposságért Kołakowszki elvtársat a burzsoá és a trockista sajtó kitüntető figyelemben részesítette, és közölte azokat a cikkeit, melyeket Lengyelországban a cenzúra nem engedett kinyomatni.

Idő hiányában nem értékelhetjük a pártunk soraiban levő más revizionisták, például Zimand és Woroszylsky revizionista nézeteit. Különben ez nem is szükséges.

Minden revizionista elmélet hasonlít egymáshoz, mert egy tőből fakadnak — a burzsoá ideológiából, s ennek befolyása alatt formálódott a szociáldemokrata ideológia is.

A revizionizmus nem újdonság a munkásmozgalomban. Olyan idős, mint maga a munkásmozgalom. És bár a revizionizmus nem vész ki — hosszú ideig sohasem él a forradalmi munkásmozgalomban. A munkásmozgalomra jellemző, hogy mindig kivet magából minden néven nevezendő revizionista nézetet és elméletet. Ezért gyarapodik és ezért fejlődhet. A revizionizmus a munkásmozgalom soraiban a mozgalom halálát jelentené. Mert mi is a revizionizmus?

A nemzetközi munkásmozgalomban a revizionizmus meghatározását a társadalmi valósággal kapcsolatos hibás nézetekre alkalmazzák. A társadalmak marxista elemzése a társadalmi fejlődés objektív törvényszerűségeinek felfedezésére vezetett. Az ilyen objektív törvényszerűségek közé tartozik például az osztályok létezése és a társadalmon belüli osztályharc, vagy például a szocialista gazdaság tervezésének szükségszerűsége. A munkásosztálynak a társadalmi fejlődés marxista elméletével felvértezett pártja ebből

az elméletből, a társadalmi fejlődés e törvényszerűségeiből vezeti le a maga politikai irányvonalát.

A munkáspártokban a társadalmi fejlődés folyamatainak elméleti elemzése során akadtak olyan emberek, akik kérdésesnek minősítették a marxista elmélet egyes sarkalatos elveit, például elkezdték hirdetni, hogy a szocializmust osztályharc nélkül is fel lehet építeni. Ez a tétel hamis, hamisságát az élet bizonyítja. Az ilyen hibás nézeteket a munkásmozgalomban revizionizmusnak nevezték el. A revizionizmus a társadalom fejlődését illetően a marxizmus klasszikusai által felfedezett törvényszerűségek tagadásában áll.

A revizionisták szokás szerint azzal érvelnek, hogy ha a marxizmus tudomány, akkor minden tudományhoz hasonlóan állandó revízióra szorul. A tudomány ugyanis befejezetlen, olyan hosszú ideig fog élni, mint maga az emberiség. Ez az állítás megfelel az igazságnak. A marxizmus mint minden tudomány revízióra szorul, hiszen az élettel együtt fejlődik. Lenin revideálta, azaz fejlesztette a marxizmust, mindamellett Lenint senki sem nevezi revizionistának. Az SZKP XX. kongresszusa is revideálja a marxizmus-leninizmus bizonyos alapelveit, amikor felveti azt a lehetőséget — de csak a lehetőséget, azaz még nem állapít meg tartós törvényszerűséget —, hogy a munkásosztály vérontás elkerülésével, például parlamentáris úton is megszerezheti a hatalmat, továbbá felveti a háború elkerülésének lehetőségét, de csak a lehetőségét. Mindamellett senki sem mondja azt, hogy az SZKP XX. kongresszusa revizionista tendenciákat mutatott. Nem revizionizmus ugyanis az, ha a marxizmus tudományába olyan kiegészítéseket iktatnak be, amelyek tükrözik az élet valóságát vagy a megváltozott életet. Ezzel szemben revizionizmus az új elméleti alapelvek beiktatása a marxizmus tudományába akkor, ha ezek az alapelvek a bennük foglalt következtetéseknek megfelelően nincsenek összhangban az élet alakulásának lehetőségeivel, azaz nem felelnek meg a társadalmi fejlődést irányító törvényeknek. A munkásmozgalomban és elméletében a „revizionizmus" szónak mindig *egy* jelentése volt. A revizionizmus — a marxizmus eltorzítása azáltal, hogy tanításába hibás és hamis, a társadalmi valóságot nem helyesen tükröző tételeket iktatnak be.

A marxizmus-leninizmus tudományából és a munkásosztály által a szocializmusért folytatott harc sokéves tapasztalatából fakad a marxista ideológia, fakadnak bizonyos alapelvek, bizonyos törvényszerűségek, amelyeket a társadalmi viszonyok átalakítása céljából alkalmazni kell. A revizionisták éppen ezeket az alapelveket támadják. Nem ismerik el a párt vezető szerepét, nem ismerik el a

demokratikus centralizmust, vitatják az osztályharc lényegét stb. Nem igaz az, hogy a marxizmus-leninizmus valamennyi jelenlegi ideológiai alapelve az emberiség történelmi fejlődésének minden egyes időszakában változatlan marad. Amikor a burzsoázia osztályerői már nem lesznek abban a helyzetben, hogy fenyegessék a szocialista rendszert, nagyon jol el lehet képzelni például a párton és a társadalmon belüli valamennyi politikai irányzat szabadságát. Ezek a politikai irányzatok akkor nem fordulhatnak majd a szocializmus ellen, mert nem lesz ehhez megfelelő osztályalapjuk a társadalomban.

A mai valóság más. Még nálunk is, az egész világon is folyik az osztályharc. A munkásosztálynak ahhoz, hogy ebben a harcban győzhessen, ideológiailag jól fel kell lennie vértezve. Márpedig a revizionizmus ideológiája — a folyamatban levő harc elöli megfutamodás ideológiája, a szocialista építés nehézségei előtti kapituláció ideológiája, az osztályellenség előtti kapituláció ideológiája. A revizionizmus — a marxizmus olyan, a munkásmozgalom történetéből különböző formákban ismert revíziójának kapituláns irányzata, amely ellentétben áll az élet és a harc követelményeivel.

Tehát a revizionizmus azoknak a hibás és hamis nézeteknek az összessége, amelyek lényegüknél fogva a társadalmi fejlődés tapasztalatilag, az élet által igazolt objektív törvényszerűségeinek tagadásához, a forradalmi munkásmozgalom alapvető, s a történelmi fejlődés megfelelő szakaszában általánosan alkalmazandó tapasztalatainak tagadásához vagy aláásásához vezetnek.

A mai helyzetben a párt egysége a párt erejének legfontosabb feltétele. A revizionizmus aláássa a párt egységét, a hitetlenség magvait hinti el a párt soraiban és a munkásosztályban a párt politikájának helyességét illetően. A revizionizmus lefegyverzi a pártot és a munkásosztályt a szocializmusért folyó harcban. A revizionizmus a társadalmi fejlődés féke. A mi körülményeink között a revizionisták tekintete és minden gondolata valójában a múlt felé fordul, céljuk a visszatérés a múlthoz, s közben azt a látszatot igyekeznek kelteni, hogy a jövőnek törnek utat.

A párt nem egyezhet bele abba, hogy soraiban bármi néven nevezendő frakciós csoportok jöjjenek létre. A párt baloldalra, centrumra és jobboldalra oszlása politikai értelmetlenség. Az ilyen ostoba beszéd csak párton belüli csoportok, frakciók szervezésére irányuló törekvéseket fejez ki. A pártnak egységesnek kell lennie, ha azt akarja, hogy képes legyen történelmi szerepének betöltésére. A párt a maga egészében a társadalmi baloldal élcsapata. A párton belül minden csoport, tekintet nélkül arra, hogy milyen cégért

választ magának, se nem baloldal, se nem jobboldal, se nem centrum, hanem a párt gyengeségének melegágya. Márpedig a párt gyengesége — az ellenség erejének feltétele. Ezért mindaz, ami a pártot gyengíti, a társadalmi baloldalt is gyengíti, s ebből a szempontból reakciós, bármennyire is igyekszik haladónak, baloldalinak nevezni magát.

Szeretnénk, ha minden párttag megértené cselekedeteinek jelentőségét. A pártnak egységesnek kell lennie, határozottan ki kell küszöbölni minden olyan okot, amely gyengítheti. Ideje, legfőbb ideje, hogy véglegesen lezárjuk a régi, a VIII. plénum előtti időszakot, a csoportosulások és a párton belüli harcok időszakát. A pártnak összeforrott egészként kell dolgoznia, zárt sorokban kell menetelnie, mert csakis ebben az esetben valósíthatja meg a legkönnyebben nagy feladatait.

A dogmatizmus és a konzervativizmus eltávolítja a pártot a tömegektől

Nemcsak a revizionizmus fegyverzi le a pártot az osztályellenséggel szemben. Ugyanezt teszi, bár más módon, a dogmatizmus és a konzervativizmus.

Ezt a két fogalmat a gyakorlatban világosan meg kell különböztetni. Ilyen megkülönböztetés nélkül sok hibát lehet elkövetni.

A párt-terminológiában a dogmatizmus olyan megmerevedett fogalmak összességét jelenti, amelyek meghatározott történelmi körülmények között alakultak ki, s már nem változnak, annak ellenére, hogy az élet előrement, és tekintet nélkül arra, hogy helyesek-e ezek a fogalmak, hozzá vannak-e alkalmazva az élethez, megkönnyítik-e az élet fejlődését, vagy nem. A dogmatikusan gondolkodó párttag mintegy a saját gondolkodásmódjához szeretné idomítani az életet, csakhogy fenntarthasson, semmivel se változtasson és meg ne sértsen valamiféle alapelveket, melyeket a marxizmus-leninizmus alapelveinek tekint. Csakhogy az élet nem hagyja magát hozzáidomítani nem életeleven alapelvekhez. Az ilyen irányú próbálkozások nem maradhatnak büntetlenül. Ezt a gyakorlatban tapasztaltuk. A dogmatizmus ellensége a marxizmusnak, mert különböző akadályokat gördít fejlődésének útjába.

A gondolkodásbeli, vagyis az ideológiai dogmatizmus a gyakorlatban, a munkában szektássággá fajul. A dogmatikus nem tudja átoltani gondolatait a széles tömegekbe, mert azok másképp gondolkodnak. A dogmatikusok nem tudnak kapcsolatot teremteni a tömegekkel, még a politikailag legmozgékonyabbak sem, zárt, a tömegektől politikailag elszigetelt szektává válnak, mert olyan

szűk látókörű, szektás politikát folytatnak, amelyet a tömegek nem fogadnak el. A dogmatikusok állandóan hangoztatják az olyan helyes marxista-leninista elveket, mint a proletárdiktatúra, a párt vezető szerepe, a munkás-paraszt szövetség, csakhogy az ő ajkukon ezek az elvek frázissá, puszta szavakká válnak. Dogmatikus gondolkodás esetén ugyanis ezeket az elveket nem lehet átültetni az életbe.

A mi pártunk soraiban ilyen ideológiai dogmatikus nem sok található. De még a dogmatikus kategóriákban gondolkodók nem nagy csoportja is zavart idézhet elő a párt soraiban. Ennek ellenére az ideológiai dogmatikusok pártunk jelenlegi helyzetében nem veszélyesek a párt számára. A párt számára veszélyt az jelent, hogy a széles pártaktíva nem ért a politikai munkamódszerek alkalmazásához, s a hozzáértésnek ez a hiánya a régi szokásokból, a megszokottságokból, vagyis az úgynevezett konzervativizmusból következik.

A dogmatikus a dolgok természeténél fogva mindig konzervatív. A mi pártunk soraiban észlelhető konzervativizmus azonban nem annyira a dogmatizmus ideológiai forrásaiból fakad, mint inkább abból, hogy nem tudunk új módon dolgozni, nem fogtuk fel a VIII. teljes ülés határozatainak a lényegét, mindenekelőtt pedig a politikai aktívának az új munkamódszerekre való hiányos előkészítéséből.

Ma a gyakorlati munkában nemcsak azok az elvtársak konzervatívak, akik kétségbe vonják a VIII. teljes ülés határozatainak helyességét, vagyis akiket ideológiai dogmatikusoknak neveznek. Ilyenek — mint említettem — kevesen vannak. Új módon dolgozni azonban a pártaktívának az a jelentős része sem tud még, amely óriási többségében teljesen egyetért a VIII. teljes ülés határozataival és a párt politikájának e határozatokból fakadó fő irányvonalával. Ezek az elvtársak, mivel nem tudnak új módon dolgozni, passzívakká válnak, kivonják magukat a pártmunka alól. Ez így lesz mindaddig, amíg nem szabadulnak meg a tudatukra nehezedő régi munkamódszerektől, amíg nem rázzák le magukról a konzervativizmus minden maradványát.

A VIII. teljes ülés utáni bonyolult fejlődési körülmények között, amikor megélénkült az ellenség tevékenysége, s ugyanakkor sok pártszervezet nincs felkészülve arra, hogy mindenekelőtt politikai eszközökkel, a tömegekre támaszkodva harcoljon az ellenség ellen — ilyen körülmények között egyes pártszerveknél és egyes elvtársaknál hajlandóság mutatkozhat a régi módszerek feleleventésére.

A reakciós erőknek pártunk áldozatkész és aktív tagjai ellen, magának a párt vezető szerepének elve ellen indított erős támadása — nem egy pártvezetőnél bizalmatlanságot keltett a VIII. teljes ülésen kezdeményezett változtatásokkal szemben. Nem vették észre, hogy ennek a támadásnak az okai korábban, az elmúlt időszakban érlelődtek meg, hogy akkor érlelődött meg az országban a politikai válság, amely már ijesztő arányokat is öltött és felmérhetetlen következményekkel fenyegetett. És éppen a VIII. teljes ülés tette lehetővé a párt számára, hogy kilábaljon a válságból és úrrá legyen a helyzeten, ez tette lehetővé számára, hogy helyreállítsa tömegkapcsolatait, s ezzel gyengítse, később pedig visszaverje a szocializmussal szemben ellenséges erők támadását.

A reakciós erőknek csak abban az esetben nem áll majd módjukban a tömegek befolyásolása, ha a pártszervezetek és a pártaktívák következetesen leküzdik munkájukban a dogmatizmust, a szektásságot és a konzervativizmust, ha szoros kapcsolatba kerülnek a tömegekkel és széleskörű politikai munkát fejtenek ki soraikban.

Ha a VIII. teljes ülésen előttünk feltárt perspektíva és sok pártszervezet tényleges befolyása között jelentős aránytalanság alakult ki, ha a VIII. teljes ülés határozatai és azok gyakorlati végrehajtása között gyakran eltérések keletkeztek, megvalósításuk során hibákat követtek el — ez főként abból eredt, hogy sok pártmunkás nem tette magáévá teljes mértékben ezeket a határozatokat, nem vonta le belőlük teljes mértékben a következtetéseket saját gyakorlati munkája számára.

Ebből ered az is, hogy a való élet, a társadalomban fellépő különféle erők, hangulatok, tendenciák elemzése helyett néha leegyszerűsített sémát alkalmaznak, nem különböztetik meg az ellenséget attól, aki szövetséges vagy szövetséges lehet, mindenkit, aki csak egy kicsit is eltér az elfogadott sablonoktól, bedobnak egy „ellenség" felirattal ellátott zsákba. Ennek következtében azután újjászülethetnek az olyan törekvések, hogy mindenféle konfliktust és ellentmondást, a nem antagonisztikus konfliktusokat és ellentmondásokat is beleértve, meggyőzés és a tömegek közötti politikai munka helyett az erőszak módszereivel oldjanak meg.

Az a tény, hogy a reakciós erőknek és különféle demagógoknak meg zavartkeltőknek pártunk vezetői ellen indított hajszája gyakran a legjobb és legáldozatkészebb elvtársakat sem kímélte meg, olyan tendencia keletkezésére vezethet, hogy meg kell védeni mindenkit — tekintet nélkül arra, hogy hogyan dolgozik, sőt erkölcsi és politikai értékére való tekintet nélkül.

Mivel egyik-másik újságban, különösen pedig hetilapban nem kevés helytelen, revizionista cikk, illetve meg nem alapozott és igazságtalan bírálat kapott helyet, olyan tendencia keletkezhet, hogy szembe kell fordulni az egész sajtóval és minden újságíróval, kialakulhat az újságíróink jelentős részénél megállapítható lelkiismeretes alkotó erőfeszítések lebecsülésének tendenciája.

A tapasztalat arra tanít, hogy a valóságtól elszakadt, dogmatikus és szektás politikát csak olyan módszerekkel lehet megvalósítani, amelyek alapján erőszakos és kényszerítő eszközöket alkalmaznak nem csupán ellenségeinkkel, hanem szövetségeseinkkel, sőt a saját osztállyal szemben is.

A szektásság és a dogmatizmus komolyan akadályozza a párt politikájának helyes megvalósítását és az osztályellenség — a burzsoázia és a tömegekre gyakorolt ideológiai befolyása elleni hatékony harcot. Az olyan ember ugyanis, aki nem tud harcolni az ellenséggel, aki hozzá nem értése következtében nem tud magának szövetségeseket szerezni, sőt saját osztályának egy részét is átengedi az ellenség befolyásának — az ilyen ember hadállásokat ad át a burzsoáziának.

A VIII. teljes ülés olyan irányelveket adott a párt számára, amelyek megjelölik gyengeségeink kiküszöbölésének, a burzsoázia és ideológiai befolyása elleni harchoz való nem értés leküzdésének, mindama gyengeségek megszüntetésének útját, amelyek az elmúlt időszakban oly súlyosan hatottak ki a pártra, megadta az eredményesebb munka, a szocializmus jobb, a tömegekre támaszkodó építésének irányelveit. Megvalósításuk feltétele — a tevékeny részvétel az egész párt e harcában és munkájában.

Találkoztunk és még most is találkozunk sok torzítással, a VIII. teljes ülés utáni pártvezetés határozatainak és döntéseinek hamis kommentálásával, a kedvezőtlen jelenségek eltúlzásával, kishitű bizalmatlansággal és csak tagadáson alapuló bírálattal, nem is beszélve az úgynevezett „kikészítés" formájában jelentkező káros gyakorlatról.

Ez volt az egyik fő forrása a VIII. teljes ülés után sok pártszervezetnél tapasztalható irányvesztésnek és passzivitásnak.

A tömegekkel való mindennapi, gyakorlati kapcsolatokért

A párt egysége — erejének legfontosabb forrása. Ez azonban nem az egyetlen forrás.

A párt csak akkor erős, ha mindennapi gyakorlati munkájával maradéktalanul össze tud forrni a munkásosztállyal és a dolgozó tömegekkel, ha az ő életüket éli, s ugyanakkor a maga politikája-

nak medrébe tereli életüket. A párt egysége csupán a tömegekkel való szoros kapcsolat létesítését, a párt vezető szerepének betöltését könnyíti meg, de nem helyettesíti a párt és a tömegek közötti állandó szoros kapcsolatnak, életük irányításának más szükséges feltételeit.

A párt akkor erős, ha a munkásosztály és a dolgozó tömegek saját tapasztalataik és meggyőződésük alapján saját pártjuknak tekintik és saját, jó vezetőjüknek ismerik el. Ilyen helyzetet harcolni ki magunknak — ez a párt fő, bár nehéz feladata.

Mi szükséges ahhoz, hogy a párt ilyen helyzetbe kerüljön, ezt a helyzetet fenntarthassa és állandóan erősíthesse?

Világítsuk meg ezt a kérdést egy példával.

A VIII. teljes ülés helyes határozatot hozott a magánszektor fejlesztésével, s ezen belül a magánkereskedelemmel kapcsolatban. E határozat megvalósításának módja azonban sok helyen károsnak bizonyult, eltorzította a párt politikáját.

A magánkereskedelemnek — a párt politikája szerint — ki kell egészítenie a társadalmasított kereskedelem hálózatát. Magánüzletet mindenekelőtt ott kell nyitni, ahol a társadalmasított kereskedelem hálózata nem eléggé fejlett. Emellett a magánüzletek azt a célt szolgálják, hogy a háziiparral és a kézművesiparral való együttműködés révén bővüljön a piacra kerülő árucikkek választéka, fejlődjön a kezdeményezés azokon a területeken, melyeket a társadalmasított kereskedelem nem eléggé ölel fel.

Ez idő szerint kevesebb kívánatos, a társadalom számára valóban hasznos üzlet nyílik, mint olyan, amely csupán helyettesíti az állami vagy a szövetkezeti kereskedelmet. Az újonnan nyitott magánüzletek földrajzi elhelyezése nagyon gyakran nem felel meg a lakosság igényeinek. A magánüzletek a városok központi kerületeiben összpontosulnak, ahol a társadalmasított kereskedelemnek is elég boltja van. Ezzel szemben alig van magánüzlet a külvárosokban, ahol valóban szükség lenne rájuk. És ami a legfontosabb, felütötte fejét a spekuláció, a kelendő áruk felvásárlása az állami üzletekben, s az eredetinek többszörösére rúgó áron való eladása.

A pártnak a magánkereskedelem kérdésében hozott helyes határozatát eltorzították. A munkásosztály, az egész dolgozó nép úgy látja a párt és a kormány politikáját, ahogy az a gyakorlatban megnyilvánul. Mivel látják a spekulációt, nemcsak a spekulánsok ellen kelnek ki, hanem az illetékes szervek és a párt ellen is, amiért megengedik a spekulációt.

És kit terhel a felelősség mindezekért? Vajon a pártot, a kormányt, a központi hatóságokat?

Részben a központi hatóságok is bűnösek, mert nem látták előre a spekulánsok különféle üzelmeit, mert nem dolgoztak ki az alsóbbfokú állami szervek számára megfelelő útmutatásokat. Azok a központi állami szerveknél dolgozó párttagok, akiket az említett hibákért felelősség terhel, aláássák a tömegeknek a párt és a kormány iránti bizalmát. Munkájukkal nem járulnak hozzá a párt tekintélyének növeléséhez a tömegek körében, hanem gyengítik a párt tekintélyét, s ezáltal a párt vezető szerepét is csökkentik.

Nem kisebb, sőt nagyobb bűn terheli azonban a különböző helyi állami szerveket. A legjobb útmutatás sem veszi elejét a torzításoknak, ha az egyes útmutatásokat maguk a megvalósításukra hivatott emberek torzítják el. A nemkívánatos magánüzletek nyitásáért, illetve magánüzletek olyan helyen nyitásáért, ahol nincs rájuk szükség — a helyi népi tanácsok felelősek, mivel azok adják ki az engedélyt megnyitásukhoz. Pontosabban, a felelősség a népi tanácsok apparátusának bizonyos dolgozóit terheli, akik között nem kevés párttag is van. Felelősség terheli azt is, aki az engedélyt közvetlenül kiadta, meg azt is, akire a felügyelet tartozik. Ha ezek párttagok, akkor ilyen módon nem erősítik a párt tekintélyét a tömegekben.

De folytathatnak-e a párttagok, illetve a pártszervezetek és a pártbizottságok eredményes harcot a spekuláció ellen? Feltétlenül. Sok állami bolt vezetői között vannak párttagok, s a boltok alkalmazottai között is számos párttag található. Ha ilyen boltokból spekulánsok kezébe kerül az áru, kit hibáztassunk ezért? A központi hatóságokat hibáztassuk, vagy talán a pártot? Az ilyesmi következményeit az egész párt, a népi hatalom is megérzi, mégpedig tekintélyének csökkenésében, s ennek előidézői azok, akik vagy nem akadályozták meg a spekulációt — bár erre megvolt minden lehetőségük —, vagy maguk is részt vettek benne. Az állami boltok korrumpálódott dolgozói elleni hatékony harcra az ezekben a boltokban működő pártszervezeteknek van a legtöbb lehetőségük. Mindenki azt tudja a legjobban, ami a saját háza táján történik, ugyanúgy, ahogy minden szomszéd tudja a másikról, ki fia borja. A párttagok tudják, mi történik a munkahelyükön, tudják azt is, hogy ki becsületes és ki nem becsületes ember.

Eredményesen küzdhetnek a spekuláció ellen a pártbizottságok is, mégpedig olyanformán, hogy megszervezik tagjaikat és a pártonkívülieket a spekuláció elleni harc különféle formáira. A kereskedelem felelős vezetőit azzal kényszeríthetik az állami kereskedelem jobb ellenőrzésére, hogy pártgyűlésekre vagy általános gyűlésekre hívják meg őket, amelyeken beszámolni tartoznak el-

lenőrző és vezetői munkájukról. Ügyészeket is meghívhatnak taggyűlésekre és tömeggyűlésekre, hogy megmagyarázzák a spekulánsok, sikkasztók és a közvagyon más fosztogatói irányában tanúsított liberalizmusuk okait.

A munkásosztály és az egész dolgozó nép teljes szívvel támogatja a párt ilyen akcióit. Nő a párt tekintélye, s ily módon megmutatkozik egészséges vezető szerepe. A pártnak és vezetőinek minden fokon — a párt alapszervezeteitől egészen a párt Központi Bizottságáig — abból a megfontolásból kell kiindulniok, hogy ha csak *egy* spekuláns vagy sikkasztó van is a párt soraiban, ez kompromittálja a pártot a tömegek szemében, politikailag sokat árt a pártnak. A korrumpálódott elemeket irgalmatlanul ki kell zárni a párt soraiból.

A párt tekintélye a tömegekben minden egyes párttag kiállásától, aktivitásától, életmódjától, becsületességétől, áldozatkészségétől és kötelességérzetétől függ, s különösen azokétól, akik — akár üzemben, akár hivatalban vagy más munkahelyen — kisebb vagy nagyobb vezető munkakört töltenek be. A párttagok beosztásukból adódó kötelezettségeik teljesítése közben és általában az életben gondoljanak mindig arra, hogy az emberek az ő magatartásukban egyszersmind a párt magatartását látják. A párt ugyanis olyan, amilyenek a tagjai. A párt tekintélye, ereje és vezető szerepe mindenekelőtt tagjainak magatartásától függ.

Adminisztrálgatás helyett — a tömegek közötti politikai munka

Pártszervezeteink még nem mindenütt kerültek ki teljes mértékben a dermedtség, a várakozás állapotából. A párt régi, adminisztratív módszerei visszahatnak jelenlegi helyzetére is. Mind a pártapparátusban, mind a pártszervezetekben napjainkig nem kevés konzervatív megcsontosodás maradt vissza. A párt az adminisztratív munkamódszerek elvetésével egyidejűleg még nem sajátította el a politikai munka módszereit. A pártbizottságok és a pártszervezetek még nem szerezték meg az önálló politikai kezdeményezés képességét, a munkaterületükön fellépő különféle jelenségekre való hatékony és gyors reagálás képességét.

A politikai befolyásolás módszere az adminisztratív módszerektől eltérően abban áll, hogy a pártnak meg kell győznie a dolgozókat minden olyan kérdésben, amely valamilyen kételyt támasztott bennük. Ennek eléréséhez mindenekelőtt az szükséges, hogy maguk a pártszervezetek legyenek meggyőződve. A pártnak választ kell adnia a dolgozók minden kérdésére, s a pártszervezeteknek

választ kell adniok minden olyan kérdésre, melyet a párttagok tettek fel. A párt akkor lesz erős és aktív munkára képes, ha tagjai jól megértik azt a feladatot, melyet meg kell valósítaniok, amelyért harcolniok kell. A párt akkor forr össze a dolgozó tömegekkel, ha tagjai mindennap elviszik a tömegek közé a párt igazságát.

A párt ereje alapszervezeteinek, mindenekelőtt pedig munkásalapszervezeteinek erejében van. Ezekre, elsősorban ezekre kell fordítani a pártszerveknek és a pártapparátusnak a fő figyelmet. Ezeknek kell szentelni a legtöbb erőfeszítést és a legtöbb időt. Sok pártalapszervezet el van hanyagolva, passzív. Vannak olyanok is, amelyek hosszú hónapok óta nem tartottak taggyűlést. Hogyan lehet összeforrva a párt a tömegekkel ilyen pártszervezetek révén? Hogyan irányíthatja a munkásosztályt, ha az üzemi pártszervezetek nem működnek megfelelően?!

A pártalapszervezetek aktív élete nagymértékben a pártapparátus munkájától függ. A pártapparátus — eszköz a párt erőinek kiépítéséhez. Ha ez az eszköz jó, akkor a párt ereje gyarapodik. Ha viszont gyatra, akkor a párt gyenge. De még a legjobb apparátus sem helyettesítheti soha a pártot. Az apparátus csak a párt segédeszköze lehet.

Pártapparátusunkban még nagy a konzervativizmus. Nem az ideológiai, dogmatikus konzervativizmus. Ebből már nem sok maradt, bár van még ilyen is. Fenyegető azonban a gyakorlati konzervativizmus, amely az adminisztratív munkamódszerekhez való hozzászokásból, továbbá abból ered, hogy nem értenek a politikai munkamódszerek alkalmazásához. Ez a tudás nem jön magától.

A politikai munkamódszerek elsajátításának legjobb iskolája a pártalapszervezetek taggyűlése és az üzemek kollektíváinak gyűlései. A pártapparátus dolgozóinak minél gyakrabban részt kell venniök ezeken a gyűléseken. Ily módon kiirtják magukból a még meglevő konzervativizmus maradványait, megtanulják a gyakorlatban, hogyan kell a tömegek között politikai munkát végezni. Hosszú ideig kell dolgozniok önmaguk képzésén, sok tudást és ismeretet kell szerezniök, mert csak így tudják majd jól végrehajtani nehéz és nagyon felelősségteljes munkájukat.

A vezetőknek közelebb kell kerülniök a tömegekhez

A varsói május elsejei felvonuláson a részvevők „Vezetők — közelebb a tömegekhez!" feliratú táblákat vittek. Nagyon helyes kívánság. Magában foglalja a lényegét annak, amiben a párt politikai munkájának kifejezésre kell jutnia. Csak meg kell érteni a „vezetők" szó egész átfogó jelentését. A vezetők közé nem csupán a Politikai Iroda tagjai vagy a miniszterek tartoznak. Vezető ezrével és tízezrével van, s közöttük nem kevés a párttag. A tömegekhez, vagyis a gyárakhoz, a munkahelyekhez, a munkásokhoz, a parasztokhoz, az értelmiségiekhez, a nőkhöz és az ifjúsághoz nemcsak a párt vezetőinek kell közel kerülniök. Közelebb kell kerülni a tömegekhez a minisztereknek, a miniszterhelyetteseknek, a képviselőknek, az igazgatóknak, a helyi állami szervek vezetőinek, a népi tanácsok elnökeinek, az ügyészeknek, a rendőrség parancsnokainak, a szakszervezeti vezetőknek, a termelőszövetkezetek vezetőinek, általában a politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális élet minden vezetőjének. Mindegyik vezeti az élet meghatározott területét, mindegyiküknek nem kevés mondanivalója van a maga munkaterületéről, mindegyikük sok értékeset tudhat meg a tömegektől, ami megkönnyíti számára a munkát, és mindegyikük sok értékeset tud bevinni a tömegek tudatába.

És hányan állnak e vezetők közül távol a tömegektől! A vajdasági, járási, kerületi és városi pártbizottságoknak érdemes volna megszámolni, hogy a párt politikai apparátusának egyes tagjai hány alapszervezeti taggyűlésen és munkásgyűlésen voltak jelen és léptek fel — mondjuk a legutóbbi fél évben. Ez a statisztika jól szemléltetné a pártapparátus munkamódszerét. Ugyanilyen kutatást kellene végezni a más munkaterületeken vezető munkakört betöltő párttagok viszonylatában. Az ilyen statisztika megmutatná, hogyan valósítja meg a párt — vezető munkakört betöltő tagjain keresztül — a tömegekkel való kapcsolatait az élet különböző területein.

Nem arról van szó, hogy ezek az elvtársak kizárólag a pártszervezetekben vagy a párton kívüli tömegek közötti politikai munkában vegyenek részt. Sokan közülük biztosan rosszabbul végeznék el, mint a pártapparátus politikai munkatársai. Arról van szó, hogy beszéljenek a maguk munkájáról, mert munkájuk egy része a párt politikai munkájának. Ha például a rendőrség parancsnoka vagy az ügyész egy munkásgyűlésen beszámol a lopás, a rendbontások, a spekuláció vagy az iszákosság méreteiről, s tájékoztatja a gyűlés részvevőit arról, hogy az alája tartozó apparátus

hogyan harcol e jelenségek ellen, akkor ugyan nem közvetlenül a párt politikájáról beszél, csakhogy a hasonló jelenségek leküzdése a párt politikájának területére tartozik.

Ebből az alkalomból megtudhatja, hogy mit gondolnak a dolgozó tömegek ezeknek az állami szerveknek a munkájáról. Esetleg megkérdezik az ügyészt, miért járkálnak nyugodtan szabadlábon leleplezett sikkasztók és kincstárfosztogatók — mint nemrégiben a *Zycie Warszawy* közölte. Esetleg megkérdezik tőle, hogyan küzd a spekuláció ellen, milyen büntetéseket szabnak ki a bíróságok a spekulánsokra, a gonosztevőkre és a rendbontókra.

Ugyanebből az alkalomból az ügyész, illetőleg a rendőrség parancsnoka számos tényt hozhat az egybegyűltek tudomására azzal kapcsolatban, hogy milyen botrányokat idéznek elő a részegek, akiket összecsődült emberek még védeni is igyekeznek a rendőrséggel szemben. Megkérdezhetik az egybegyűlteket, hogyan küzdenek ők maguk a munkásosztály soraiban a korhelykedés, a rendbontás vagy a tolvajkodás ellen. Az államhatalom vezetőinek és a tömegeknek ilyen találkozása mindkét fél részére hasznos lesz. A vezetők tanulnak valamit a tömegektől, a tömegek tanulnak a vezetőktől.

Ugyanez a helyzet más munkaterületek, különösen a közigazgatás és a népgazdaság vezetői tekintetében. Az ő munkájuk szintén a pártpolitika területéhez tartozik. A párt és a tömegek politikai kapcsolatainak konkrétaknak kell lenniök. Nemcsak a párt és a pártapparátus vezetőinek tömegkapcsolataiban, hanem az élet bármely területén vezető munkakört betöltő párttagoknak a tömegekhez való közelebb kerülése formájában is kifejezésre kell jutniok. Ők valósítják meg ugyanis a párt politikáját, s ezt a politikát nem egy eltorzítja.

A vezető munkakört betöltő párttagok és a tömegek állandó kapcsolata egyrészt lehetővé teszi, hogy a tömegek ellenőrizzék a tevékenységüket, másrészt pedig, ami a párt vezető szerepét illeti, e szerep betöltésének egyik formáját jelenti. A párt vezető szerepe a múltban a pártmunka adminisztratív munkamódszerei következtében a valóságban a pártapparátus vezető szerepére korlátozódott. A párt vezető szerepének az egész párt részvételével kell megvalósulnia.

A párt vezetőségének a munkásosztály, a dolgozó tömegek megkérdezésével kialakított politikai irányvonalát a párttagok összességének kell megvalósítani. Különösen vonatkozik ez a kötelezettség a párt- és államapparátusban, a népgazdaságban, a szakszervezetekben és más társadalmi szervezetekben, továbbá az iskolák-

ban, a kulturális munka területén, a közszolgáltatások számos területén stb. foglalkoztatott párttagokra, mert mindenekelőtt tőlük függ a párt irányvonalának megvalósítása. Az ő hivatásos vezető funkciójuk, e vezető funkciók összessége szintén a párt vezető szerepének fogalmához tartozik. A pártszervek kötelesek ellenőrizni, hogy a vezető munkakörben dolgozó párttagok helyesen valósítják-e meg a párt politikáját. Azt lehetne mondani, hogy a pártszervek és a pártszervezetek a párt vezető szerepét összességükben, a párt egyes tagjai, különösen a vezető munkakörben levők pedig — a párt vezetése és ellenőrzése alatt — egyénileg valósítják meg.

A párt helyesen felfogott vezető szerepe a különböző politikai módszereken, s nem a tömegekkel való adminisztratív foglalkozáson és a tömegek adminisztratív vezetésén alapul. Az állam természetesen bizonyos esetekben adminisztratív módszereket is kénytelen alkalmazni. Hiába próbáljuk ugyanis meggyőzni a spekulánst vagy a tolvajt arról, hogy magatartásuk társadalmilag káros. A párt politikájának egészét tekintve azonban, amely egyben az állam politikája is, az adminisztratív módszereket kisegítő szerepre kell korlátozni.

Javítsuk meg a párt összetételét

A pártnak egyesítenie kell soraiban a munkásosztály, a parasztság és az értelmiség legöntudatosabb, legharcosabb és a szocializmus ügye iránt legodaadóbb részét. A párttagnak ideológiailag össze kell forrnia a párttal, részt kell vennie a pártmunkában. Ezeket az ismert és gyakran ismételt igazságokat sokan szinte semmibe veszik, lekicsinylően kezelik, s ez károsan befolyásolja a párt minőségi összetételét.

A pártban jelentős a formális párttagoknak, vagyis a passzív, ideológiailag közömbös, a párt munkájában részt nem vevő, gyakran még a pártgyűléseket sem látogató, illetve hosszabb idő óta a párttagsági díjat sem fizető embereknek az aránya. Ilyen tagokra nincs szüksége a pártnak. A pártszerveknek és a pártszervezeteknek minden eszközt fel kell használni arra, hogy a formális tagokat tényleges tagokká neveljék át. Ha azonban az ilyen irányú erőfeszítések nem járnak eredménnyel, nincs szükség arra, hogy fenntartsuk a formális állapotot — az ilyen embereket törölni kell a párttagok névsorából.

A legóvatosabban a munkások és parasztok tekintetében kell eljárni. Ha szükségesnek mutatkozik törlésük a párttagok névsorá-

ból, a pártszervezeteknek fokozottabban kell gondoskodniok arról, hogy más, öntudatosabb munkásokat és parasztokat nyerjenek meg a párt számára. Ezt csak azokon a munkahelyeken lehet mellőzni, ahol a munkás párttagok aránya az üzem dolgozóinak egészéhez viszonyítva már úgyis magas.

Mennyiségi tekintetben pártunknak nem kell fejlődésre törekednie. A párt akkor is tömegszervezet marad, ha soraiból jelentős számú formális, címzetes párttagot kizárunk. Nagyobb figyelmet csak a párt szociális összetételére kell fordítani. Ezzel szemben teljes élességében kerül előtérbe a párt minőségének, a pártalapszervezetek életképességének kérdése. Ezen a területen nagyarányú offenzívát kell indítani, erre kell összpontosítani az egész pártaktíva figyelmét, mert a pártszervezetekben, különösen a munkásszervezetekben rejlik a párt fő, legyőzhetetlen ereje.

A dolgozók életszínvonalának további javítása felé

Most, elvtársak, még néhány szót a gazdasági kérdésekről.

Az ez idő szerint megvalósuló ötéves tervben előirányoztuk, hogy az ötéves terv végéig, 1960-ig valamennyi foglalkoztatott reálbére átlag 30 százalékkal fog emelkedni. Ugyanilyen arányban terveztük a falusi lakosság jövedelmének növekedését is.

Sok ez, vagy kevés?

A lehetőségek és a népgazdaság fejlődési igényeinek szempontjából tekintve a dolgot — nagyon sok. A fejlett tőkés országok munkásosztályának reálbérei a háború utáni időszakban nem változtak jelentősebben. Ha azonban a dolgot a mi országunk dolgozóinak életszínvonala szempontjából nézzük, a 30 százalékos reálbér-emelés még nem teremti meg a kívánatos jólétet. Ennek teljes mértékben tudatában vagyunk, mint ahogy tudatában vagyunk annak is, hogy melyek a reálbér-emelés maximális lehetőségei. A fenti határt kedvező körülmények között túl is léphetjük, de elég kis mértékben.

Az 1956—1957-es években a bérek emelkedésének üteme messze túlhaladja az ötéves tervben tervezett színvonalat. Mint már többször mondottuk, az 1957-re eső béralap 25 milliárd zlotival nagyobb lesz az 1955. évinél. A bérek emelkedésének, illetve a falusi lakosság viszonylatában a jövedelem növekedésének ez a gyors, az előzőleg megállapított kereteket túllépő üteme bizonyos nehézségeket idéz elő a piacnak megfelelő választékú árucikkekkel való ellátása terén. Így például a társadalmasított kereskedelemben az utóbbi időben jelentős mennyiségű vaj, sőt olykor tej is hiány-

zik a fogyasztók teljes igényének kielégítéséhez. Ennek következtében a magánpiacon magasra szökött a vaj ára.

A vajhiány okai a fogyasztás növekedéséből adódnak. A bérek emelkedése nagyon jelentős eltolódásokat idézett elő a piaci vásárlások összetételében. Növekedett a jóminőségű élelmiszerek, mint a vaj és a hús iránti kereslet. 1957 első negyedében az 1956 azonos időszakában eladott 12 472 tonna vajjal szemben 16 914 tonnát adtak el. Ez 35,5 százalékos növekedést jelent. Ez idén áprilisban 6400 tonna vajat adtak el, tavaly áprilisban viszont 4050 tonnát, ami 58 százalékos növekedésnek felel meg. Az év első négy hónapjában eladott vaj mennyisége tavaly 16 522 tonna volt, ebben az évben 23 314 tonna. Tehát a növekedés 6792 tonna, azaz 45 százalék. A hús, húskészítmények és disznózsír eladását a következő számok mutatják:

Az év első negyedében ez idén körülbelül 34 000 tonnával, azaz mintegy 29,3 százalékkal többet adtak el ezekből a cikkekből a lakosságnak, mint az elmúlt évben. Ez év áprilisában több mint 18 000 tonnával, azaz 49,2 százalékkal többet adtak el, mint tavaly áprilisban. Az elmúlt négy hónap folyamán összesen mintegy 52 000 tonnával több hús, húskészítmény és zsír került eladásra, mint az elmúlt év azonos időszakában. Ez 33 százalékos növekedést jelent.

Ugyanakkor bizonyos mértékben csökkent a kenyérfogyasztás. Az év első negyedében ez idén a béralap 26 százalékkal volt nagyobb, mint tavaly, a parasztoknak az állami felvásárlásból, a begyűjtési terv túlteljesítéséből, valamint az állatbeszolgáltatás nem teljesítéséből, s ami ezzel együtt jár, az átlagárak terven kívüli emelkedéséből származó pénzbeni jövedelme pedig 7148 millió zlotival növekedett, azaz 28,6 százalékkal volt nagyobb, mint az elmúlt év első negyedében.

Ezek a számok megmutatják, hogy milyen nagy ugrás következett be a bérek és a fogyasztás területén. Az ország vajtermelése már korántsem elégíti ki a társadalom részéről megnyilvánuló keresletet. A megnövekedett igények kielégítése érdekében ez év végéig mintegy további 6—8 millió dollárt kell előirányoznunk a vajbehozatal növelésére, holott külkereskedelmünk mérlegnehézségei így is elég nagyok.

El lehet mondani, hogy a béralap növelése terén az elmúlt évben többet tettünk, mint amennyire lehetőségünk volt. Gazdaságunk jelenlegi helyzete mellett semmivel sem lehet többet elvonni további béremelésekre. Erről már beszéltünk, s most megismételjük, amit mondtunk. A további béremelések lehetőségét, amelyek-

nek mindenekelőtt az 1956—1957-ben béremelésben nem részesült dolgozókat kell felölelniök — a dolgozók összességének, az egész népgazdaságnak előbb meg kell teremtenie. A béremelés ütemét nem lehet tovább úgy fokozni, mint eddig, az ötéves terv első éveiben tettük.

Az utóbbi időkben több rövid sztrájk volt különböző üzemeinkben, gazdasági követelések miatt. Ezeket a követeléseket egyes esetekben egyáltalán nem lehetett teljesíteni. Más esetekben figyelembe lehetett venni a munkások egyes követeléseit, mert vagy a kötelező munkafeltételek keretében mozogtak, vagy pedig olyan kérdésekre vonatkoztak, mint például az üzemi alap megoszlása. Előfordultak a munkások között demagóg követelések is, melyeket zavarkeltésre törekvő elemek állítottak fel. Egyébként rendszerint ilyen elemek bujtogatták sztrájkra a munkásokat.

Ezzel kapcsolatban felmerül a kérdés: mi legyen a párt álláspontja a sztrájkok kérdésében?

Világosan meg kell mondani, hogy pártunk ellenzi a sztrájkokat, azokat nem szervezheti és nem is támogathatja. Ugyanakkor azonban nem akarunk alkalmazni adminisztratív módszereket olyan esetben, amikor a munkások beszüntetik a munkát. A munkások jól tudják, milyen keretek közé kell szorítani a sztrájkot ahhoz, hogy ne idézze elő az államhatalom beavatkozásának szükségességét. Azt is jól tudják, hogy vannak olyan munkaterületek, amelyeken a sztrájk a népi állam érdekei, a munkásosztály általános érdekei szempontjából megengedhetetlen.

Ha arra kerül sor, hogy a munkások beszüntetik a munkát, a pártnak mindig el kell mennie hozzájuk, s lelkiismeretesen meg kell vizsgálnia, hogy milyen okok késztették őket erre a lépésre. A szocialista állam körülményei között, amely a munkásosztály és az egész dolgozó nép állama, a sztrájk mindig bizonyos jelzés. Vagy az igazgatás valamilyen egészségtelen tünetét, vagy bujtogató, illetve a népi hatalommal szemben ellenséges elemek tevékenységét jelzi. Ezek a jelenségek össze is fonódhatnak.

A sztrájk mindenekelőtt a pártszervezetek politikai gyengeségét, a párt és a munkásosztály közötti kapcsolatok hiányát, a párt és a tömegek közötti politikai kapcsolatok hiányát jelzi. A pártszervezetek és a szakszervezetek jó munkája esetén nem kerülhet sor az igazgatás terén egészségtelen tünetekre, s így meg lehet előzni az ilyen forrásból eredő sztrájkokat. A párt és a munkásosztály közötti politikai kapcsolatok esetén a különböző ellenségek vagy bujtogató elemek nem találnak módot a tevékenységre.

A szocialista államban a sztrájk ártalmas magukra a sztrájkolókra és az egész munkásosztályra. Ezért vagyunk ellene a sztrájknak. Nem vesszük el a munkásoktól a sztrájk jogát, meg kell azonban nekik mondanunk, hogy a sztrájk nem az életkörülmények javításának útja, nem növeli, hanem csökkenti a nemzet kenyerét. Jobb tehát nem sztrájkolni.

A sztrájk önmagában véve bizonyos ellentmondásokat fejez ki, melyek a munkásosztály, illetőleg a munkásosztály egyes részei és a népi hatalom között keletkeznek. Ezek az ellentmondások azonban nem antagonisztikus, illetve lehetnek nem antagonisztikus jellegűek. Mindig megoldhatók a népi hatalom és a munkásosztály közötti kölcsönös megegyezés útján.

A munkabérek terén a fő feladat jelenleg az, hogy garantáljuk az elért keresetek tartósságát, és ne engedjük meg a közszükségleti cikkek árának emelését. A széles dolgozó tömegek létfenntartási költségeit stabilizálni kell. Voltak olyan szándékaink, hogy a dolgozó lakosság háztartásában használt szén árát felemeljük. Tekintettel azonban arra, hogy ez egyes árucikkek és szolgáltatások árának bizonyos emelését is maga után vonta volna, ez idén lemondtunk erről a szándékunkról. Az ilyen áremeléseket ugyanis megfelelő béremeléssel kellene ellensúlyozni, aminek viszont mindig nagyobbnak kell lennie, mint az az összeg, amelyet az állam az áremelés révén bevételez. Bár a szén árának emelése lehetővé tette volna a gazdasági élet egyes visszásságainak megszüntetését, a jelentkező többlet kiegyenlítését szolgáló eszközök hiányára való tekintettel le kellett róla mondani.

Mint már mondottam, 1956—1957-ben a béremelés üteme sokkal gyorsabb annál, amelyet az ötéves terv előirányzott. Gondolni kell azonban arra, hogy ez egyszeri lehetőség volt, s elég drágán kellett megfizetni érte. Ez a gyors ütem a beruházásokra és a honvédelemre tervezett összegek csökkentése árán valósult meg. Újabb ilyen operációkat már nem hajthatunk végre.

Megnyirbáltuk a beruházási alapokat, s nagyon óvatosak vagyunk a folyó ötéves terv beruházásainak tervezésénél. A jelenlegi életszínvonal mellett ugyanis az eszközök legnagyobb részét az életszínvonal emelésére kell fordítani. De gondolni kell arra, hogy már felnőnek a háború utáni korosztályok, hogy évente félmillió fővel szaporodunk, hogy a falu a munkaerő-szaporulatot nem tudja majd alkalmazni, hanem a városba, az iparba küldi. Munkahelyeket kell biztosítani a nép számára. Márpedig ez csak az ország további iparosítása, az ipar és a mezőgazdaság további fejlesztése útján lehetséges, tehát ezen az úton kell haladnunk.

A gazdasági életünkben jelenleg mutatkozó aránytalanságok megszüntetése révén — most már kisebb beruházásokkal — egyre fokozottabb mértékben ki tudjuk majd használni a hatéves terv időszakában létrehozott termelési kapacitásokat. De új ipari üzemeket is kell létesíteni. Az e célra szolgáló eszközöket saját népgazdaságunkból, saját munkánkkal kell előteremtenünk.

Pártunk egy sorban menetel a munkásosztály forradalmi világmozgalmával

Végül néhány mondatban foglalkozni fogok még a többi kommunista és munkáspárttal való kapcsolatainkkal.

A VIII. teljes ülés után sok megbeszélést folytattunk a szovjet, a kínai, a német, a francia, az olasz, a jugoszláv és az angol elvtársakkal, valamint néhány más ország pártjainak képviselőivel. Nem lesz nagy meglepetés, ha elmondom, hogy bizonyos kérdésekben, sőt nem egy esetben fontos kérdésekben bizonyos nézeteltérések vannak közöttünk. Bizonyos kérdéseket másképpen látnak például a francia elvtársak, s ismét másképpen látunk mi. Véleményeltérések vannak közöttünk és a jugoszláv elvtársak között. Más különbségek vannak közöttünk és néhány más párt között. Aki figyelemmel kíséri a nemzetközi munkásmozgalom fejlődését, az tudja, hogy ilyenfajta különbségek más pártok között is fennállnak. Ez teljesen normális dolog, különösen azok után a megrázkódtatások után, melyeken a nemzetközi forradalmi mozgalom az utóbbi időszakban keresztülment. Teljes határozottsággal hangsúlyozni akarom azonban a következőket: lefolytatott megbeszéléseinken egyetlen részvevő számára sem volt kétséges, hogy ezek vagy azok a nézeteltérések nem sértik a proletár internacionalizmus elvét, nem sértik a pártjainkat összekötő eszmék, célok és osztálytartalom közösségét.

Vannak elvtársak nálunk is, más pártokban is, akiknek úgy tűnik, hogy a proletár internacionalizmus elvének betartása érdekében az egész világ kommunista és munkáspártjainak feltétlenül mindenben, még apró-cseprő dolgokban is egy nézeten kell lenniök. Mi úgy véljük, hogy ennek nem kell így lenni, sőt nem is lehetséges, hogy így legyen. A munkásosztálynak az egész világ átalakításáért folyó nemzetközi forradalmi mozgalma csak akkor fejlődhet, tökéletesedhet, ha a nézetek és tapasztalatok kicserélésére támaszkodik, ha alaposan elemzi a különböző országok kommunistáinak gyakorlati munkáját, ha tüzetesen megvizsgálja érveiket,

és figyelembe vesz mindent, amiben igazuk van. Ezen az alapon keletkezhetnek, s nemegyszer keletkeznek is véleményeltérések.

Valamely meghatározott álláspont helyességét mindig a gyakorlat dönti el. Ez a gyakorlat terjedhet rövidebb időre, de néha hosszabb időre kell terjednie ahhoz, hogy kimutassa valamely álláspont helyességét. A gyakorlat azonban mindig megfellebbezhetetlen fórum. Pártunknak a nemzetközi munkásmozgalomban elfoglalt helye, fejlődésének alakításában való részvétele saját értékünktől függ, attól függ, hogyan teszi le pártunk a gyakorlatban, a megváltozott helyzetben a szocializmus országunkban való építésének nehéz vizsgáját.

Pártunk ezekből a megállapításokból kiindulva úgy véli, hogy a forradalmi munkásmozgalom pártjai közötti nézeteltérések nemcsak nem gyengítik, hanem erősítik a proletár internacionalizmust, egészséges életműködéséről tanúskodnak, feltéve, hogy a pártok között e nézeteltérésekből fakadó minden vita ideológiai közösségen és azoknak az általános törvényszerűségeknek kölcsönös elismerésén alapul, amelyeket minden pártnak figyelembe kell vennie és alkalmaznia kell a tőkés rendszer megdöntéséért és a szocialista rendszer felépítéséért folyó harcban. A pártok közötti kapcsolatok terén mindig előtérbe helyezünk mindent, ami bennünket más kommunista és munkáspártokkal összekapcsol, s félretesszük, és az idő általi megoldásra bízzuk azt, ami elválaszthat bennünket. Ha olykor a pártok között nyilvános vita válik szükségessé, azon a véleményen vagyunk, hogy az ilyen vitáknak a kölcsönös lojalitás elve alapján kell folynia, és sohasem szabad megengedni azt, hogy e viták során tényekkel alá nem támasztott vádakat hangoztassanak.

Ebből a szempontból nincs minden rendben sem nálunk, sem a nemzetközi munkásmozgalomban.

Az elmúlt két év megrázkódtatásai és mindannak következtében, amit a személyi kultusszal kapcsolatban napvilágra hoztak és lelepleztek, továbbá a lengyel—szovjet kapcsolatokban előfordult torzulások és a magyar események következtében pártunk egyes tagjai elvesztették a marxizmus-leninizmus forradalmi iránytűjét, ami egyebek között a Szovjetunió és a Szovjetunió Kommunista Pártja elleni különféle alaptalan nyilvános támadásokban jutott kifejezésre.

Pártunk a VIII. teljes ülésen világosan felvetette azt a kérdést, hogy miképpen kell alakulniok a szocialista országok, köztük a Lengyelország és a Szovjetunió közötti kapcsolatoknak. Semmivel sem sértettük meg azonban a proletár internacionalizmus elvét, hanem álláspontunk tekintetében éppen ezt az elvet tartot-

tuk szem előtt. Ezért pártunk teljes határozottsággal elítél mindent, ami a szocialista államok táborának egysége ellen irányul, mindent, ami aláásható a lengyel—szovjet szövetséget és barátságot, ami sérti a nemzetköziség elvét.

A mi erőnk és a népi Lengyelország ereje, az a kilátásunk, hogy a szocializmus országunkban való építésének fejlesztése révén egy szebb holnap felé haladunk, függetlenségünk és szuverenitásunk — mindez valamennyi szocialista ország egységén, mindenekelőtt pedig a lengyel—szovjet szövetségen alapul. Az ebből az egységből fakadó erőn alapul a világot fenyegető atomháború elkerülésének, a világ megmentésének lehetősége.

A Szovjetunió, amely ebben az évben tölti be történelmi életének 40. évét, az országot pusztító sokéves háborúk ellenére gazdasági nagyhatalommá fejlődött. Az a termelési bázis, amely ott felépült, lehetővé teszi, hogy a további fejlődés legközelebbi tízegynéhány éve folyamán megteremtse lakossága számára a világon ismert legmagasabb életszínvonalat. A Szovjetunió gyors gazdasági fejlődésének perspektívái, a jelenlegi termelési bázis mellett, nemcsak rendszerének szocialista jellegéből, a tudomány és technika virágzásából, hanem egyszersmind abból a tényből is fakadnak, hogy a Szovjetuniót az ország természeti kincsei gazdaságilag függetlenné teszik más országoktól. A Szovjetunió gazdasági fejlődésének további ösztönző erejét jelenti majd a már most előkészítés alatt álló gazdasági decentralizálás, amely demokratizálja és egyszerűsíti a gazdasági élet irányítását.

Országunk fejlődési perspektívái a Szovjetunió fejlődési perspektíváin is alapulnak. Senki sem teheti meg, aki ért a közgazdasági kérdésekhez, hogy ne értékelje a Szovjetunió gazdasági fejlődésének jelentőségét országunk gazdasági fejlődése szempontjából.

A szocialista államok táborának egységére és a nemzetközi munkásmozgalom egységére, amely mozgalom élén a kommunista és munkáspártok állanak, pártunknak úgy kell vigyáznia, mint a szeme világára. Lehetnek nézeteltéréseink más pártokkal a magyarországi események értékelésében. Ez nem változtat azon a közös szemponton, hogy a Szovjet Hadsereg segítsége az ellenforradalom elfojtásában valamennyi szocialista ország békéje és biztonsága szempontjából szomorú, de elkerülhetetlen szükségesség volt.

A Német Szocialista Egységpárt a mi pártunkban hű szövetségest talál a Németország egyesítéséért folytatott harcában. Pártunk és a lengyel nép teljes mértékben értékeli a Német Szocialista Egységpárt hozzájárulását Európa békéjének megszilárdítá-

sához, és a lengyel—német barátság ügyéhez, egyebek között nyugati határaink sérthetetlenségének elismerése révén.

A másik szomszédos párttal, a Csehszlovák Kommunista Párttal szorosra fűzzük az internacionalista kapcsolatokat, nemcsak pártközi vonalon, hanem az országaink közötti gazdasági együttműködés fejlesztése révén is. Ugyanez vonatkozik a Német Demokratikus Köztársaságra.

Pártunk igazi rokonszenvvel figyeli a Kínai Kommunista Párt tevékenységét, amely a legmerészebben fejleszti az alkotó marxizmus-leninizmus tudományát. A Kínai Kommunista Párt nagy erejének és a néppel való nagy összeforrottságának megnyilvánulását jelentik a nem antagonisztikus ellentéteinek megoldása érdekében ebben az országban bevezetett új módszerek. Hasonlóképpen a száz virágzó virágról szóló tézis is olyan merész lépés, amilyet eddig nem ismerünk a szocializmust építő más országok gyakorlatából.

Sok párt példáján látjuk, hogy a nemzetközi munkásmozgalomban a politikai munka új formái után kutatnak. Pártunk ugyanezen az úton halad. Ezek a kutatások azonban csak akkor lehetnek gyümölcsözőek, ha nem kenik el a kapitalizmus és a szocializmus közötti alapvető különbségeket, alapvető ellentmondásokat. Egyes, a renegátság felé vezető úton haladó revizionistáink szem elől tévesztik ezeket a különbségeket. Ezeknek a különbségeknek szem elől tévesztését láttuk a nemzetközi témákról a lengyel sajtó hasábjain elhelyezett egyes cikkekben.

Pártunk egy sorban halad a munkásosztály egész forradalmi világmozgalmával. Nincs olyan erő, amely elválaszthatna bennünket tőle. Elvetünk és el fogunk vetni minden olyan próbálkozást, amely ideológiánknak a nacionalizmus és a revizionizmus bármilyen formájával való meghamisítására vagy a megcsontosodott dogmatizmus általi eltorzítására irányul. Elvetünk és el fogunk vetni minden olyan ostoba kísérletet, hogy pártunkban „nemzeti kommunizmus"-t kutassanak. Ugyanakkor az alkotó marxista tudományról való felfogásunknak megfelelően, saját körülményeinknek megfelelően harcolni fogunk a szocializmus eszményeinek megvalósításáért, tovább fogjuk erősíteni együttműködésünket a szocialista országok nagy közösségének és a nemzetközi munkásmozgalomnak keretében.

Külpolitikánk alapja a háború elhárítására és az imperialista háborús erők megfékezésére, a világ valamennyi népének békeakarata általi leláncolására irányuló szívós és megingathatatlan törekvés.

Lelkesen támogatja pártunk a különböző társadalmi rendszerű államok és népek egymás mellett élésének elvét, amelynek eredményes megvalósulása csakis a kölcsönös együttműködés, s a gazdasági és kulturális kapcsolatok fejlesztése útján lehetséges. A szocializmus akkor fejlődhet a leggyorsabban és a legeredményesebben, ha a világ népei között tartós lesz a béke. Ezért pártunk a szocializmus és népünk létfontosságú érdekei jegyében, a világ valamennyi népének érdekeivel összhangban békepolitikát folytat, és egyesül a világnak a népek békés fejlődéséért harcoló erőivel.

A fő láncszem — a pártkáderek

Elvtársak! Ha annak összefoglalásaként, amit elmondtam, feltesszük a kérdést, hogy melyik az a fő láncszem, amelyet ma a pártnak meg kell ragadnia ahhoz, hogy teljes mértékben eleget tehessen az előtte álló feladatoknak, a felelet a következő: a pártkáderek, a becsületes, a szocializmus és a lengyel nép ügye iránt odaadó, értelmes és áldozatkész pártkáderek, politikai aktivisták és gazdasági vezetők.

Ilyen káderek vannak. Csakhogy az események folytán elvesztették a tájékozódást, és részben megzavarodtak. Ezeket a kádereket ideológiailag talpra kell állítani, össze kell forrasztani az egész párttal, és munkába kell állítani. Pártunk e jó és áldozatkész káderei a Lengyel Kommunista Párt régi tagjaiból, a Lengyel Munkáspárt hősi soraiból, a Lengyel Szocialista Párt egységfrontos tagjaiból, a Gárda partizán soraiból és a Néphadsereg soraiból — amelynek első osztaga éppen 15 évvel ezelőtt indult a harctérre —, valamint a Lengyel Hadsereg katonáinak soraiból állnak, akik győzelmesen meneteltek az Okától a Sprcig. A pártnak és a munkásosztálynak ezek a régi, harcos káderei többszörösükre növekedtek a már a népi Lengyelország viszonyai között felnőtt káderek, a Lengyel Egyesült Munkáspárt által nevelt káderek révén. A politikai és a gazdasági fronton dolgozó aktivistáknak ezek a régi és új káderei a lengyel nép élére álltak, s az elsők voltak abban a munkában, amelyet a lengyel nép Lengyelországnak a háborús romokból való felemelése és országunk iparosítása érdekében végzett.

Ezeknek az új úton lépést tévesztett pártkádereknek minél gyorsabban vissza kell nyerniök lépésük egyenletességét, egyetértésben és zárt oszlopban kell menetelniök. Ez a legfontosabb feladat, ez az a láncszem, amelyet az egész pártnak meg kell ragadnia ahhoz, hogy teljes mértékben mozgásba hozza nagy potenciális erejét.

Amikor ez az erő mozgásba lendül, semmi akadály nem lesz többé a párt előtt a szocializmus felé menetelésünk útján. Hittel és merészen követi majd a népi Lengyelország munkásosztálya és egész dolgozó népe. Követi majd a Nemzeti Egységfrontban — a békéért, demokráciáért és szocializmusért folyó harc frontjában tömörült, s hazája javát kívánó valamennyi hazafias társadalmi erő.

A VIII. teljes ülés fordulatot hajtott végre pártunk politikájában. A mai, IX. teljes ülés akkor fogja teljesíteni feladatát, ha tanácskozásai és határozatai nyomán az egész párt teljes mértékben elsajátítja, hogy hogyan kell megvalósítani ezt a politikát.

A LEMP KB IX. teljes ülésének határozata a párt helyzetéről és legfontosabb feladatairól

A párt 1956 októberében, a KB VIII. teljes ülésén, fordulatot hajtott végre politikájában, amelynek következtében le tudta győzni a népi hatalom és a dolgozó tömegek közötti kapcsolatokban támadt zavarok nyomán kialakult veszélyes politikai válságot.

A KB VIII. teljes ülése hosszú időre szóló munkaprogramot dolgozott ki, amelynek jelentősége abban áll, hogy szakít a szocializmus építése során előfordult torzításokkal, azzal, ami a hatalom gyakorlásának módszereiben rossz volt, s kijelöli az új társadalom építésének helyes útját. Ezzel kapcsolatban kimondja, hogy a szocializmust a tömegekkel együtt, a tömegek tudatos erőfeszítéseire támaszkodva, a szocialista demokrácia, valamint a testvéri szocialista országokkal való szövetségesi kapcsolatok terén az egyenjogúság lenini elvének szem előtt tartásával kell építeni. A párt a KB VIII. teljes ülésének határozataihoz az 1955-ben tartott III. teljes üléstől kezdődően, különösen az SZKP XX. kongresszusa utáni időszakon és a KB VII. teljes ülésén keresztül jutott el.

Pártunknak és az egész Nemzeti Egységfrontnak a nemzetgyűlési választásokon kivívott győzelme meghozta az ország számára az elengedhetetlenül szükséges politikai stabilizálódást.

A párt által a KB VIII. teljes ülésén kidolgozott program megvalósítása lépésről lépésre, bonyolult politikai helyzet és gazdasági nehézségek körülményei közepette megy végbe.

I.

Az októberi áttörés az ország politikai erőviszonyainak megváltozására vezetett.

A VIII. teljes ülés idején és a következő hónapokban, tehát abban az időszakban, amikor napirendre kerültek a belső életünk demokratizálásával és a lengyel—szovjet kapcsolatok helyes szabályozásával összefüggő kérdések, a munkásosztállyal együtt a nép

túlnyomó többsége a párt köré, annak megújított vezetősége köré tömörült.

Ez kiütötte a fegyvert a reakciós erők kezéből, amelyek a párt és a munkásosztály között támadt rést a népi hatalom elleni támadásokra igyekeztek kihasználni.

A reakciós elemek azonban korántsem mondtak le a népi hatalom, a szocializmus elleni harcról. Ezért fő csapásaikat pártunk — a népi állam vezető ereje ellen irányították. A reakció az úgynevezett sztálinisták elleni harc jelszavával hajszát indított a párt harcosai ellen, s támadta a népi hatalom minden vívmányát, a munkás-paraszt szövetséget, a pártnak az állami szervekben, a gazdasági életben és a társadalmi szervezetekben kiépített pozícióit.

E támadások célja a népi demokrácia kereteinek szétrobbantása volt, hogy azután át lehessen térni a „második szakaszra", meg lehessen szüntetni a dolgozó nép szocialista vívmányait, meg lehessen változtatni Lengyelország fejlődési irányát, vissza lehessen térni a burzsoázia uralmához, a kapitalizmushoz.

Ily módon a VIII. teljes ülés után, már a választási kampány folyamán és a nemzetgyűlési választásokon aratott győzelem után fő ellentétként a népi demokrácia erői és a szocializmus ellenségeinek erői közötti osztályellentét jelentkezett. A pártnak ebben a helyzetben tömörítenie kell a munkásosztályt és a széles néptömegeket, hogy megbénítsa a reakciós elemek kezdeményezéseit, megszilárdítsa a munkásosztály vezető szerepét, szorosabbra fűzze a munkás-paraszt szövetséget és biztosítsa a szocialista építés kedvező fejlődését.

A párt tudatában volt annak, hogy a megújulásért, a demokratizálásért és a politikai irányvonal megváltoztatásáért folytatott harc időszakában — az elmúlt időszak torzításainak megszüntetésére, az állami és pártélet lenini elveinek bevezetésére törekvő szocialista erők mellett — a politikai élet felszínén megjelennek a kispolgári, a polgári liberális, sőt a nyílt reakciós elemek is. Míg a munkásosztálynak és pártjának célja a népi demokrácia erősítése, társadalmi bázisának szélesítése, mégpedig a legszélesebb néptömegeknek a hatalom gyakorlásában és a szocialista építés feladatainak megvalósításában való tudatos részvétele útján, addig a reakciós elemek — alattomosan a VIII. teljes ülés jelszavaival fedezve magukat — a kispolgári és polgári elemek ingadozásának kihasználására, a népi demokrácia aláásására, szabad politikai tevékenységi terület szerzésére, a szocialista táborral fenntartott kapcsolataink szétszakítására törekednek. E célból a munkásosztály-

ban, az értelmiség és a fiatalság soraiban igyekeznek megingatni azt a meggyőződést, hogy a párt dolgozik és dolgozni is fog a VIII. teljes ülés programjának megvalósításán.

Tehát a VIII. teljes ülés irányelveinek megvalósítása során minden egyes lépés megköveteli, hogy a párt ellenálljon a reakciós elemek nyomásának.

A párt szilárdan követett irányvonala — a szocialista demokrácia fejlesztése, vállalati munkástanácsok létesítése és azok fejlesztése, a falvakban a paraszti önkormányzat, a népi tanácsok hatáskörének bővítése, bizottságaik munkájának felélénkítése, a szakszervezetek és minden olyan társadalmi szervezet tevékenységének fejlesztése, amely bevonja a munkásosztályt és a dolgozók összességét az ország igazgatásában való tevékeny részvételbe, s hozzájárul a tömegek kezdeményezésének és alkotó bírálatának fejlesztéséhez.

A párt azonban szembeszáll az olyan törekvésekkel, hogy a demokratikus szabadságjogokat, s a különböző társadalmi és politikai szervek alakításának jogát a népi hatalom ellen, a munkásosztály vezető szerepe ellen irányuló tevékenységre használják ki. Szembeszállunk minden arra irányuló próbálkozással, hogy visszaállítsák a burzsoá pártéletet és a burzsoá szervezeteket, s ugyanígy a szocializmus ellenségeinek minden olyan próbálkozásával, hogy befurakodjanak a szövetséges pártokba.

A párt, amikor a VIII. plenáris ülésen felállította azt a követelményt, hogy teljes mértékben tiszteletben kell tartani a népi Lengyelország szuverenitását, s amikor az új, szocialista rendszer építéséhez a lengyel körülményeknek megfelelő utat választott, ezt az álláspontot elválaszthatatlanul összekapcsolta a proletár internacionalizmussal, valamennyi szocialista ország céljainak és törekvéseinek közösségével és a szocialista tábor egységének elvével. Ezzel szemben a párt határozottan szembeszáll a szuverenitás jelszavának nacionalista értelmezésével, mert ez ellenkezik a szocialista államok nemzetközi szolidaritásával és a lengyel—szovjet szövetséggel. A párt álláspontjának nincs és nem is lehet semmi köze az úgynevezett „nemzeti kommunizmushoz", melyet az imperialista propaganda gondolt ki a szocialista országok összeveszítése céljából.

A párt küzd a szovjetellenes, soviniszta hangulat, s ugyanígy a nemzetiségi viszálykodás terjesztésére irányuló minden próbálkozás ellen, ami beleütközik a dolgozó tömegek és a népi állam létfontosságú érdekeibe.

A párt rehabilitálta, felmentette a hamis vádak alól azokat, akik az előző időszakban igazságtalan gyanúsítások és üldözések áldozatai voltak. Határozottan szembe kell azonban fordulni azoknak az ellenséges ideológiáknak és szervezeteknek rehabilitálására irányuló próbálkozásokkal, amelyek a népi Lengyelországban gyakran idegen, imperialista erők eszközeként a népi hatalom ellen küzdöttek.

A párt harcot indított a bürokratikus centralizmus és a bürokratikus önkény — a basáskodás, a kiskirálykodás, a lélektelenség és a vezetőknek a tömegektől való elszakadása ellen.

A párt azonban nem engedheti meg, hogy a bürokratizmus és a hatalom mértéktelen centralizációja elleni helyes harc az úgynevezett „bürokrata osztály" és általában a népi hatalom apparátusa elleni támadássá váljék. A munkásosztálynak és a dolgozó parasztságnak szüksége van erős államra, olyan jogállamra, amely a demokratikus centralizmus elvén, azon az elven alapul, hogy biztosítani kell a tömegek messzemenő részvételét az irányításban.

A párt biztosította az állampolgári jogok teljes tiszteletbentartásának visszaállítását, harcot indított az államhatalom túlkapásai és az állampolgárokkal szembeni jogtalanságok ellen. A párt azonban szembeszáll a törvényesség olyan egyoldalú értelmezésével, mintha az egyedül a hatalmi szerveket kötelezné, szembeszáll a társadalmi fegyelem lazításával, gyengítésével és az államhatalmi szervek tekintélyének aláásásával. A népi Lengyelország törvényeinek betartása, a közrend tisztelete, az állammal szembeni törvényes kötelezettségek teljesítése minden állampolgárra vonatkozik. A törvényt senki sem szegheti meg.

A párt megvalósította az állam és az egyház viszonyának rendezését, beleegyezett a fakultatív iskolai vallásoktatásba. A messzemenő vallási türelmességgel azonban nem járhat együtt a nemhívőkkel szembeni türelmetlenség, a vallásszabadsággal az egész papság részéről a nép és a népi állam érdekeivel megegyező állampolgári magatartásnak kell társulnia.

A párt helyes politikát kezdeményezett a kézművesipar fejlesztése, valamint a magán-kistermelés és a magánkereskedelem fejlődésének bizonyos területeken való megengedése érdekében, s ezt a politikát folytatni is fogja. A pártnak azonban szembe kell szállnia ennek a politikának olyan eltorzításával, hogy a magánkereskedelmet azokon a területeken fejlesztik, amelyeken a spekulációnak, a fogyasztók élősdi kizsákmányolásának és az állam megrablásának eszközévé válhat.

A pártpolitika helyes megvalósítása döntő mértékben attól függ, hogy mennyire nő a párt vezető szerepe az állami, gazdasági és társadalmi élet valamennyi területén, függ továbbá a tömegek közötti aktív munkájától, a dolgozó tömegekkel való mindennapi kapcsolatától.

II.

A VIII. teljes ülés helyes politikai irányvonalat adott a pártnak, s megteremtette az alapot a párt vezető szerepének növeléséhez.

Csakhogy a párt helyes politikájának kidolgozása és ennek a politikának az egész párt és az államhatalmi szervek által történő végrehajtása között még mindig jelentős eltérés van.

Sok pártszervezet gyenge tevékenysége, sőt tétlensége már hosszabb ideje tart. Egészen nyilvánvalóan az elmúlt évben, a poznani események és az ország politikai válságának idején mutatkozott meg. A tömegek kiábrándulása annak következtében, hogy a hatéves tervnek az életszínvonal emelése terén kitűzött feladatai nem teljesültek, a vezetés adminisztratív módszereinek elmélyülő válsága, végül a személyi kultusz rendszeréből fakadó káros következmények leleplezése által előidézett mély politikai megrázkódtatás, politikánk és gazdasági életünk túlzó és egyoldalú bírálatának terjedése a sajtó egy részében és egyes körökben — mindez oda vezetett, hogy a párt ideológiailag nem edzett tagjainak egy része meghasonlott, elvesztette ideológiai tájékozódását.

Ezzel egyidejűleg egészen nyilvánvalóan mutatkoztak meg a pártélet lenini szabályainak az említett időszakban való megsértésével előidézett gyengeségek. Az adminisztratív vezetési módszerek megszokása sok pártszervezetet megakadályozott abban, hogy a párt politikáját a politikai munka módszereivel, meggyőzés és tömegszervezés útján valósítsa meg.

1. A pártnak ahhoz, hogy meg tudjon birkózni az ország sorsáért viselt felelősséggel, mindenekelőtt le kell győznie a pártaktíva egy részénél tapasztalható ideológiai ingadozást és politikai tájékozatlanságot.

Pártunk változatlanul a marxizmus-leninizmus alapján áll, ez a tudományos ideológia fegyvere a szocializmus győzelméért vívott harcban.

Ideológiánk igazságát igazolta az emberiség egész jelenkori történeti fejlődése, amely fel nem tartóztathatóan a tőkés rendszer pusztulása és a szocializmus győzelme felé halad.

A munkásmozgalom és a szocialista építés gyakorlatában előfordult torzítások és az ezzel kapcsolatos kudarcok forrása a marxizmus-leninizmus alapelveitől és szellemétől való eltérés volt.

A személyi kultusz időszaka fékezően hatott a marxista gondolat fejlődésére, annak megmerevedését idézte elő, tompította tudományos és kritikai élét, elszakította a szocializmust építő társadalmak fejlődési ellentmondásainak és a jelenkori világ változásainak alkotó elemzésétől.

Kifejezésre jutott ez a proletárdiktatúra első államának sajátos feltételei között megvalósított szocialista építés során szerzett tapasztalatok gépies lemásolásában, az élettől és a történelmileg kialakult konkrét feltételektől gyakran elszakadt politikai, gazdasági és kulturális elgondolásokban, s az ezek nyomán a párt gyakorlati tevékenységében előfordult hibákban.

Az elméleti és gyakorlati dogmatizmus és szektásság elválasztotta a pártot a dolgozó tömegektől, oda vezetett, hogy a tömegekre akaratuk ellenére hibás vagy még korai társadalmi és gazdasági megoldásokat kényszerítettek, s a tömegek meggyőzésének módszerét adminisztratív eszközökkel — a vezetés bürokratikus formáival helyettesítették.

A dogmatizmus és szektásság legyőzése történelmi szükségszerűség volt az egész munkásmozgalom szempontjából, abból a szempontból, hogy új perspektívák táruljanak fel előtte és helyes utakat törjenek a további szocialista építés számára.

Pártunk ezt az SZKP XX. kongresszusa utáni időszakban, nevezetesen a Központi Bizottság döntő jelentőségű VIII. teljes ülésén hajtotta végre. A gondolkodásmód dogmatikus sémái és a gyakorlat szektás szokásai azonban még mindig komoly veszélyt jelentenek a pártnak és aktívájának tevékenysége számára, s megkövetelik, hogy rendszeresen küzdjünk ellenük a párton belüli ideológiai befolyásolás és politikai munka eszközeivel.

A dogmatizmusnak és a múlt hibáinak elengedhetetlenül szükséges éles bírálata a politikailag nem eléggé edzett, ingadozó elvtársak között a másik szélsőség felé mutató tendenciákra, a revizionisták álláspontjának elfogadására és ideológiánk tudományos alapjainak kétségbevonására vezetett. A revizionizmus, amely olykor a marxizmustól való teljes eltávolodássá fajul, a következőkben nyilvánul meg: a szocialista építés viszonyai közötti tiszta demokrácia elméletében, a proletárdiktatúra osztálytartalmának és eddigi eredményeinek tagadásában, olyan nézetekben, amelyek tagadják a Szovjetunió társadalmi viszonyainak és az országunkban végbemenő társadalmi változásoknak szocialista jellegét, továbbá a kapitalista valóság iránti kritikai érzék elvesztésében, a szocializmus és a kapitalizmus erői közötti osztályharc fő belső és nem-

zetközi frontjainak fel nem ismerésében, és a demokratikus centralizmusnak — a párt szervezeti alapjának tagadásában.

A jelenlegi helyzetben a pártban a fő ideológiai veszély a revizionizmus, mivel aláássa a párt eszmei-politikai egységét, a hitetlenség magvát hinti el a párt soraiban és a munkásosztályban a szocialista építés helyességét és célszerűségét illetően.

Ugyanakkor, amikor folytatjuk a harcot a dogmatizmus jelenségei ellen, és utat törünk a marxizmus alkotó fejlesztése számára, egyszersmind teljes erővel szembe kell szállnunk az ideológiánktól való eltérés minden megnyilvánulásával, s küzdeni kell ellene a pártpropagandában, a sajtó hasábjain, a főiskolákon és a tudományos intézményekben.

2. A pártnak le kell győznie a sok pártszervezetben eluralkodott szervezeti fejetlenséget. Nem lehet belenyugodni az olyan helyzetbe, hogy egyes pártszervezetek hónapokig nem gyűlnek össze, s tagjaik semmilyen pártmunkát nem végeznek, hogy sok pártszerv nem törődik ezekkel a szervezetekkel és aktivájukkal, nem ad számukra feladatokat és konkrét útmutatásokat, nem szervez ideológiai oktatást és nem vonja be a párttagokat a politikai életbe.

A pártélet belső gyengeségeinek leküzdéséhez a fő eszköz — a párton belüli demokrácia elvének következetes fejlesztése és gyakorlati alkalmazása.

A párton belüli demokrácia nem fejeződhet ki csupán abban, hogy formálisan betartják a szervezeti szabályzat követelményeit, és választják a pártszerveket. A pártszervek és a párttagság mindennapi kapcsolatában, a párttagoknak és a pártszervezeteknek a pártfeladatok kialakításában, megvitatásában és végrehajtásában való tevékeny részvételében, továbbá abban is meg kell nyilvánulnia, hogy a választott pártszervek döntenek a párt ügyeit és a pártapparátus munkájának irányítását illetően, s biztosítják a párton belül a szabad vitát és bírálatot.

A pártnak a tömegek előtti nagyfokú felelősségérzet szellemében kell nevelnie kádereit. A pártnak meg kell követelnie aktíváitól, hogy szoros kapcsolatot tartsanak a dolgozókkal, beszámoljanak nekik tevékenységükről, megmagyarázzák a dolgozóknak a párt politikáját, s türelmesen és figyelmesen meghallgassák az alulról jövő bírálatot. Tűrhetetlen, hogy még mindig előfordulnak olyan esetek, amikor elfojtják a bírálatot, a megfélemlítés eszközéhez nyúlnak és üldözik a konkrét bírálatot. A pártszervezetek kötelesek küzdeni az olyan megnyilvánulások ellen, hogy üldözik a népi állam kádereit, a párt funkcionáriusait és aktivistáit vagy a pártapparátus dolgozóit, de azt semmi esetre sem engedhetik meg,

hogy akár a gyűléseken, akár a sajtóban elfojtsák a konkrét bírálatot, mert ez hatékony fegyver a bürokratizmus, a különféle torzítások és a politikánkban előforduló hibák elleni harcban.

A párt döntő erejét aktívái, különösen a nagyüzemi munkásaktívák adják. Nem lehet megbékélni a helyzettel, hogy ez a legértékesebb pártaktíva mintegy a pártéleten kívül áll, hogy csökken a részvétele a pártgyűléseken, a konferenciákon és a pártszervekben. A pártszervek és apparátusaik csakis úgy teremthetnek szoros kapcsolatot az üzemekkel, a munkástömegekkel — a párt fő bázisával, ha ezekre az aktívákra támaszkodnak, s minden pártmunkát végző, a pártéletben részt vevő dolgozó bevonásával szélesítik az aktívák körét.

Ez a Központi Bizottságtól kezdve valamennyi pártszerv kötelességévé teszi, hogy szorosabbra fűzzék kapcsolataikat a munkásaktívákkal, politikai és szervezeti útmutatásokat adjanak számukra, jobban tájékoztassák az aktívákat, és tanácskozzanak velük a párt politikájának és a párthatározatok megvalósításának lényegbevágó kérdéseiről. Minden pártszerv indítson a Központi Bizottság vezetésével széleskörű kampányt a mindennapi normális pártkapcsolatoknak az egész vonalon, felülről lefelé és alulról felfelé való helyreállítása érdekében.

A Központi Bizottságtól kezdve valamennyi pártszerv tagjai, a pártapparátus dolgozói és a vezető aktívák egytől-egyig vegyenek részt mind gyakrabban az üzemi alapszervezetek taggyűlésein és az üzemi munkásság gyűlésein. Ez lesz a legjobb iskola, amelyben elsajátíthatják a párt politikai tömegmunkájának helyes módszereit.

3. A pártnak egységesnek kell lennie, ki kell küszöbölnie az erejét gyengítő okokat, s fel kell számolnia a VIII. teljes ülés előtti csoportosulások és párton belüli harcok maradványait.

A párt nem békélhet meg sorai egységének olyanformán történő aláásásával, hogy kétségbevonják a pártnak a VIII. teljes ülésen elfogadott irányvonalát, s a párttagokat — olyan hamis vádak hangoztatásával, mintha a párt politikája a Szovjetunióval való szövetség és a proletárdiktatúra gyengítésére vezetne, mintha kedvezne a kapitalista viszonyok fejlődésének, valamint a párt irányvonalához hű vezetők személye ellen indított rosszindulatú támadásokkal — megpróbálják szembeállítani a vezetőséggel.

Nem békél meg a párt azzal sem, hogy soraiban és a közvéleményben bárki is olyan hamis vádakat próbáljon terjeszteni, amelyek szerint a párt állítólag lemond a szuverenitás és a szocialista demokrácia politikájáról, állítólag lemond az elmúlt időszak torzí-

tásainak következetes kijavításáról nem békél meg azzal, hogy bárki is soviniszta és szovjetellenes hangulatot terjesszen.

Nem békél meg a párt azzal, hogy bármilyen frakciós csoport létezzen soraiban, s le fog küzdeni minden néven nevezendő csoport-tevékenységet, tekintet nélkül annak jellegére. A párton belül minden csoport, tekintet nélkül arra, hogy milyen cégért választ magának, se nem baloldal, se nem jobboldal, se nem centrum, hanem a párt gyengeségének melegágya.

A Központi Bizottság teljes ülése felhívja a pártszervezeteket és a pártszerveket, hogy szálljanak szembe határozottan a párton belüli csoport-tevékenység minden megnyilvánulásával, védjék meg a pártnak a VIII. teljes ülésen kidolgozott irányvonalát, s a párt vezetősége körüli tömörüléssel erősítsék a párt egységét. A Központi Bizottság figyelmeztet mindenkit, hogy azokkal szemben, akik a párt vezetőségének felszólítása ellenére bármilyen formában folytatnák a csoport-tevékenységet és a frakciós tevékenységet, pártbüntetéseket fog alkalmazni, a párt soraiból való kizárásig terjedően.

A párt nem békélhet meg azzal, hogy tagjai nyilvánosan a párt politikai irányvonalával ellentétes nézeteket hirdessenek, s azzal sem, hogy a párt határozataival szemben a közvéleményhez forduljanak. Az elfogadott határozatok megvalósítása során minden párttagra és pártszervezetre kötelező a cselekvési egység és a fegyelem.

III.

A PÁRTPOLITIKA FŐ IDŐSZERŰ FELADATAI

A gazdasági kérdésekben

1. A párt gazdaságpolitikájának fő célja — a dolgozók életszínvonalának állandó emelése, a szocialista építés előrehaladása arányában.

A párt következetesen halad ezen az úton. A KB VII. és VIII. teljes ülésén a lakosság jövedelmének növelése érdekében hozott határozatokat az eredeti előirányzatot túlszárnyalva teljesítettük. A munkabéralap 1957-ben, az 1955. évi 92 milliárd zlotival szemben legalább 117 milliárd zlotira nő. Ugyanakkor a falu pénzbeni jövedelme legalább 17 milliárd zlotival növekedik. A jövedelem növekedésének üteme túlszárnyalta az ipari és mezőgazdasági termelés növekedésének ütemét. A vásárlóerő ilyen rohamos növekedésének biztosítása érdekében jelentős változtatásokat eszközöltünk a

nemzeti jövedelem elosztásában — a felhalmozás rovására növeltük a fogyasztás részarányát, korlátoztuk az állami beruházások növekedését, komoly mértékben csökkentettük a honvédelmi kiadásokat, növeltük az előirányzatokat azokban a népgazdasági ágakban, melyek a lakosság közvetlen szükségleteit elégítik ki, növeltük a parasztok gazdasági kezdeményezésének fejlesztésére szánt eszközöket.

Javulnak a népgazdaság fejlődésének kilátásai: törlesztjük Lengyelország adósságait, komoly hiteleket kapunk a Szovjetuniótól, továbbá hiteleket kapunk Csehszlovákiától, a Német Demokratikus Köztársaságtól és más országoktól.

Jelenleg azonban elértük azt a határt, amelyen túl a lakosság megnövekedett jövedelmét nem tudjuk árutömegekkel és szolgáltatásokkal fedezni — erről tanúskodnak a spekulációs jelenségek, az egyes áremelkedések, továbbá a piacnak kellő mennyiségű vajjal és néhány más áruval való ellátása terén mutatkozó nehézségek. Megannyi jele ez annak, hogy a bérek és a jövedelmek további növelése — az árutömeg és a szolgáltatások egyidejű növelése nélkül — egyenes úton az üzletek kiürüléséhez, árhullámzáshoz, a tömeges spekuláció kifejlődéséhez vezet.

Ilyen körülmények között az állam gazdaságpolitikájának legfontosabb feladata — a reálbérek és a falusi jövedelmek már elért színvonalának biztosítása érdekében — csak az lehet, hogy megszilárdítsa a piaci egyensúlyt, s ne engedje meg a létfenntartási költségek növekedését.

E célból:

egyfelől meg kell ragadni minden lehetőséget a tervek túlteljesítésére, az ipari, mezőgazdasági és kisipari termelés növelésére, különösen a közszükségleti cikkek termelése tekintetében, továbbá az exportfeladatok megvalósítása révén gondoskodni kell a fogyasztási cikkek behozatalára vonatkozó program maradéktalan végrehajtásáról;

másfelől nem szabad megengedni a lakosság birtokában levő pénz mennyiségének terven felüli, a piacon fedezetet nem találó növelését. Ezért az egész népgazdaságban kiváltképpen nagy jelentőségre tesz szert a pénzügyi fegyelem, különösen pedig a munkafegyelem betartásáért, valamint a fegyelemnek a kötelező beadások teljesítése és a falusi adók befizetése terén való betartásáért vívott harc.

Jóllehet az elmúlt évben jelentős számú dolgozó nem részesült béremelésben, az egész munkásosztály érdekében le kell állítani a

további béremeléseket mindaddig, amíg az állam fel nem halmozza a szükséges árutartalékokat.

A munkásosztály és általában a dolgozó tömegek helyzetének további javítását illetően ez az egyetlen gyakorlati és reális perspektíva. Ezzel szemben minden olyan felszólítás, hogy újabb követelésekkel vagy sztrájkokkal gyakoroljanak nyomást az államra, s így érjenek el a jelenlegi körülmények között béremelést, nem más, mint a munkások és alkalmazottak közönséges félrevezetése, demagógia, amivel pártunk tagjaival az élen, minden öntudatos munkásnak szembe kell szállnia.

Különösen fontos feladatnak kell tekinteni az úgynevezett régi tárcájú nyugdíjaknak az új nyugdíjak színvonalára emelését 1958-ban.

Minden tervezett béremelésnél, az általános gazdasági helyzet fejlődésével szoros összefüggésben, elsősorban azokat a dolgozókat kell figyelembe venni, akik 1955—1957-ben nem részesültek semmilyen béremelésben.

A gazdaságpolitika fontos feladata, hogy az ország egyes központjaiban mutatkozó helyi munkanélküliséggel, valamint az igazgatási apparátus csökkentésével kapcsolatban növelje a foglalkoztatási lehetőségeket.

A foglalkoztatási probléma megoldásának a következő irányokban kell haladnia:

ki kell szélesíteni a társadalmasított kereskedelem és a különféle szolgáltatások, különösen a közszolgáltatások nem eléggé fejlett hálózatát;

a folyamatos munkáknál pótműszakokat kell bevezetni;

az üzemekben meg kell indítani a kiegészítő termelést, és a legmesszebbmenően ki kell használni az erre kínálkozó lehetőségeket;

az operatív tartalékalap felhasználásával új társadalmasított műhelyeket kell szervezni, s erre a célra igénybe kell venni a használaton kívüli objektumokat, különösen a nyugati területeken;

meg kell szervezni minél szélesebb körben a háziipari termelést, mégpedig a társadalmasított vállalatok, különösen a társadalmasított kereskedelmi vállalatok megrendelései alapján.

A foglalkoztatási probléma gyökeres megoldásának perspektívája — az ország további iparosítása. Éppen ezért a nemzeti jövedelem növekedésének arányában fokozatosan a termelési beruházásokat is növelni kell.

2. A falvakban a pártnak az a legfontosabb feladata, hogy olyan feltételeket teremtsen, amelyek biztosítják a mezőgazdasági termelés további növekedését.

A Központi Bizottság úgy véli, hogy a Lengyel Egyesült Munkáspárt Központi Bizottságának és az Egyesült Parasztpárt Főbizottságának 1957 januári közös irányelveiben a mezőgazdasági politikát illetően lefektetett elvek biztosítják e feladat megvalósítását.

Ezeket az irányelveket az egész dolgozó falu az állam mezőgazdasági politikájában bekövetkezett olyan helyes fordulatként fogadta, mely fokozott termelési erőfeszítésre, valamennyi parlagföld művelés alá vételére, a növénytermesztés és az állattenyésztés fejlesztésére buzdít. A mezőgazdasági termelés növelésére irányuló program végrehajtása során biztosítani kell az ipari növények és a munkaigényes növények, különösen pedig a cukorrépa termelésének további növekedését.

A mezőgazdasági termelés további növelése szempontjából, továbbá abból a szempontból, hogy ebben érdekeltté tegyük a parasztokat, különösen nagy jelentőségre tesz szert a paraszti tulajdon tiszteletben tartása és a vele való szabad rendelkezés feltételeinek megteremtése.

Új törvényt kell kidolgozni, amely szabályozza a föld adásvételét, továbbá hatályon kívül kell helyezni a mezőgazdasági földterületek megműveléséről szóló 1953 február 9-i dekrétumot.

A paraszti birtokviszonyok rendezése terén sürgős teendő a birtoklevelek kiadásának befejezése a legközelebbi 2—3 év folyamán, a földek felbecsülése, valamint a földreformból és a telepítési akcióból származó földek telekkönyvezése.

Hozzá kell kezdeni ahhoz, hogy az állam parcellákat adjon el sok évi részletre, elsősorban kisparasztoknak, s erre a célra mintegy 200 000 hektár állami földet kell előirányozni.

1957—1960-ban végre kell hajtani a földek tagosítását azon a mintegy félmillió hektár területen, ahol a legtöbb a nadrágszíj parcella.

Teljes erővel kell folytatni a földek egységes talajtani osztályozását, s arra kell törekedni, hogy ezek a munkák 1959—1960-ban az egész országban befejeződjenek.

A Központi Bizottság azon a véleményen van, hogy a város és a falu közötti csere megfelelő alakulása érdekében el kell tekinteni a gabonafelvásárlás kötött formájától.

A mezőgazdasági politika megvalósítása során a pártnak és az államhatalmi szerveknek állandóan erősíteniök kell kapcsolataikat a középparasztokkal, s különösen nagy figyelmet kell fordítaniok a kisparaszti gazdaságok megsegítésére és belterjessé tételére, mégpedig olyanformán, hogy

— gondoskodnak a munkaigényes növényekre kötött termelési szerződések helyes területi elosztásáról, s a szerződéses állattenyésztés keretében takarmánysegítséget nyújtanak,

— megszervezik a gép-társulásokat és a kölcsönös segítség más formáit,

— növelik a hitel-segítséget,

— előnyben részesítik az állami parcellákon gazdálkodókat,

— folytatják az áttelepítési akciót a nyugati területekre és azokba az állami gazdaságokba, ahol munkaerőhiány van,

— fejlesztik a szövetkezeti és az egyéni kisipart, valamint a falusi háziipart.

3. Égetően fontos kérdés a spekuláció, a korrupció, a sikkasztások és a lopások, valamint a pazarlás leküzdése a termelésben és a kereskedelemben, ami mind valósággal társadalmi csapást jelent.

Ezek a káros jelenségek az utóbbi időben — az ellenőrzés és a fegyelem meglazulása, a visszaélések leküzdésére létesített szervek elnézése és a felelősségrevonás hiánya folytán — elszaporodtak.

A harc e bajok ellen — országos ügy és az egész párt fontos feladata.

Ebben a küzdelemben harci eszközökként múlhatatlanul szükség van a társadalmi tömegellenőrzésre, a szigorú büntetésekre és a bűnös úton szerzett vagyon elkobzására.

A párttagok járjanak e harc első soraiban, éberségükkel és minden visszaéléssel szemben tanúsított megalkuvás nélküli magatartásukkal mutassanak példát, bélyegezzék meg azokat, akik visszaéléseket követtek el, és szorgalmazzák felelősségre vonásukat. Azokat a párttagokat, akik spekulációval, sikkasztással vagy lopással szennyezték be magukat, azonnal ki kell zárni a pártból, meg kell bélyegezni a közvélemény előtt, és büntetőjogi felelősségre kell vonni.

A pártszervezetek lépjenek fel erélyesen a népgazdaságunk egyes szerveibe befészkelődött korrupt klikkekkel és tolvajbandákkal szemben.

A pártszervezetek őrködjenek a spekuláció leküzdése céljából a népi tanácsok mellett létesített külön csoportok munkáján, a népi tanácsok és az üzemi bizottságok révén szervezzék meg az üzletek és a vállalatok társadalmi tömegellenőrzését, hassanak az ügyészségi és rendőrségi szervekre olyan irányban, hogy azok erélyesebben küzdjenek a visszaélések ellen, s vessenek véget az elnézéseknek, végül hassanak oda, hogy a sajtó és a rádió széleskörű akciót indítson a spekuláció és a korrupció ellen.

A munkástanácsok, a népi tanácsok
és a paraszti önkormányzat kérdésében

1. A VIII. teljes ülésen a munkásdemokrácia fejlesztése céljából hozott határozatok végrehajtása nyomán, a munkásosztály akaratából, az üzemek ezreiben alakultak munkástanácsok, melyek a gazdasági irányítás terén a dolgozók részvételének formái és fejlődésünk szocialista útjának tartós tényezői.

A pártnak különösen nagy gonddal kell támogatnia a munkástanácsok tevékenységét. A munkástanácsoknak, melyek munkájukban a közérdeket egybekapcsolják üzemük dolgozóinak érdekével, figyelmüket mindenekelőtt az üzemek gazdálkodásának megjavítására, termelési kapacitásuk teljes kihasználására, a pazarlás felszámolására, a nyersanyag-, energia- és fűtőanyag-takarékosságra, a munkaszervezés és a munkafeltételek megjavítására, a lopások és visszaélések felszámolására, a munkafegyelem növelésére és a kiegészítő termelés megkezdésére kell összpontosítaniok.

Ennek érdekében ki kell használni a vállalatok tanácsainak és igazgatóságainak jogkörét, amit a jövőben, az irányítás e formájának megerősödése arányában, tovább kell bővíteni — a központi tervezés szocialista elvének egyidejű fenntartásával.

A párt — mint helyteleneket és a szocialista építés szempontjából károsakat — elveti az olyan nézeteket, hogy az üzemeket adják a dolgozók kollektív tulajdonába, továbbá az olyan követeléseket, hogy építsék ki iparágakként a munkástanácsok vertikális szervezetét.

A pártszervezetek támogassák a munkástanácsok tevékenységét, s a munkástanácsokba beválasztott párttagok révén és a pártonkívüli aktivisták befolyásolása révén hassanak munkájukra.

A pártszervek és a gazdasági igazgatási szervek nyújtsanak sokoldalú támogatást a munkástanácsoknak, és mozdítsák elő szerepük növekedését.

A központi igazgatóságok fűzzék szorosabbra kapcsolatukat a munkástanácsokkal, időnként tájékoztassák a munkástanácsokat iparáguk problémáiról. A munkástanácsok és a gazdasági igazgatási apparátus között felmerülő vitás kérdések tisztázására a szakszervezetek bevonásával döntőbizottságokat kell létrehozni.

A szakszervezetek — a munkástanácsok önállóságának bármi néven nevezendő megsértése nélkül — szervezzék meg a munkástanácsok közötti tapasztalatcserét, s kezdeményezzék és szervezzék meg a munkástanácsi tagok oktatását.

Az üzemi bizottságok, mint a szakszervezetek szervei, a jelenlegi körülmények között összpontosítsák figyelmüket a dolgozók érdekeinek és mindennapi szükségleteinek biztosítására, a munkatörvények és az üzemi kollektív szerződések állandó betartására, a munkabiztonsági és munkásegészségügyi feltételek, a lakás- és szociális viszonyok javítására. A szakszervezetek e feladataik teljesítése közben küzdjenek azért, hogy a szakszervezeti tagok behatóan foglalkozzanak üzemük termelési kérdéseivel.

A munkástanácsok és az üzemi bizottságok megsegítése, munkájuk helyes irányba terelése érdekében — az e szervekbe beválasztott párttagokat pártcsoportokban kell összefogni.

2. Tovább kell bővíteni a népi tanácsok hatáskörét és önállóságát, különösen az alsóbb fokozatú tanácsokét, s ezzel kapcsolatban:

— azoknak a hatásköri jogoknak jelentős részét, melyekkel most a vajdasági szerv rendelkezik, a járási és a városi tanácsokra kell átruházni, melyeknek területükön a legfőbb gazdasági és társadalmi-kulturális központtá kell válniok;

— 1957 folyamán be kell fejezni azoknak az ipari üzemeknek a népi tanácsok hatáskörébe utalását, amelyek helyi nyersanyagok felhasználásával a helyi piac szükségleteire dolgoznak;

— növelni kell a helyi népi tanácsok pénzügyi önállóságát, mégpedig saját bevételi forrásaik növelése és az állami költségvetési hozzájárulás olyan mértékre való korlátozása útján, amely elengedhetetlen ahhoz, hogy ez a dotáció betölthesse az egyes körzetek gazdasági helyzetében mutatkozó különbségek kiegyenlítésének funkcióját.

A vajdasági, járási és városi pártszervezetek fontos és sürgős feladata, hogy növeljék a népi tanácsok szerepét, tökéletesítsék azok munkáját, erősítsék mindennapi kapcsolataikat a dolgozó tömegekkel, s a népi tanácsokban működő pártcsoportok révén rendszeresen befolyásolják munkájukat.

3. A lengyel falu gazdasági és kulturális aktivizálásának alapvető formája a szövetkezetek különböző formáinak, valamint a mezőgazdasági társulásokban megnyilvánuló paraszti önkormányzatnak széleskörű fejlesztése.

Ezért a falusi pártszervezetek — az Egyesült Parasztpárttal együttműködve — a jelenlegi körülmények között összpontosítsák figyelmüket a paraszti önkormányzat minden formájának: a mezőgazdasági társulásoknak, a gép-társulásoknak, az értékesítési és beszerzési szövetkezeteknek, a tejszövetkezeteknek, a konyhakertészeti szövetkezeteknek, a hitel- és takarékszövetkezeteknek, valamint az egyszerű kooperáció valamennyi formájának fejlesztésére.

A pártszervezetek kötelesek odahatni, hogy ezek a társulások és szövetkezetek az általuk követett irányban működjenek. kötelesek támogatni a szegényparasztokat, megvédeni őket a gazdag parasztok kizsákmányolásával szemben, kötelesek biztosítani, hogy a szegényparasztoknak döntő szavuk legyen e szervezetek vezetésében, kötelesek fellépni minden spekulációs tendencia ellen, kötelesek érvényre juttatni a munkás-paraszt szövetségnek azt az alapelvét, amely mind a munkásosztály, mind pedig a parasztitömegek részéről megköveteli a közös erőfeszítéseket és az állammal szemben fennálló kötelezettségek teljesítését.

Ugyanakkor a pártszervezetek kötelesek különösen nagy gonddal foglalkozni a termelőszövetkezetekkel, kötelesek biztosítani számukra az állam megfelelő segítségét és az állami gépállomások szolgálatait. Mindenütt, ahol mód van azoknak a termelőszövetkezeteknek újjáélesztésére, amelyek azelőtt egészséges alapokon fejlődtek, valamennyi régi tag vagy a régi tagok egy részének bevonásával meg kell alakítani a termelőszövetkezetet. Határozottan szembe kell szállni azokkal az ellenséges elemekkel, akik terrorizálni igyekeznek a termelőszövetkezeti tagokat, illetőleg azokat a parasztokat, akik be akarnak lépni a meglevő vagy az újonnan alakuló termelőszövetkezetekbe.

A pártszervek és pártszervezetek a falusi aktivisták széles rétegére támaszkodva kötelesek határozottan szembeszállni a reakciós elemek minden olyan próbálkozásával, hogy befolyásra és pozíciókra tegyenek szert a falu gazdasági és társadalmi szervezeteiben.

A pártszervezetek törekedjenek a községi népi tanácsok munkájára gyakorolt pártbefolyás növelésére, az Egyesült Parasztpárttal együtt mozdítsák elő az állandó bizottságok munkájának megélénkülését, valamint a tanácstagok aktivitásának növekedését a sógorság-komaság, a korrupció, a sikkasztások és más visszaélések ellen irányuló harcban, a kulturális élet fellendítésében, a falu társadalmi megszervezésében, az állammal szemben fennálló kötelezettségek teljesítésének biztosításában és a költségvetési eszközök célszerű felhasználásában.

A pártokkal való együttműködés kérdésében

Igen fontos általános politikai feladat a nemzeti egységfront megerősítése.

Pártunk az Egyesült Parasztpárttal és a Demokrata Párttal együttműködve valósítja meg az ország életének politikai irányítását.

A nemzeti egységfront fogja össze társadalmunk haladó, szocialista, hazafias erőit — párttagokat és pártonkívülieket egyaránt. A politikai pártok együttműködésének és a nemzeti egységfrontnak a politikai élet tartós tényezőjét kell képeznie — a nemzetgyűlésben, a népi tanácsokban, a különböző társadalmi szervezetekben, a nép legszélesebb rétegeiben.

A pártszervezetek működjenek együtt a szövetséges pártokkal, az egyeztető bizottsági üléseken jussanak megegyezésre a közös kezdeményezéseket, politikai és gazdasági akciókat illetően. A pártszervezetek — a pártok önállóságát és különállását meg nem sértve — törekedjenek közös harcra az antiszocialista elemek ellen — mindenütt, ahol azoknak sikerült befurakodni a pártszervezetek, illetve a társadalmi szervezetek soraiba.

A pártok egyeztető bizottságai a vajdaságokban, a járásokban és a városokban hozzák létre a nemzeti egységfront bizottságok politikai tevékenységének központját, kapcsolják be e bizottságok munkájába aktíváikat, s vonjanak be széles körben pártonkívüli aktívákat is. Ennek elő kell mozdítania a városi és falusi lakosság legszélesebb rétegeinek aktivizálódását.

Az ifjúsággal való foglalkozás kérdésében

A jelenlegi pillanatban az egész párt előtt nagyon fontos feladat áll — fel kell karolnia a fiatalságot, gondoskodnia kell az ifjúság politikai mozgalmának a párt vezetésével történő újjászervezéséről.

A szocialista ifjúsági mozgalom újjászületése csak akkor következhet be, ha a fiatal munkások, parasztok, diákok és tanulók tömegeiben felélesztik a szocialista rendszer építésének torzulásoktól és hibáktól megtisztított eszméjébe, ennek az eszmének nagyszerűségébe vetett hitet, azt a meggyőződést, hogy Lengyelország jövője elválaszthatatlanul egybekapcsolódik a szocializmus győzelméért folyó harccal.

Minden pártszervezet kötelessége segíteni a munkás-, értelmiségi és parasztifiatalságot egyesítő Szocialista Ifjúsági Szövetséget, Paraszti Ifjúsági Szövetséget és Lengyel Úttörő Szövetséget a szocializmusért folyó harcban, beküldeni e szervezetek soraiba valamennyi fiatal párttagot, bevonni ezeket a szervezeteket a politikai tömegkampányokba és a gazdasági feladatok végrehajtásáért vívott harcba. A pártszervezetek kötelesek leküzdeni a fiatalság körében a demoralizálódás minden megnyilvánulását, hozzájárulni ahhoz,

hogy körzetükben az eszméért lelkesedő, önfeláldozó, társadalmi munkára mindig kész ifjúság nevelődjék.

A pártszervezetek irányító befolyásukat — az ifjúsági szervezetek szervezeti önállóságának elvét és széleskörű társadalmi kezdeményezési szabadságát szigorúan szem előtt tartva — az ifjúsági mozgalomban dolgozó párttagok révén érvényesítsék.

A pártszervezetek feladatai az ifjúsággal kapcsolatban nem korlátozódhatnak csupán a fiatalság szervezésével összefüggő kérdésekre. Sokkal szélesebb körűek, különösen ma, amikor az ifjúsági szervezetek a fiatal nemzedéknek csupán egy nem valami nagy részére gyakorolnak közvetlen befolyást, s amikor a különböző maradi és reakciós erők idegen ideológiával, nacionalizmussal, klerikalizmussal, a szocializmus magasabbrendűségét és jövőjét illetően hitetlenség keltésével igyekeznek elhomályosítani az ifjúság tudatát.

Éppen ezért minden pártszervezetnek arra kell törekednie, hogy a maga munkaterületén közvetlen befolyásra tegyen szert az ifjúság körében, gondoskodjék szükségleteinek jobb kielégítéséről, biztosítsa jogait, kialakítsa benne a fegyelemérzetet, a kötelességtudatot, a lelkierőt és a hazafias érzést.

•

Azoknak a feladatoknak végrehajtása, melyek a jelenlegi pillanatban a párt tevékenységének legfőbb tartalmát képezik, minden pártszervezet részéről erőfeszítést, összetartást és áldozatkészséget követel. A munkában összeformak a párt sorai. Munka közben válik el, hogy ki hű katonája a pártnak, ki akarja szolgálni a szocializmus, a függetlenség és a béke ügyét. A pártszervezetek támasszanak nagyobb követelményeket minden párttaggal szemben, követeljék meg tőlük pártkötelességeik teljesítését. A pártnak olyan tagokra van szüksége, akik akarnak dolgozni a munkásosztály és a nép javáért. Akitől idegen a párt, aki csak véletlen folytán, nem pedig meggyőződésből lett a párt tagja, minden hátrányos következmény nélkül elhagyhatja sorait.

A Központi Bizottság a pártnak az eszméért lelkesedő, áldozatkész öreg és fiatal aktívái, minden párttag, a szocializmus ügyének minden harcosa felé fordul.

A Központi Bizottság meg van győződve róla, hogy eszmei állásfoglalásotokkal és gyakorlati munkátokkal a párt előtt álló feladatok végrehajtása érdekében a vezetőség és helyes politikai irányvonala mögé tudjátok tömöríteni a párt sorait, s biztosítani tudjátok a munkásosztály vezető szerepét Lengyelország életében.

A Központi Bizottság a munkásosztályhoz, Lengyelország valamennyi dolgozójához fordul. A párt által megjelölt politikai vonal a népi Lengyelország politikájának egyetlen helyes, reális irányvonala, mely elvezeti az országot a szocializmushoz, függetlenségének, biztonságának megalapozásához, a dolgozó nép vívmányainak megsokszorozódásához.

Sorakozzatok fel pártunk mögé, szívós munkával valósítsátok meg azokat a feladatokat, melyeket a párt tűz ki az ország elé.

Fordította: Németh Gyula. Szerkesztette: Fedor János

A szedést 1957. VI. 14-én kezdték meg. Megjelent 1957. VI. 25-én,
15 000 példányban Tartalmaz 6.3 szerk. ívet. Terjedelem 6 (A/5) ív.

4071 1 — Zrínyi Nyomda, Budapest. Felelős: Boigár Imre.

Ára: 2.50 Ft